4

"Lituania"

Protokolų Knyga

Lituanios protokolai ~

7.XI.15.

Lituanios susirinkimo protokolas N 1 (252).

28.XI.15.

Taigi pirmasis Lituanios susirinkimas ir tas pats susivėlinęs, nes sulyg taisyklę – kas antrą savaitę – turėjo įvykti praeitą sekmadienį (21.XI.15), mat dėl paskaitos stokos turėjo būti atidėtas, kol atsiras paskaitininkas: gi Lituanios, seniau „Rutos", tikslas – paskaitų skaitymas.

Susirinkimas įvyko ten pat, kur ir praeitą kartą. Iš susirinkusiųjų veidų buvo matyt, kad laukiama kažko nepaprasto; nieko stebėtino, juk tatai pirmasis Lituanios oficialis susirinkimas, pirmuose gi susirinkimuose pradedant iš prezidiaujančio pusės paprastai išreiškiama pasveikinimai ir linkėjimai laimingo ir ilgo gyvavimo. Tečiaus Lituanios pirmame susirinkime to neatsitiko; turbut dėl sunkių pasaulyje atsitikimų vengta iškilmingo posėdžio darymo.

Pradėjus posėdį, pirmininkas paskelbė, kad bus svarstomi šie dalykai: 1) sekretorius skaito praeito susirinkimo protokolą; 2) Steponavičius skaito pagamintą savo paskaitą; 3) svarstoma Kun. Česaičio, buv. draugijos nario, pasitraukimo dalykas; 4) liuosi sumanymai.

1. Dėlei kaikurių priežasčių viršpirma, susirinkimui sutikus, svarstyta trečiasis programo punktas. Iš protokolo N 250, 1. žinoma, kad Česaitini, nepadarius žinomų priežasčių pasitraukusiam iš draugijos, nutarta raštu pareikalauti oficialio dalyko išdėstymą. Raštininkas gromatą surėdagavo, Valdyba, kas reikėjo sumodifikavo, ir oficialis draugijos popieris buvo išsiųsta Kun. Česaičio adresu (žiur. liečiančiųjų Lituanios dokumentų knygą N3). – Ant oficialio Draugijos laiško, su Draugijos pirmininko parašu ir Draugijos antspaudu Kun. Česaitis neatsakė. Jis parašė draugiškąį laiškelį Kun. Juričkini pasijuokančioje formoje papasakodamas savo nuomonę. Pirmininkui šitą Juričkini Česaičio laišką paskai-

4. ir paklausus kokią kas turi šiame dalyke nuomonę, kalbėti pasiprašė Dri-
midavičius. Jo nuomone šis Česaičio laiškas esąs visai privatus dalykas ir
su Draugijos oficialiu į Kun. Česaitį užklausimu nieko bendro neturįs. Jis
apart to manąs, kad tokis Česaičio pasielgimas - Draugijai neatsakymas, esąs
Draugijos ignoravimas - Draugijos įžeidimas ir sulyg to jis reikalavo, kad
Draugija pasirinktų kiek kategoriškesnių priemonių. Steponavičius iš savo
pusės pasiūlė, kad laiškas nors ir nesąs atsakymu į Draugijos užklausimą,
tečiaus dalyką išaiškinąs ir to užtenką, kad šį dalyką pradėjus svarstyti.
Drimidavičius pridūrė, kad, jeigu išsai Česaičio Purickiui privatinis laiškas
būt tolygus Draugijai atsakymui, jis matąs dėlei liuosos sarkastiškos
laiško formos dar naują Draugijai įžeidimą: apart Draugijos ignoravimo
dar iš Draugijos pasityčiojimas, tuo budu prasikaltimas Česaičio prieš Draugiją
dar labiau augąs; jo išmanymu, kad nepridėjus nereikalingą kaltės pa-
didinimą, laišką visai atmesti ir išmėti, nes kad Česaitis iki paskirtam
terminui atsakymo Draugijai nedavęs. Pirmininkas pilnai sutiko su tąja
nuomone, susirinkimas užklaustas neprotestavo ir jis padėjo dalyką ant
balsavimo: ar priimti šį Česaičio privatų Purickiui laišką tolygiu Drau-
gijai atsakymui ar ne. Vienbalsiai nutarta: ne. Tuo budu išėjo, kad
Kun. Česaitis neduodamas iki paskirtam laikui Draugijai atsakymo, ją igno-
ruoja. Sulyg to reikėjo ir dalykas, kaipo Draugiją įžeidantis, svarstyti. - Purickis
jau anksčiau patėmyjo, kad jis nematąs pas Česaitį tam tikro noro tuo budu
Draugiją įžeisti. Šitos nuomonės buvo ir visas susirinkimas. Drimidavičius
patarė, kad išvengus nemalonaus, formaliai imant, prastan pusėn linkusio dalyko,
parašyti dar vieną oficialį Česaičiui laišką, su reikalavimu oficialio į Drau-
giją atsakymo, o sulyg naujo dalyko stovio naujas ir svarstymas. Visi su
to sutiko, ir laiškas suredaguoti paversta Valdybai.

2. Sekė protokolo skaitymas. Susirinkimui kantriai, nebe šiaurulio, skaitymo ilgo protokolo išklausius, pirmininkas, kaip paprastai išklausė, bene atsiras kas su priekabiemis. Tų gi visuomet rasi, net geriausiam protokole; Ilgai nelaukiant pasigirdo Steponavičiaus balsas: jis nevisai suprato vieno dalyko ir reikalavo šios vietos naujo perskaitymo. Perskaičius ir dalykui paaiškėjus, jis pridurė, kad kitką, prie ko norėjęs kibti, dėlei ilgo skaitymo, užmiršęs. Purienis patėmyjo, kad jam neaiškus esą pirmame protokolo punkte šie žodžiai: „Šios „Ruta" užbaigė savo gražų ilgai žaliavusį ~~gyvavimą~~, bet paskutiniais dvejais metais pradėjusi vysti, gyvavimą"; išeina lyg Ruta visais atžvilgiais pradėjusi vysti (raštininko nuomone tiktai narių skaičiumi); dalykas buvo ištikrųjų neaiškus ir reikėjo pataisyti. Raštininkui paklausus, ar jis čia pat galįs pataisyti, ar turįs tą atlikti naujame protokole. Susirinkimas sutiko su pirmuoju pasiūlymu: raštininkas tuoj ir pataisė pridėdamas tinkamoj vietoj „narių skaičiumi. Pirmininkas išgyrė protokolininką už nevą gerą, aiškiai posėdžių eigą atspindintių protokolų rašymą, net padėkojo, taip kad raštininkas nenoroms iš džiaugsmo seilę nurijo. Šiuo maždaug pasibaigė protokolo kritikavimas. Raštininkas ~~[illegible]~~, lyg sunkų girnų akminą nuo pečių nuvertęs, lengvai atsiduso.

Protokolą bebaigiant nagrinėti atvyko svetis ~~Dr.~~ Dr. Lic. Kun. A. Viskantas, kuris susirinkimo vardu pirmininko iškilmingai buvo pasveikintas ir kėdėn pasodintas.

3. Ant paruoštų tribūnos pasirodė Steponavičius. Paaiškinęs, kad jis nemanąs skaityti savo poligrafios dalies, kaip kad kitų nevą klaidingai būta suprasta — prie ko tečiaus niekas kibti nei nemanė, pradėjo atsileidęs skaityti dalyką, kuriam vardas: „Dėlei liaudies apšvietos". Dalykas susidėjo iš šių dalių: įžangos, paties dalyko ir užbaigos. Įžangoje referentas mini apie tuos

6. Fribūrgan atvykus p. Kwiecinskį, didelį pedagogą ir nemažą specialistą-žinovą liaudies apšvietime. Referentas su jo susipažinęs, sužinojęs pasekmingą jo lenkų darbininkų Šveicarijoj apšvietime pasidarbavimą, norėjo su šio žmogaus teorijomis ir praktiką supažindinti plačią Lietuvių visuomenę. — Dalyko paties išdėstyme prelegentas skaitė apie parapijų suorganizavimą į tam tikrus būrius, kurie susideda iš dešimties žmonių (visur kalbama apie draugijas), kurie yra vedami vadų; dešimts dešimtinių sudeda šimtinę, kurių galva esąs šimtininkas. Visos gi organizacijos galva esąs pats organizatorius event. klebonas ar jo skirtas tam tikras žmogus. Apart to kiekvieną dešimtinę pasiemanti dar auklėtoją = prižiūrėtoją senyvą žmogų, kuris prižiūrėtų, kad nenustų nei nereikalingų žodžių. Vadas išduodąs mokinantiemsiems tiktai uždavinius ir nurodąs kaip dalykas atlikti, ~~pert~~ gi ~~nes~~ šventadienio bendruose susirinkimuose darbuojamos bendrai. Vadas atiduodąs atskaitą šimtininkui event. organizatoriui, šimtininkas – organizatoriui. Prie to kalbėjo prelegentas apie organizacijinius vadų kursus, apie jų įvykdinimą ir veikimą. Tuose kursuose reikia paįvesti sekantiems dalykams šiek valandų: 1) tikybai ; 2) lietuvių kalbai ; 3) istorijai ; 4) geografijai ; gamtos mokslo dalykams ; 11 viso Kiekvienas būrys turįs tam tikrą knygynėlį, susidedantį iš tam tikrų knygų į tam tikrą knygučių skaičiaus; bet apart to šimtininkas turįs po savo globa didesnį, kurį knygynėlių skaičiumi papildytų tam tikslui įsteigtas parapijinis knygynas. — Reikalingas esąs ir tam tikras mokestis – nuo kiekvieno žmogaus 5 kap. į savaitę: minimaliausiai 10 kap. į mėnesį. Dešimtininkas vedąs tam tikrą rokundą su parašais. Iš tų pinigų perkama knygelės taip knygynan (1/3); taip pavienio savastin (1/3); iš jų mokama irgi dešimtininkams (1/3) [ar šimtininkai ką gauna – nežinia). Užbaigoje referentas pažymėjo, kad išgalvai negalėjęs parašyti, nes neturėjęs laiko; šį dalyką atlikti jis paskelė

tam tikriems žinovams specialistams.

Paprastu keliu sekė paskaitos kritika. Pirmininkui paklausus ar neturi kas ką iš savo pusės patėmyti dėlei paskaitos, po kiek tylos, pasišiojo Drimitavičius. Iš jo kritiškai-panegiriškų ilgų patėmų šit-kas, maždaug, galėjo nutverti: Dalykas kaipo toksai esąs labai naudingas ir geras; šis lavinimas apšviestos liudas, jo nuomone, esąs viena svarbiausiųjų priemonių ~~dėlei~~ sulaikyti lietuvius nuo ištautinimo, ypač Amerikoje, kur žmonės, be prievartos, taip greitai užmiršta savo bočių kalbą, arba, kas menkiausia, ja savotiška būtų išdavimo; kaipo pavizdį jis nurodė į neseniai (Fitsburgan) atvykusius tūs amerikos lietuvius, kuriems lietuvystė, matyt ant paskučiausio pliano nustumta. Jis manąs, kad geriausiai būtų, jei autorius (šiuo atveju referentas) pasistengtų dalyką plačiai, aiškiai brošiūros formoj išdėti, nes iš pagamintos paskaitos Lituanios klausytojams, tiesa, aiškus dalykas, nes gerai žinomas, kitiems bus visai neaiškus, nes dažnai galima duoti klausimą delko, kaip, kodėl, ant kurių atsakymai gan dažnai būt geistini platesni ir apimtingesni. Bet brošiūros pagaminime jis mato vieną keblumą: ar nebus įžeistos teisės paties šio ~~metodo~~ metodo autoriaus – Kvecinskio, kuris šičia yra kaip ir išradėjas šio dalyko, ypač kad jis išgi gaminąs tam tikrą brošiūrą? ~~Bet~~ Šitą keblumą pasisiūlė išrišti svetis gerb. ~~Dr~~ kun. A. Viskantas, kurio nuomone, kaipo kanonų juristo, galima ji užfiksuoti ir paduoti visuomenės žiniai, tai, kas buvo viešai skelbta, daryta ir net tam tikri mylėtojams kursai užgirti; juk ir studentas be abejo galįs išleisti skaitytas profesoriaus lekcijas. Drimitavičius, nebūdamas juristu, tiesiai ne opponavo, bet visgi pasabijo, ar gali studentas išleisti nesiklausęs profesoriaus, jo išguldomas lekcijas, nežiūrint kartais nors ir nenoromis patiės autoriaus minties, ir to padaręs jam nereikalingą keblumą. Susijęs prie paskaitos, jis manąs, kad dalykui pravestu platesni įžanga, kurioj būtu

8.

išdėsto maždaug kokia mokslo nauda ir kad ji geriausiai ir lengviausiai pasiekiama pritaikant lavinimosi metodą ir t. t. Jis mano dar, kad autorius aiškiai pabrėžtų visos šios organizacijos priklausomybę nuo vietinio klebono, ar jo tam tikro delegato įmesdamas, kad šios pasidarytų dalyko katalikybę. — Referentas atsakyme kai-kuriuos dalykus paaiškino ir papildė, kai-kuriuos patarimus sutiko ir priėmė. Dabar pasigirdo griežto kritikos balsas; jis mano, kad dalykas platesniai visuomenei visai aiškus visgi nebus — ir priveda savo argumentus ir pavyzdžių; pagaliau kritikas pastebėjo, kad sunku kalbėti apie knygynus ir knygynėlius, neturint tam tikrų knygelių, geriausiai būtų pagaminti atsakančias knygas ir vadovėlius, kas nebe sunkumų. Paskaita esanti parašyta gerai, ir visuomenei bent žinoti ypač užsiinteresuoti būt labai gera ir naudinga, kas būtų pasiekta, jei atmetus pačio metodo aiškinimą, išdėstoma būtų tiktai organizacija ir vykimo būdas. Mažesnias kritikų pastabas, kaip kalbos ar nesupratimo dalykuose niera reikalo čia minėti. Paskaita susirinkimo pripažinta netiktai tinkama bet ir labai naudinga visuomenei, už kas pirmininkas susirinkimo vardu išreiškė autoriui padėką ir polinkėjo pasisekimą.

4. Savi sumanymų sritis. Pirmasis pasiūlė Steponavičius. Ar pasaulis kunkuliuoja, burbuliuoja, į šitą baisų burbuliavimą įtrauktas ir mūsų Lietuva. Apie patį kunkuliavimo procesą mes nieko nežinome nes neskaitome atsidėję laikraščių — žinoti reikia, ne naudinga ir net reikalinga. Jo nuomone reikia sau pasiskirstyti tam tikrus užsienio laikraščius ir sistematiškai skaityti, kas nepraleisti kur kalbos apie Lietuvą. Šitas sumanymas kaikuriems patiko. Svetis ~~Dz~~ ... kun. Ant. Viskantas pastebėjo, kad jis taip daręs su lietuviškais laikraščiais Louvain'e, ant ko Dzimidavičius pasakė, kad ir „Rūtos" pirm narės taip daryta. Jis pasiūlė, kad nereikėtų beveik visų laikraščių, ar nebus

geriau užabonavus tam tikras apie Lietuvą iškarpas, kaip tai daro mūsų visugarsiausis veikėjas p. J. Gabrys. Gerb. svetys Dr Dr Dr Lit. Kun. A. Viskantas sumanymą pagyrė, bet pridurė, kad reikia kiek protingiau daryti, negu mūsų visugarsiausio veikėjo p. J. Gabrio; jis net užabonavęs tokius pranešimus, kur tik paminima vien Lietuvos vardas, kad tai rasit gera Ukrainams ar Rusinams, apie kuriuos matai ar visai nekalbama, gi Lietuvos klausimas esąs dienos klausimas; tokiai abonavimas apeitų pasbrangsai, nes kiekviena šioki toki iškarpa kainuojanti po 30 ct. Dzimidavičius pridurė, kad būt gerai užabonavus tiktai iškarpas su straipsniais apie Lietuvą. Susirinkimas su sumanymu sutiko ir įvykdinimą atlikti pavedė Valdybai. Laikraščių skaitymas tečiaus atmestas nebuvo. Kiekvienas, išskyrus Dzimidavičių, kuris dėl visko apsiėmė peržiūrėti „Guerre Mondiale", savanoriai pasiskyrė sekančius laikraščius: „Gazette de Lausanne", „La Liberté" — Svetys Dr Dr Dr Lit. Kun. A. Viskantas; („Freiburger Nachrichten" Kölnische Volkszeitung) ir „Journal de Genève" — Kun. Steponavičius; „Der Bund" — Kun. Puryckis. —— 6) Antrą sumanymą įnešė raštininkas. Jo išmanymu, būtų gerai, jei Lituania užsifundavotų sau tam tikrą sąsiuvinį, į kurį būtų įtraukiami, atsinančios kartos domai ir naudai, visi išeinantieji Draugijos dokumentai su tam tikra numeracija, antra, kad įeinantieji Draugijos dokumentai būtų irgi įsiuvami ar įklejojami tam tikron knygon. Susirinkimas įnešimą aprobavo, priėmė ir įvykdinimą pavedė Valdybai — čia iš pašalinos kanakos sugurgė. — Raštininkas maldavo, kad įrašymas nebūtų suverstas vien ant jo pečių, kad tame dalyke padėtų kiti — ir su tuo susirinkimas sutiko: kiekvienas Draugijos vardu parašęs tam tikrą dokumentą, turės jį įrašyti „Išeinančiųjų Draugijos dokumentų knygon.

Sumanymams išsekus, pirmininkas perskaitė čia pat pasamintą piniginį Draugijos stovį. Pasirodė, kad Draugija turinti jau skolos (išskyrus išeigų ir įeigų knygą),

bet iš galima išmokėt, jei neįmokėję nariai, padengę savo įmokėjimus. Mat Draugija prasiskolinusi Steponavičiui 5 fr., Dimidavičiui 3.15. Bet Draugijai skolingi Steponavičius 6 fr., Dimidavičius 6 fr., Čepaitis 4 fr. Seniau buvo manoma dėlei sunkių laikų aplinkybių nereikalauti iš narių mokesčio, bet dabar susilaukimas, kad išvengus Draugijai skolos, sumanymą atmainė.

Posėdžiui baigiant užsidaryti, Dimidavičius pastebėjo, kad nepadaryta Valdybos susirinkimui pranešimas apie įvykdinimą kaikurių Draugijos dalykų, apie ką buvo minėta ir nutarta „Rutos" (Lituanios) susirinkime №25, 1-so posėdžio §2. Tuomet pirmininkas priminė susirinkimui, kad viskas atlikta ir padaryta, nors nevisai dailiai, Lituanios, prispaudas per įgydą Josué Labastrou (Rue de Lacépède, Faubourg) ir išmokėta 7 fr.; kad blankas Valdyba palikusi tuos pačius, tiktai koliai kas vardas „Ruta" paimama kabutėsi, o prirašoma Lituania. Čia vėl Kananas purkštelėjo. Tuomet pirmininkas griežčiai ir rimtai pastebėjo, kad susirinkimas dar nepabaigta ir varoma rimtai toliau. Įsiterpęs svečias ~~Dr. Dr.~~ Lit. Kon. A. Viskantas paaiškino, kad Lituania taip pasiduoda formalizmui o pati baisiai formalizmo laikantis: juk dabar susirinkimas ir Valdyba tai du identiški dalykai. Pirmininkas vėl visai rimtai atsakė: Valdybos susirinkimų nuosprendimai ar Draugijos pavesti įvykdinimai dėlto susirinkime pranešama, kad juos įtraukus protokolan, gi Valdybos susirinkimai ~~nespendimai~~, ~~kaipo ta~~rie protokolų neveda.

Susirinkimo posėdis pertrauktas iki 4-i valandai ir šiuo atveju laimingai pasibaigė. Nariai palinkėję kiti kitiems geros kloties ir ramybėje išsivaikštinėjo.

Pirmininkas J. Purycas

Raštininkas Dimidavičius

Lituanios susirinkimo protokolas N2 (253).

Atsiradus Lituanios nariams daug kito, naudingo tečiaus, kaip manoma, darbo, susirinkimų tvarka visai iš savo vėžių išėjo. Šitasai susirinkimas įvyko, kaip iš dienos matyt beveik ištisam mėnesiui, po praėitam, praslinkus. ~~Susirinkome~~, kaip paprastai toj pačioj vietoj 3/28 val. vakaro. Susirinkime dalyvavo visi Draugijos nariai.

1. Iš tvarkos perskaityta protokolas, kuris dėl laiko stokos labai greitai per kritiką perleista, ypač kad patsai skaitymas pailgėjo į pusę valandos.

2. Pirmininkas, kad išvengus sunkių užmetinėjimų taip iš pusės susirinkusių narių, kaip ypač ateinančių laikų šių protokolų skaitytojų dėlei netvarkės susirinkimų įvykdinime liepia įrašyti protokolan sekantį pastėmyjimą: Susirinkimai neįvyksta savo laiku delto, kad Lituania, teisingiau pasakius jos nariai, šiais liūdnais ypač mūsų tėvynei laikais turi begalės darbo, kuris yra pašvęstas veik be išėmos Lietuvos labui: 1) darbai Lituanijos įsteigtame komitete Lietuvių belaisvių Vokietijoj šelpimui; 2) darbai pritaisymui ir udagavimui žinomos vokiškoj kalboj lietuviškos poligrafijos; 3) darbai naujai įsteigiamame Generaliniame Komitete rinkimui pagelbos dėl karės nukentėjusių Lietuvoj, kurio komiteto nariais yra visi irgi Lituanijos nariai ir 4) privatiniai kiekvieno nario darbai, dėl laiko stokos beveik visai atstumti šalin, prisirengimui prie kvotimų ar pildimui tam tikrų kiekvienam priedermių, kurios irgi su Lietuvos nauda turi nemažą sąryšį. Apart to esama da kitų ne privatinių darbų, apie kuriuos laikui bėgant bus žymima šiuose protokoluose, jei aplinkybės tai leis. Šitas priežasčių išrokavimas nuramins, turbut, kiekvieną skrupulistą.

3. Dimitravičius mano, kad, kadangi Lituanijos Komitetas Lietuviams

Išlaisviams Vokietijoj šelpti reikės tam tikrų savo susirinkimų protokolų, iš kurių butų matoma jo bent pusėtinos platesnio veikimo pusės, o kadangi apart to esamas vietoje, atsakomingoje prieš visuomenę įstaiga, butinai esą reikalinga, kad šio Komiteto Vedėjas, šiuolaik Kun. A. Steponavičius, kiekvienam Lituanijos darytų tam tikras komiteto veikimo atskaitas, kurios galėtų bent Lituanijos protokolų knygon įtraukti ir tuo parodyti šio Komiteto veikimą, nekalbant jau neišvengiamų atskaitų laikraščiuose. Visas susirinkimas su šiuo įnešimu sutiko vienbalsiai ir kitam susirinkimui pavesta atskaita pagaminti.

4. Nuo buv. nario Kun. Česaičio atsakymas ant parašyto laiško iki paskirtam laikui (21.XII.15.) negauta; taigi sulyg nutarimo (Lit. prot. I., 3; laišk. Lit. 16.) dalykas turėtų buti galutinai užbaigtas su išnešimu visai nemalonios, taip Česaičiui, kaip ir Draugijai rezoliucija. Dzimidavičius pataria galutiną rezoliuciją dar syki atidėti (iki N. Metų 1916) del tos priežasties, kad Lituanijos nariams turint dabar begalės darbo beveik kiekvienas žmogus; esant nuolaidiems šiuom atžvilgiu koki gera drąsią Česaitį, kuris sugrįžtų atgal Draugijon ir pridėtų savo spėkas prie bendrų pajiegų, galutinai šiuo susimislis, jei jau drąsos bent duoti atsakymą. Patarimas susirinkimo priimta.

5. Laikydamos savo krašto papročio ir tradicijos, Draugija kasmet prieš Kalėdų vakarą rengdavo Kučias. Nors narių skaičius didis, ir labai sumažėjo, nutarta tečiaus laikytis gražaus šeimininiško papročio ir šiuo atveju. Rengia visi ir nimona iš savo kišeniaus ~~tam~~ sulyg išlaidų. Jau pirm to Kučiom buvo pakviestas ir porai valandų dalyvauti sutiko p. Jenistis-Pilsudzkis, Komiteto Generalio del karo nukentėjusių Lietuvoje šelpti pirmininkas. Seniaus sulyg nutarimo buvo kviečiami ir kiti esantiej lietuviai, kaipo svečiai; šiuo atveju buvo K. Česaitis ir trys lietuviai amerikiečiai, kongregacionistai. Kun. Česaitis savo Draugijai ignoruojančiu pasielgimu užkvietas buti negalėjo, bet

nutarta, kad, jeigu iki Kvėšų laikui bus nuo jo atsakymas, tai sulyg atsakymo turinio bus ar nebus užkviestas. Su kitais trimis, kuriems galėtų dalyvavimas būti nevisai malonus, nes dėl p. Pilsudskio bus kalbama lenkiškai, jeigi lenkiškai nekalba, taipogi nemalonu neš p. Pilsudskiui, nemokančiam lietuviškai, jei būtų kalbama lietuviškai, nutarta padaryti sulyg artimesnių dalykų stovio aplinkybių.

Kaip iš protokolo matyt, šiuo atveju pamainos nebuvo.

Susirinkimas pasibaigė apie 9 val. vakaro.

Pirmininkas

Sekretorius V. D[illegible]

Lituanias susirinkimo protokolas N 3 (254).

16. 1. 16.

Posėdis prasidėjęs ½2 v. po pietų buvo atlaikytas Generalio Komiteto Biure.

Apart visų Lituanios narių, užkviesti, susirinkime dalyvavo šie svečiai: Centralio Komiteto Lietuvių Draugijos Šveicarijoj įgaliotinis adv. p. Stasys Šalnauskis, ir trys amerikiečiai lietuviai: Ignas Abromaitis, Jonas-Pranciškus Žingžda, Juozas Bernotas.

1. Pradėdamas posėdį ir pagarsinęs susirinkimo tvarką, pirmininkas sveikina atvykusius svečius, linkėdamas, kad jie kuo greičiausiai liktų nebesvečiais, bet draugais-nariais. — Į pasveikinimą atsako keliais žodžiais p. Šalnauskis.

2. Skaitoma pračito susirinkimo protokolas. Trumpesniam protokolui esant nereikalingi buvo išgirsti nurodymai bei pataisos.

3. Svečių dėlei, kuriems Lituanios (Rūtos) praeitis nežinoma, betgi žinotina, pirmininkas trumpais bruožais nupiešia draugijos istoriją.

4. Priimama panorėję įstoti nariai. Tokiu buvo p. Šalnauskis, kurio pastojimas

Lituanion buvo sutiktos karštu delnų ploimu. Naujam nariui - Dragūnui senesnių jų narių, pirmininkui pradedant pirmiausiai paspausta, sveikinant, delną. Naujas narys dėkoja už priėmimą ir pasižada pildyti viską, kas bus Draugijos reikalaujama. Pirmininkas primena, kad geras patriotizmas neprieštarauja tikybai ir galis greta (ar susivienyjęs) būti dar naudingesnis ir gražingesnis. Užbaigdamas, išreiškia troškimą, kad ir svečiai amerikie-čiai, nors priklausydami prie kongregacijos, Draugijon įstotų ir kartu pradėtų darbuotis tėvynės naudai. Kiti nariai vienbalsiai tam pritaria ir pažymi, kad iš jų kiek pri-miršusių tėvų kalbą daug reikalaujama nebus - sulyg išgalių ar laiko.

5. Pirmininkas pasveikinęs trumpą Lituanios Komiteto belaisviams šelpti praeitį, užlei-džia vietą šio komiteto atskaitai. Komiteto pirmininkas Kun. Steponavičius plačiau apibrėžia komiteto įsikūrimo istoriją ir jo veikimą, kurio apyskaitą trumpai pradeda smulkiai: parodo kad įplaukų nuo nuo komiteto pradžios, gynus pinigais esama 935 fr. 03 ct išlaidų 631 fr. 47 ct.; kasoj lieka: 303 fr. 56 ct. Artimesnės smulkmenas žiur. greta įklijuo-toj apyskaitoj. Užbaigus Komiteto vedėjui, pirmininkas pažymi, kad iniciatyva, visi veik darbai etc. priguli Kun. Steponavičiui, Komiteto vedėjui. Susirinkę ploja darbščiam iniciatoriui ka-nomis.

6. P. Jalkauskis ~~perskaito~~ įteikia nuo Generalio Komiteto pirmininko p. Geneto-Pilsudskio laišką su 2 frankais, kuris prašo Draugijos leisti naudotis jos knygynu, kuriam tikrai ir minėtus pinigus siunčia. Sulyg įstatų punkto VI, 2, 2a atsižiūrint pinigų knygyno nau-dojimuis parmokai, bet atsižvelgiant į minėto pirmininko nuopelnus ir gerus norus, nutarta leisti naudotis dovanai, 2 fr. priimta kaipo auka.

7. Nesant šiuo kartu paskaitai, Dirmidavičius skaito kelias savo mintis apie dabartinį Lietuvos ir lietuvių padėjimą, pavadinęs jas „Ko mums labiausiai trūksta" Senesniems nariams, šitos mintis su kaikuriomis modifikacijomis buvo jau iš kun-kitur žinomos. Kritikos nebuvo. P. Jalkauskis patėmyjo, kad, norint prie ko nors eiti, ar kur pasiekti, išties(?) nuo savųjų ydų taisymo ar bent temyjimo reikia pradėti.

„Lituania'os" kom. Apyskaita iki 16-I-16. 14a.

Nors maža dar yra „Lituania'os" komiteto padaryta, tečiau jog baigiasi metai verta ir ištą trumpa apyskaita padaryti:

Išsiųsta į Holzminden'ą (p. Velyko, mokytojaus, vardu; čia yra suvirš 300 lietuvių):

Lapkričio 13d. 24 lietuvišk. knygutės ir 4 maldaknygės (dovanos)

Gruodžio 4d. batų drabužių etc. siuntinys 12 1/2 kilo svarumo:

1/ 4 poros batų 12 fr. 80 cen.

2/ 2 poros batų (dovanos)

3/ 6 poros pantaplių 8 fr. 75 cen.

4/ 12 porų škerpetkų 10 fr. 25 cen.

5/ 6 poros škerpetkų 7 fr. 20 cen.

6/ Viena pora batų 13 fr.

7/ Dveji marškiniai ir vienos kelnės (dovanos)

8/ 4 tuzinai Rožančių ir 2 tuzinai škaplierių 10 fr.

Gruodžio 11d. 2 siuntiniai valgių vertės 36 fr. 45 cen.

Gruodžio 24d. a/ 165 kilo duonos = 107 fr. 25 cen.

b/ 30 marškinių (flanelinių) = 57 fr.

c/ 48 dėžutės kondens. pieno = 20,40

d/ 10 ~~dėžių~~ svarų arbatos = 21 fr.

e/ 50 ryšulinkų cukraus = ~~54 fr.~~ 3 fran.

Į Minden išsiųsta (kun. Katiliaus, lietuvio, vardu; čia yra apie 100 lietuvių):

Gruodžio 10d. 27 lietuviškos knygutės (dovanos)

Gruodžio 17d. valgių siuntinys už 19 fr. 5 cen.

Gruodžio 24d.: a/ 62 kilo duonos = 40 fr. 30 c.

b/ 50 blokų čekoledo (pigus ir maistingas) = 40 fr. 50 c.

c/ 30 dėžučių Maggi. = 12 fr.

8. Kun. Steponavičius, į Academia delegatas, pranešė apie Academijos įvykusį susirinkimą (14.1.16), paduoda detalius, iš kurių svarbiausia, kad nutarta dalyvauti naujai pakomerkotą vietinį* tymingą priimant. – Lituania dalyvaus irgi, o naujas narys p. Talnauskis padarys pirmąjį savo viešąjį, koipo „Lituanus" įšeigą.

Susirinkimas pasitensė iki 4 val. po pietų.

Pirmininkas

Sekretorius S. Dzimidavičius

Lituanios susirinkimo protokolas № 4 (255).

Susirinkimas įvyksta 20. II. 16. tame pačiame bute kaip ir praeitas; posėdis prasideda ~~po~~ pietų trims išmušus. Susirinkime dalyvauja visi draugijos nariai ir praeito susirinkimo svečiai; ~~apart~~ be to posėd~~žiui~~ besibaigiant atvyksta Kun. Dr. Jonas Žilius, o paskui posėdžiui visai beveik pasibaigus Kun. Dr. Antanas Viskanta.

1. protokolas praeito susirinkimo priimta be ginčų ir ilgų pataisymų.

2. Draugijon įstoti išreiškia norą svečiai KK. Ignas Abromaitis, Juozas Pranas Žingida ir Juozas Bernotas. Išvikitosis svečių noras iš narių pusės priimta su dideliu entuziazmu ir delnų plojimu. Pirmininkui pasakius pasveikinimo žodžius, o seniems nariams paspaudžius naujiems, draugystės ženklan delnus, įstojusių vardu prabila draugas Abromaitis, išreikšdamas visų savo draugų padėką ir pasiryžimą dirbti draugijoj sulyg išgalių reikalavimus bei.

3. Lituanios komiteto belaisviams šelpti pirmininkas Kun. Steponavičius referuoja komiteto dalykų stovį. Pasirodo, kad tame tarpe pinigų neprisibuvo, o reikalų kur kas daugiau, nes per Generolį komiteta ~~praeita~~ išsiųsta Komendanturoms laiškai (130), su užklausimu apie lietuvius belaisvius ir iš

16 — atsiųstų atsakymų (31) iki šiolei žinomas belaisvių draugijos pašelpiųjų dar 1750 žmonių. Galų gale atsišaukimas pasiekęs Ameriką, bet pagelbos iš ten kol kas negauta nei skatiko. Tečiau nežiūrint į šitas gan sunkias aplinkybes, sugebėta išsiųsti 207 kilai dovos. Tame tarpe atėjo iš ji žinia, kad iš Glasgovo belaisvių šelpimo tikslams išsiųsta 20 sv. (apie 500 fr.). — Gauta taipogi žinia, kad seniau išsiųstieji transportai gauta, o Holzminden'e, kur esant belaisvei Kun. Strikai, buvusiam mūsų draugijos nariui, ir tulam p. Velykui, mokytojui, po kurių priežiūra belaisvių stovis kiek suorganizuota, neapsiėjo net be incidentų: mat ten esąs rusų komitetas (belaisvių tarpe) į kurį įeiną 3 rusai, 3 žydai ir 3 lenkai, lietuvių gi, kurių stovykloj (Lager) virš 300-tų nėra nei vieno. Pasirodžius, kad lietuviai nesą toki jau visai apleisti, šitasai komitetas panorėjęs iš atsiųstų lietuviams siuntinių dalybų, bet šie atsisakę duoti, nes jų nesą komitete, tuomet pastarieji, išnešę gardžias dovanas, pasiūlė vieną vietą, tuomet jiems atsakyta, arba visi arba nieko. Kilęs triukšmas. Lenkai nusistatę nuo lietuvių. Kaip dalykas užsibaigė, nežinia; žinoma tiktai, kad lietuviai priversti buvo vieną dalį šiam komitetui duoti. — Neturint Austrijos komendantūrų adresų, pataria Friburginiam „Mission Catholique" parašyta tulam prelotui dr. Bennerini Vienoj laiškas, nes minėtasis Benneris esąs tik dalykų žinovas; atsakymo tečiau iki šiolei dar negauta. Pirmininkas susirinkimo vardu, dėkoja komiteto pirmininkui už gerą ir sąžiningą dalykų vedimą.

4. Naujiems nariams duodama nurodymai taip kai dėl knygyno, kaip ir dėl kitų draugijos paliečiančių dalykų.

5. Dimidavičius skaito susirinkimui pagamintą paskaitą. Kadangi dalykas buvęs kiek platesnis, tai paskaitė vien bendrą įžangą ir pirmąją dalį. Paskaita gi pavadinta: „Apie Lietuvos dailą". Įžangoj kalbėjo apie

dailą abelnai, jos išsivystimą [pradžią], ir tolimesnį plėtojimos. Pagaliau apie Lietuvos dailos pradžią ir galop pirmojoj dalyno dalyj apie lietuvių liaudies dailą, kurią padalino į dvi svarbiausi dali: 1) pjaustimo bei rašymo: ~~ir smulkesnes dalis, 2) ...~~.
2) audimo [dailė]. Kiekviena iš šių dalių buvo dar į smulkesnes dalis padalinta.
Pabaigus skaityti, prasidėjo kritika, kuri apsiribavo [beveik] vien tiktai patėmyji-mais dėl kai-kurių žodžių ar jų tarmės. Kun. Tilvytis, kuriam paskaitos iš-girsti neteko, buvo trumpai dalykas papasakotas ir paskaityta dar sykį dalis apie Lietuvių dailos pradžią. Gerb. Setys patėmyjo, kad neverta apleisti lietuvių gintaro pramonės dalies, kuris patėmyjimas sutiktas iš re-ferento pusės su dėkingumu.

Pabaigus [paskaitos] kritikai, pasibaigė ir susirinkimo posėdis, pasibaigęs lygiai 6-ai valandai vakaro.

Pirmininkas
Sekretorius [signature]

Lituanios susirinkimo protokolas № 5 (256).

Susirinkimas įvyko Friburgo generalio Komiteto bute 12. III. 1916. Be paprastų draugijos narių susirinkime dalyvavo garbės draugijos narys V. J. Gabrys, kurį pirmininkui darant pasiūlymą išrinkta posėdžio vedėju.

1. protokolas priimta be pastabų.

2. Kun. Jurkickis skaito apie „Reformacia Lietuvoje", kurios turinys maždaug šitas: Žmonija žinanti dvi dideli revoliuciji 1) politišką francūzų 1789 m. ir 2) religijinę (tikybišką) – XVI amž. taip vadinamoji reformacia. Pradžioj davęs prelegentas abelnas apie reformacią išvadas, vadindamas ją ne reformacia, bet tikriausią deformacia. — Reformacijos įsivyravimas anais laikais Lietuvoje esąs įdomiau-sių periodų mūsų istorijos. Lietuvos reformacią prelegentas dalina į tris periodus: 1) 1530–1548 liuteranizmo periodas; 2) 1548–1565 kalvinizmo ir

3) 1565 iki XVI š. galui Arianizmo periodas. Kalvinizmui daugiausiai pasidarbavęs
Mikalojus Radvila Juodasis, kuriam mirus, pasidarė labai didelė tikybinė
suirutė; tulas italas priskaito anuo laiku net 74 įvairias herezijas,
kurias jis skirsto į tris kategorijas 1) trinitarius, 2) anabaptistus ir 3)
libertinus. Arianizmui daugiausiai pasidarbavo kalvinų pastorius Petras
iš Goniondzo, suvalkietis. Užbaigdamas prelegentas patemija, kad šį laikotarpį
giliau tirti, nes nors anie tikybiniai iškrypimai Lietuvai didelės
garbės nedaro, tačiau parodo, kad anuomet būta giliau min-
tijančių žmonių, skelbusių tokias teorijas, kuriomis dabar giriamos
kaipo mūsų šviesiųjų laikų išradimais bei idėjiniais produktais. —
Po kiek debatavimo, kuriame dalykas dar labiau aiškėja, posėdžio
vedėjas p. J. Gabrys dėkoja prelegentui už įdomią paskaitą, pridurda-
mas, kad daug išgirdęs naujo ir nemažai pasimokinęs.

3. Kun. Steponavičius praneša apie Lituanios Komiteto veikimą
pinigų įplaukų šito laiku nedaug: Škotiečiai prisiuntė 25 sv. (612 fr. 15 ch.),
londoniečiai pažadė prisiųsti 8 sv. — Iš komendantūrų gauta 53 atsaky-
mų, iš kurių tiktai 49 su pranešimais apie tokį ar kitokį lietuvių belaisvių
bei internuotųjų skaičių; iki šiam laikui belaisvių skaičius padaugėjęs dar
į 200 žmonių. — Gauta irgi atsakymas nuo paderborno vyskupo kai del
vaikų (lietuvių) atskirtų belaisvių nuo tėvų ir išsklaidytų po Vokietiją tarp
ukininkų, kuriame minima, kad vaikai esą savo vietomis patenkinti. Pra-
nešama vienmet ir apie kapelionų paskyrimą, bet ką ir kur nežinoma.
P. Gabriui užklausus delko lietuvių visuomenė taip mažai šelpianti be-
laisvius, atsakoma, kad nemaloniai turbut žinios, nes iš Amerikos nieko
negauta o iš Centr. Komiteto Petrapilyje net atsakymo. — P. Talkauskis
mano, kad C. Kom. siunčia pašalpą turbut naujai įsikūrusiam belai-

sius išsiųsti C. Komiteto sėnaciai Kopenhagoj. – Kun. Dzimidavičius klausia, ar nereikėtų būtų sulieti Lituanios Komitetą su Fribūrgo Generaliniu. – P. Talkauskis nemato reikalo. – P. Gabrys sako, kad tai gali padaryti tam tikrų atsitikimų belaisvių naudai. – Dzimidavičius pastebia, kad reikėtų tai eiti skersai kelio Generaliniam Komitetui, kuris per ir belaisviais užsiimti apsiėmė. – P. Talkauskis yra tos pačios nuomonės. Sinčytos apie tai dar kiek laiko.

4. Akademijoj atstovas kun. Steponavičius praneša, kad šv. Tomo iškilmėj oficialiai dalyvauti nenutarta, apart to ~~per~~ dar kelius mažesnius pranešimus.

Posėdis baigiasi apie 5-ą v. vakaro.

Pirmininkas

Sekretorius

J. Dzimidavičius

Lituanios susirinkimo protokolas N 6 (257).

Susirinkimas (nepaprastas) įvyko 2. XI. 1916. Lituanios Komiteto bute. Posėdį pradėda 2½ v. po pietų. Apart visų draugijos narių susirinkime dalyvauja „Lituanios" garbės narys p. J. Jabys, kuris prieš 4-ą val. posėdį apleidžia.

Pirmininkas, pasveikinęs susirinkusius narius po taip ilgos pertraukos, paskelbia susirinkimo tvarką, paaiškindamas, kad susirinkimas įvyksta dabar todėl, kad prieš negu pradėjus naują konstitucinį susirinkimą, reikia sutvarkyti kai-kurie dalykai, ypač Lituanios Komiteto, kuriam reikalinga valdyba, nes ikišiolei, kn. Steponaitį išėmus, kitų oficialių narių nebuta. Neįvykusiai praeitame semestre nei vieno susirinkimo, pirmininkas dvi padaro priekaištį: 1) Mūsų draugijos tikslas tai lavinimos bei prisitaisymas prie visuomeninio darbo, gi dabar apie prisitaisymą kalbėti, kai jau reikėjo tam darbui išsijuosus stoti, dabar tad ne laikas prisitaisymui gaišinti. 2) Turėjus vidurinių [illegible] savo paskaitos (vienos iš svarbiausių draugijos priemonių), dabar būtų ką-nors surasti, kas sutiktų dar paskaityti.

1. Paskaitytasis protokolas priimtas be pataisų.

2. Kn. Steponaitis praneša apie „Lituanios" Komiteto veikimą (žiūrėk įklijuotą apyskaitą). – Kn. Steponaičiui paskaičius apyskaitą p. Jabys išreiškia savo nusistebėjimą, kad Komitetas, nežiūrint, sąlyginamai maža Lietuvių visuomenės belaisviais užsiinteresavimo, galėjo sulyg savo pajiega tiek padaryti: štai visi 5 p. Jis, nors pažadėjo iš C. Komiteto prisiųsti belaisvių reikalams pašalpos, gi pasikeitimo

tiktai šiokiai (išviso 832 p. b. 30 l.). patarią apyskaitą patalpinti lie-
tuviškuose laikraščiuose, kad bent tuo pasiektume visuomenę prie draugijos.
Pirmininkas draugijos vardu dėkoja visiems tiems, kurie savo noliu darbu,
ypač kn. Steponaičiui ir p. Jakavskiui, komiteto daugiausiai pasidarbavo,
paskui pereina prie valdybos organizacijos klausimo, paduodamas disku-
sijai šiuos du klausimus: 1) ar diskutuoti abelnai dėlei valdybos rinki-
mų; 2) iš kiek eventualiai narių turėtų komitetas susidėti. – p. Jakav-
skis prašo paaiškinimo dėlei busimų santykių komiteto su studentų
draugija, bet šitasai klausimas, patariant p. Gabriui, o kitiems palaikant
atidėtas paskui. – pirmasis klausimas, dėlei valdybos rinkimų narių priimtas,
antrame klausime priimta propozicija kn. Dzimidavičiaus, patariančio,
kad valdyba turėtų susidėti iš pirmininko, vicepirmininko, kasininko
ir sekretoriaus. – p. Jakavskis praneša, kad jisai dėl kai-kurių priežasčių
nei komiteto reorganizavime, nei balsavime, nei aktyvių komiteto narių
dalyvauti negali. Nors ir labai p. Jakavskis buvo kitų prašytas atšaukti *
savo žodžių, tečiaus jisai griežtai nuo viso atsisakė, pažadėdamas
ir toliaus savo darbu komitetui pagelbėti. – p. Gabrys pataria, kad
renkant valdyba butų visuotinas, slaptas ir lygus balsavimas. p. Jakav-
skis pataria rinkti kandidatus ir pasiuntę savo vardus, bet kitų nu-
tarta daryti rinkimai sulyg draugijos taisyklių, t. y. be kandidatų, tiesiog
paskiriama, kad renkama tas ir tas ir kuris gauna daugiausiai
balsų, tas paskirtoj vietoj ir išrenkama. – Balsuota slaptai.
Pirmininku išrinkta kn. Steponaitis (~~penkiais balsais~~) (5-is balsai prieš
! vieną [Puricko]); vicepirmininku kn. Puriškis (trims balsais prieš tris pavienius
[Abromaičio, Dzimidavičiaus, Šlugžda]); kasininku – kn. Dzimidavičius (keturiais

balsais prieš 2 [Žingida]; sekretorium išrinktas kn. Abromaitis (2 balsais prieš du ~~ir vie~~ [Žingida] ir viena [Dzimidavičius], vienas susilaikė). – p. Talkauskis nebalsavo visą laiką.

Pakilta prie iškilimo klausimo, kokie bus santykiai Komiteto prie Lithuanios studentų draugijos? – Kn. Steponaitis pataria visai Komitetą nuo draugijos atskirti, kaipo svarbiausią racija mato, kad kiekvienas kitą gali trukdyti, pr. savo atskaitomis Komitetas, savo reikalavimais draugija. Dzimidavičius irgi linksta prie atskirimo, nes didelio reikalo nemato. – Kn. Janickis įtikina atskirimu tuo argumentu, kad kitų akyse Komitetas savistovus bus kaip ir tinkamas, negu priguldamas studentų draugijai. Kitaip nuomonės irgi nėra ar atskirimas. Pastatyta slaptam balsavimui: „atskirti" ar „ne". Visais balsais (išskyrus p. Talkauskį, nebalsavusio) paeina „atskirti". Taigi nuo šiol Lithuanios komitetas lieka savistovia, nepriklausoma įstaiga, prie kurios Lithuanios draugija niekas daugiau turėti negalės. Visas Komiteto turtas priguli irgi jam. –

Likus Komitetui savistoviam kila klausimas, ar sutiks draugija leisti vartoti savo vardą. Iš ilgesnės diskusijos aiškėja, kad pavadinimas vardo gadintų keblumų komitetui, gi pakeitimas to pačio vardo jokių keblumų draugijai nedaro. Aiškumo bei tikrumo dėlei pastatyta balsavimui (slaptom): „leidžiama" ar „ne". Visais balsais, p. Talkauskiui susilaikant, paeina: „leidžiama".

Bendrai pasikalbėta apie „Rūtos" pavadinimą į „Lithuania" ir visų pripažinta šitos permainos racionalumas.

Busimam draugijos susirinkimui paskirta 5.XI.16. 2 val. po pietų Albertinume.

Posėdis baigtas apie 5-tą valandą vakaro.

Pirmininkas

Sekretorius Dzimidavičius

22a

LITUANIA
COMITÉ DE SECOURS
POUR LES
PRISONNIERS DE GUERRE LITHUANIENS

Siège : Fribourg (Suisse)
Avenue du Midi, 19

Fribourg, le 31 octobre 1916

Lituanijos komiteto lietuviams belaisviams šelpti apyskaita, išduota per susirinkimą 1 lapkričio 1916 m.

Kadangi „Lituanijos" komiteto specijalių protokolų nerašoma, gi „Lit." draugijos susirinkimai delei laiko stokos jau seniai buvo, prisieina čia kiek plačiau pranešti apie „Lituanijos" komiteto lietuviams belaisviams šelpti veikimą.

Komitetas įsikurė kaip jau protokoluose pažymėta, 7 lapkr. 1915.

Belaisvių skaičius. Beklausinėjant ir beklabinant komendanturas sužinota, jog Vokioj yra kelesdešimt tukstančių lietuvių belaisvių gi musų globoj tik 6.887 ypatos. Iš Austrijos dar vis nieko tikro nesužinota, nors buvo klausta tiesiog komendanturų (į 183 komendanturas užklausimai nusiųsta), per „Bureau International de la Paix, Berne" ir kitas įstaigas. Mažai atsakymų gauta ir sužinota vos 422 lietuviai belaisviai. Kartais gerai žinomon vieton pasiunti laišką, ir jisai žusta. Taigi išviso musų globoje 7309.

Korespondencija su belaisviais. Susirašinėti su belaisviais prisieina dažniausiai rusiškai, lenkiškai ir vokiškai. Rašyta teipgi lietuviškai, bet toki laiškai neteip greit nueina ir kartais visai grįšta. Mat tik keliose vietose yra moką lietuviškai censoriai, tai laiškas ilgai užtrunka iki tenai suvaikščioja.

Siuntinėjamieji dalykai. Pradėjus mums darbą visoki valgiai buvo galima siuntinėti. Vėliau Sveicarų valdžia ėmė siunčiamųjų dalykų skaičius mažinti, uždraudžiant pv. siuntinėti sviestą ir koušinius. Nuo 20 rugp. pagal Bendo nutarimą uždrausta kondensuotas pienas, suris, mėsa (išimant konservus), taukai, sviestas, koušiniai, kukuruzai, vaistai, ryžiai, muilas, cukrus. (La Liberté № 200, le 26 août 1916).

Pirma mes siuntinėjom duonos, kondensuoto pieno ir kiek mėsos. Dabargi lieka tik duona ir supės, nes musų smulkios lėšos neleidžia brangesnių dalykų pirkinėti, kaip povidlos, konservai etc.

Beto mes išpradžių siuntinėjom baltinių ir drabužių. Gauta nuo Londono lietuvių apie 205 kg., gi nuo Šveicarų 15 kg. išviso 320 kg.

Dvasios reikalai. Pernai rudenį ir šį pavasarį išsiuntėme 340 knygutes belaisviams, gautas nuo „Lituanijos" draugijos, Londono lietuvių ir kun. Cesaičio. P. Panga 28-9-16 iš Argentinos atsiuntė 65 brošiuras įvairaus turinio ir pakraipos. Knygų siuntinėjime pagelbsti teipgi p_lė Jagomastaitė iš Tilžės. Ji perka tenai knygas ir siuntinėja belaisviams, žinoma už musų lėšas. Jos sandarbininkavimas daug sumažina mums darbą. Laiške iš   mini jog jau išsiuntė 75 knygas. Apie vėlesnius siuntinėjimus dar nepranešė.

Prie dvasios aprupinimo dalykų galima priskaityti ir rožančius (jų išsiųsta 200) ir škaplierius (kurių išsiųsta 168).

Nemažą vargą belaisviai kenčia delei dvasios vadovų stokos. Jie išsklaistyta po tokią daugybę ~~buveinių~~ stovyklų (logerių), kad sunku tiek dvasiškių rasti, idant juos aprupinti. Ir čionai rupintasi dalykų pagerinimu: kreiptasi prie dvasinės ir pasaulinės valdžios, kad paskirtų belaisvius kunigus dvasios vadovais įvairiose vietose arba kviestų kunigus iš Lietuvos. Tas jau pasisekė. Keletas kunigų atvyko iš Lietuvos, kad nuolat lankyti stovyklas ir aprupinti belaisvių dvasios reikalus. Negalima sakyti, kad jau dabar viskas aprupinta: Pašauktųjų kunigų dar permaža, beto tie pats gerokai suvaržyti, trukdomi. Tiktai lietuvius belaisvius sukoncentravimas vienan ar keliuosna stovyklosna prašalintų šitą ir daugelį kitų netobulumų.

Sveikata. Daugybė belaisvių išmirė iš karo pradžios, kuomet dar stovyklos nebuvo kaip reik sutvarkytos. Nors vokiečiai rupinasi užlaikyti tvarką ir daboja belaisvių sveikatą, tečiau toks nenormalis gyvenimas kokiu yra gyvenimas provizorišnuose barakuose daro intekmę į sveikatą. „Rusų sekcijos" (Berne) lyderis ~~Grafas~~ baronas Wolf pasakė kartą, kad rusijos pavaldinių džiova sergančių yra 14 tukstančių. Čia daug prisideda ilgėsis prie savujų, kuris yra nuolatiniu belaisvių draugu.

Sandarbininkai. Vos trise buvome aktiviais Lituanijos draugijos nariais, kuomet įsteigėme komitetą. Butent kk. Džimidavičius, Purickis ir Steponaitis. Mums vieniems ir teko išpradžių darbuotis. Smulkių ryšulių išsiuntinėjime padėjo išpradžių lietuviai kurie gyvena „Brolių Marijonų Kongregacijoje". Tečiau prieš pora mėnesių jie griežtai atsisakė sandarbininkauti.

20 birželio š. m. atėjo mums pagelbon A. Muraška, kurs savo ištvermingu darbu suteikia mums didelę pagelbą. Lausanne'os konferencija iš 2 birželio š. m. patarė Lituanijai liktis Centralio Komiteto Petrograde sekcija. Tas padaryta delto, kad tikėtasi iš „Centralio Komiteto" (Petrograde) gauti lėšų, kaip p. Yčas išsireiškė bent po 2.000 rub. mėnesiui. Neužilgo po to prisidėjo prie komiteto p. Salkauskas, kuris savo uoliu darbu daug pasitarnavo belaisviams. P. Gabrys savo gražiais patarimais [illegible] daug pagelbėjo mums [illegible]. Siuntinėjimo darbe padeda teipgi Amerikos lietuviai kk. Abramaitis ir Ziugžda. Beto dar lieka musų sandarbininkais, jei teip pasakysiu „Office international d'expédition de vivre, vêtiment aux prisonniers de guerre" Friburge ir „Section Russe" Berne kuriodvi persiunčia belaisviams musų pašalpą.

25 rugp. 1916 mes pasidalinome darbą su p. J. Savickiu, kuris darbuojasi del lietuvių belaisvių prie Raudonojo Kryžiaus Kopenhagoje. Jam pavesta pusė Vokios stovyklų kur yra lietuvių, butent tieji kurie yra arčiaus Danijos. Mums gi liko pusė Vokios ir visi Austrijos lietuviai belaisviai. Beto belaisvių aprupinimas knygomis lieka musų globoje.

Biuro įsteigimas. Lėšų ir darbininkų stoka ilgą laiką neleido įsteigti biuro. Tik 10 liepos 1916, kuomet visų šalių lietuvių įgaliotiniai paketino parupinti belaisvių šelpimui lėšas, mes parsamdėme butą prie Avenue du Midi, 19 biurui ir sandėliui. Permažas, teisybė, butas, bet pigus ir patogus (26 fr. per mėnesį be kuro). Biuras ligšiol budavo adaras nuo 8 iki 12 ir nuo 2 iki 6 v. kasdien, išimant šventadienius. Reikalingos biurui svarstyklės, bet gavome krautuvėje firmos Schmid & Baur paskolai, be apmokėjimo. Baldus supirkome naujus. Rašymui mašiną pirkome jau vartotą

Piniginis stovis.

Įneigos:

Did. Britanijos lietuviai	....	8879	fr.	46	c.
Suv. Valstijų	....	5.336	"	10	"
Rusijos	....	876	"	30	"
Danijos	....	66	"	33	"
Red. „Gazette de Lausanne" surinkta per Grafo Tyškevič. tarpininkystę	....	861	"	60	"
Generalis Komitetas Friburge	....	303	"	90	"
P. Profes. Steffens	....	20	"	-	"
P. Kapitonas Kekšto	....	20	"	-	"
P. Richard (New Jork)	....	8	"	-	"
Caplenske	....	10	"	-	"
Pla Kamcenskaite 15 fr Mongula Estavayer 10 f					
viso labo		16.406	fr.	69	c.

Išlaidos:

Administracijos reikalai	....	1.303	fr.	75	c.
Paštas bei telegrafas	....	308	"	45	"
Šelpimas: 1/ maistu	....	9.022	"	22	"
2/ pinigais	....	308	"	65	"
3/ drabužiais ir avaline	....	188	"	05	"
4/ dvasios dalykai	....	111	"	75	"
viso labo		11.242	fr.	87	c.
Kasoje lieka	....	5.163	fr.	82	c.

(Nz. Dar neapmokėta Fragnier'io spaustuvė ir šiek-tiek vežikams Friburge ir Berne).

Tautinė reikšmė. Besistengiant sužinoti nuo komendantūrų belaisvių sąrašus, mes supažindinome vokiečius su lietuviais. Prie tos progos pažino lietuvius ir kitataučiai belaisviai. Seip lietuviai buvo painomi su rusais arba lenkais; kuomet gi pradėjome siuntinėti pašalpą į vietinius komitetus (stovyklose) pradėta priimti lygiu skaičiumi ir lietuvius (rusų, žydų, lenkų ir lietuvių po 3 asmenis). Lietuvių atstovavimas prie v vietinių komitetų suteikė progą geresniam lietuvių padėjimo aprupinimui, pirma lietuviai tik bailiai žiurėjo ar ne susimils kas ir neišties kokią pašalpą. Dabar lietuviai pamatė kad jau jie ne be visų pastumti ir užmiršti, bet greta su kitomis tautomis stoja ir drąsiai pasisako kuom esą.

Zinoma jeigu neturėsime užtektinai lėšų negalėsime užimtąjį darb toliau varyti, ir tuomet belaisviai vėl atsidurtų baiseme padėjime, gi visos šelpimo gerosios pusės niekais nuveitų, dagi sukompromituotų lietuvius.

Sąmatas. Aštuonių mėnesių veikimo apyskaitoj padarytoje 31 birželio ir pagarsintoje lietuvių laikraščiuose (ši apyskaita buvo išversta į francuzų kalbą ir išsiuntinėta komitetams ir valdiškoms įstaigoms bei pasiuntinystėms) nurodyta, jog žmoniškesniam lietuvių belaisvių aprupinimui reikalinga 15.000 - 18.000 frankų (apie 11.300 - 13.600 rub. arba 6.000 - 7.000 dolerių). Gi platesniame belaisvių padėjimo aprašyme,

išsiųstame kiek vėliau laikraščiuosna šelpimo sąmatas padidinta.

Nuošalinė korespondencija. Musų korespondencija žymiai padidėjo delto, kad šalip paprasto susirašinėjimo su belaisviais arba del belaisvių, gauname daug laiškų nuo Rusijos ir Amerikos lietuvių su prašymu nusiųsti žinias Lietuvon arba iš tenai išgauti. Nuo to laiko, kaip mes paskelbėme žiupsnelį žinių iš Lietuvos laikraščiuose ir kaip Amerikos lietuviai pargrįžę apsakė apie „Lituanijos" veikimą, laiškų skaičius ypač padidėjo. Laiškus Lietuvon siunčiame per „Bureau International de la Paix" Berne, kuris siuntinėja kol kas veltui.

Pastabos: 1/ Rusų skyrius Berne cirkuleru iš 19 spalio 1916 m. pranešė, jogei kaikurie belaisviai, gavę ant savo vardo siuntinius, skriaudžia tokiu budu daugumą, prašo kolabiausiai, kad butų siusta vietinio internationalio (rusų pavaldinių) komiteto vardu. Matyt rusai pradėjo net Sveicarijoj reakciją. Nors negalima užginčyti, teipgi, jog kaikurie asmens ištikrųjų išnaudoja kitus. Mes tuojau atsakėme, kad per susirinkimą tą dalyką aptarsime, gi kol kas siųsime po senovei, tuo labiau kad daugelyje vietų lietuviai neprileidžiami į tuos komitetus.

2/ Zmonių stokos delei, nebuvo užlaikyti visi formališkumai, pav. valdybos išrinkimas (pirmininkas buvo drauge ir kasininku) komiteto posėdžių etc.

Friburgas,
1 lapkr. 1916 m.

Pirmininkas

Sekretorius

Lituanios susirinkimo protokolas № 7 (258).

Susirinkimas įvyko 5-o lapkričio 1916 m. Albertine, 2 v. 15 po pietų. Tai pirmas šio semestro ekonomiškinis susirinkimas. — Pradedant posėdį pirmininkas skelbia, kad esanti tai praeito semestro susirinkimo, kuris įvyko 2. XI. 1916 m. Dzimidavičiui tai esą nesuprantama; p. Šalkauskis su kun. Steponaičiu irgi nesupranta, kokiu būdu galis praeito semestro susirinkimas būti tąja naujo semestro. Kila ginčai. Pirmininkas prašo, kad jo nuomonė būtų įprotokoluota. Dalykas lieka neišrištas.

1. Perskaičius praeito susirinkimo protokolą, kun. Steponaitis prašo pridurti prie protokolo žodžius: „Pirmininkas dėkuoja draugijos vardu visiems tiems, kas savo noliu darbu, ypač kun. Steponaitis ir p. Šalkauskis, komitete daugiausiai pasidarbavo", kad ne vien kun. Steponaitis ir p. Šalkauskis, kaip iš protokolo kyšo išeina, bet ir du antru nariu, su kuriais komitetas įsteigta ir su kuriais pirma sunkią pradžią reikėjo padaryti, prie to darbo prisidėjo. P. Šalkauskis pažymi, kad jisai tiktai nuo kelių mėnesių antyviai savo darbu komitete prisidėjo, iš protokolo gi galėtų suprasti, kad jisai darbavosi nuo pat pradžios.

2. Seka metinė draugijos atskaita (žiūrėk išrišą tam tikroj vietoj: Lituanios protokolai pusl. 22a,b,c,d), kurią davė pirmininkas. — P. Šalkauskis, pirmininkui perskaičius, daro tris užmetimų punktus, kai dėl paminėto paskaitoje kun. Čsaičio: 1) ar visiems žinoma kad egzistuoja Marijonų kongregacija, 2) ar žinoma, kad toji kongregacija yra lenkiška ir 3) ar kun. Čsaitis delto nuo draugijos (Lituanios) atsisakė, kad prigulė prie tos kongregacijos. — Pirmininkas atsako 1) kad netiktai žinoma apie Marijonų kongregacijos existencią, bet kad apie tai net Amerikos Lietuvių

laikraščių rašoma; 2) Kad kongregacija yra nelietuviška, tai žinoma bent iš to, kad beveik visi joje lenkai ir lietuviai joje yra lenkinami: ~~lenkai~~ K išimtinas tarp savęs vienos lenkų kalbos vartojimas, tam tikros lenkiškos pamaldos etc. 3) ar Čaraitis delto atrišami, kad prijoli prie Marijonų, to tvirtinti absoliučiai negali ir šitą pasakymą gali atsiimti.

3. Lituanion priimta du nauju nariu: knkn. Izidorius Tamošaitis ir Adomas Vilimavičius.

4. Nutarta, kol dalykas nebus atšaukta, valdybos [draugijos nariais rinkti jau kandidatai. Tuo rinkimo būdu išrinkta valdybon 1916-17 mokslo metams: pirmininku V. Dzimidavičius, sekretoriu kn. Izidorius Tamošaitis; knygininku kn. Adomas Vilimavičius. Senasis pirmininkas, atsisveikindamas ir užleisdamas vietą naujiems valdybos nariams, sveikino juos ir linkėjo, kad jie draugijai naudingai pasidarbuotų. Naujasis pirmininkas pažadėjo daryti viską, kas draugijai būtų naudinga.

Posėdis su įvykusia pusės valandos pertrauka tęsėsi iki 5-j val. vakar.

Pirmininkas

Sekretorius [signature]

Lituanios susirinkimo protokolas №1 (25?)

Spalių 19d. 1916m.

Susirinkimas įvyksta Albertinum'e, 2val. 15 minučių po piet. Dalivauja visi draugijos nariai, išskyrus dr. Zingštą. Susirinkimas prasideda Draugijos pirmininko trumpu pasveikinimu ir protokolo skaitymu.

Km. Dzimidavičiaus parašytas ir paskaitytas protokolas sukelia daug ginčų. J. Tamošaitis pažymi, jog protokole praleisti svarbiausie Km. Puricskio žodžiai, kurie pačio Km. Puricskio suredeguoti šiaip skamba: „Skaitau šį susirinkimą pirmojo tąsa, nes, kadangi sulyg įstatų pirmasai susirinkimas turi buti rekonstitucijinis, todel, kad šis(?) kas susirinkimas neprieštarautu įstatams, reikia šį padaryti pirmojo tąsa". Su tuom nesutinka Km. Dzimidavičius. Jis sako: „šis susirinkimas negali buti ano tąsa, nes anas buvo paskutinis praeitų metų delei sutvarkymo, prieš susirinksiant šiais metais, draugijos dalykų. Gi kokiu budu gali buti ordinaris susirinkimas extraordinario tąsa. Kai del neteisėtumo ano susirinkimo, meldžių nurodyti man įstatų punktą, kuris tą patvirtintų: tokio punkto nėra"

Čia km. Puricskis vel nurodo, kad pirmasis susirinkimas yra prieš įstatus, gi km. Dzimidavičius, jog yra sulyg įstatų. Km. Vilimavičius paduoda sumanymą, kad kiekvienа nuomonė, pirm negu bus protokolan įnesta, butu perbalsuota. P. Šalkauskis su tuom nesutinka, nes tai butu, girdi;

pasiskirstymas ant mažumos teisių. Km. Dilmavičius savo sumanymą atsiima, nors jo nuomonei išreiškia prielankumą Km. Purickis, gi Dzimidavičius, ~~jis~~ ir Steponaitis palaiko p. Šalkauską.
Kad naujame protokole išvengus taisymo senųjų, nutarta protokolai skaityti juodraštyj ir, tik ištaisius, įrašyti protokolų knygon. Projektą palaiko Km. Purickis, Tamošaitis, Šalkauskis pridurdamas, jei sekretoriui nebus sunku.
Projektas praeina.
Km. Purickis, kaipo buvęs pirmininkas, skaito piniginį draugijos stovį. Pasirodo, jog įplaukų buta 34 fr. 80 cn.; gi išlaidų 8 frankai. Kasoje liko 26 fr. 80 c. Km. Purickis praneša, kad Amerikos atstovai paaukoję 155 fr. vėliavai įtaisyti.
Km. Dilmavičius praneša, jog tik sunešus knygas, jis duosiąs jų atskaitą. Laikraščių, kaip atskirų numerių, taip ir ištisų kompletų - trūksta. Čia Km. Purickis pažymi, kad daug laikraščių nėra dėl to, jog seniai buvę nutarta juos naikinti.
Km. Dilmavičius išreiškia pageidavimą kai-kurias knygas aplaisyti. Jį remia Km. Dzimidavičius ir ~~Km.~~ Steponaitis, gi p. Šalkauskis palaiko dalyką pavesti valdybai.
Km. Dzimidavičius ragina pranešti apie tokias knygas, kurios šiokiu ar kitokiu būdu paliečia Lietuvą

Km. Dzimidavičius padavė sumanymą nustatyti skaitytojų bei prelegentų eilę ir, paskaitų pritrukus, pataria atnaujinti buvusių filologijos klausymų svarstymą. Skaitys šioje eilėje: p. Šalkauskis, Km. Vilimavičius, Km. Puričkis, Km. Abromaitis, Km. Dzimidavičius, Km. Tamošaitis, Km. Neponaitis (ir Žingėda). Norint - galima pasikeisti.
Svarstomas mokesčių klausymas. Km. Vilimavičius sako, gal norinčių pasiliuosuoti nebus. Km. Abromaitis nurodo, jog jam ir jo draugui Km. Žingždai sunku mokėti. Km. Puričkis pataria juodu paliuosuoti. P. Šalkauskis palaiko Km. Puričkį ir prašo prie įstatų tam tikro punkto pridėti pastabą: Pastabos suredagavimas - pavesta valdybai ir prašyta, kad sekančiame susirinkime butu perskaityta.
Draugijos Pirmininkas nurodo, jog reikia panaujinti seną atstovavimo tvarką, butent: nustatyti atstovavimo eigą. Km Vilimavičius pataria, atstovavimo eigą nustatyti pačiai valdybai. Km. Dzimidavičius nesutinka del to, kad galis buti slaigus reikalas. P. Šalkauskis pataria, kad atstovautu vienas senų draugų ir vienas - kitas jaunesniųjų. Nurodyta, jog sekantį kartą atstovauja Km. Dzimidavičius, Vilimavičius ir Abromaitis.
Pranesta, jog koks tai vokietys nori's paskolinti iš musų knygyno lietuvišką gramatiką. Km. Vilimavičius

pataria gramatiką siųsti. Kun. Dainidavičius nurodo, jog tai bus ne sulyg įstatų. Kun. Puričkis p-o Šalkausk-kio remiamas pataria dalyko apsvarstymą pavesti valdybai; kas ir padaryta.
Čia pat pirmininkas Kun. Dainidavičius praneša, jog yra įsikurus nauja Akademinė draugija „Molandija". Jog prielankiai pasveikinom delnų plojimu. Kun. Dainidavičius praneša, jog reikia rinkti vice-pirmininkas. P. Šalkauskis tam priešingas, nes vicepirmininką lengvai gali pavaduoti valdybos nariai. P. Šalkauskį paremia Kun. Steponaitis, Kun. Vilimavičius gi Kun. Abromaitis palaiko pirmininką, o Kun. Puričkis p. Šalkauskį. Kun. Dainidavičius nurodo, jog vicepirmininko priedermes galėtų pildyti knygininkas. P. Šalkauskis nurodo, jog dabar nepatogu tas klausymas kelti.
Apie revizijos komisijos reikalingumą referuoja J. Tamošaitis. Prieš komisiją išsireiškia K. Vilimavičius. P. Šalkauskis nurodo, jog kiekvienoj draugijoj reikalinga revizijos komisija, bet pas mus permaža žmonių. Kun. Vilimavičius pataria revizijos komisiją išrinkti metų gale. Kun. Dainidavičius jam pritaria. Kun. Puričkis palaiko J. Tamošaitį, bet nurodo kliutį narių stoką. P. Šalkauskis principe

ir gi sutinka bet nurodo, jog musų stovrai geriau atitinka laikina komisija. Gale ir kun Dzimidavičius principe sutinka. Balsuojant pasirodė, jog projektui pritarė tik trys nariai. Kitiems nepritarus projektas atpuola.

Kun Tamošaitis paduoda sumanymą įvesti geresnę kritiką paskaitoms, renkant tam tikrą kritiką. Kun. Vilimavičius sumanymą palaiko. Kun Steponaitis nurodo, jog tas daug laiko užims, o šaltinius vistiek nepatikrinsi. Tamošaitis sumanymą gina. Kun. Dzimidavičius sumanymą pripažinsta geru, bet nesant specialistų sako, nebus iš to naudos. P. Šalkauskis sako, jog nesant specialistų - naudos bus. Visi sutinka, jog kritikas naudinga. Kun Puriškis klausia, kokioj formoj tas bus. P Šalkauskis nurodo, jog paskaita turi būti įteikta valdybai, kuri skirs kritiką. Sumanymas praeina keturiais balsais.

Tamošaitis pataria kiekvienam susirinkimui vesti skirti ar rinkti pirmininką. Kun Abromaitis nesutinka, gi p Šalkauskis pritaria, tik bijo, kad tas nepakenktų susirinkimams. Sumanymas pravesta trimis balsais, gi 4 balsai susilaiko balsuoti.

Kun. Vilimavičius klausia, kokie laikraščiai ateina draugijai. Kun Puriškis atsako jog pareina:

Lietuva, Žvaigždė, Moksleivis, Darbininkas ir Lietuvių balsas. Kai-kurie minėtų laikraščių eina kun. Puryckio vardu, o jis duodąs draugijai. Valdybai pavesta nutarti, kokioj tvarkoj turi eiti laikraščiai.
Pakelta klausymas apie informacijos skyriaus vedėją, kurs teiktų žinias apie Šveicarijos mokyklas. Kun. Steponaitis prisėdinas sumanymui, užtat Daimidavičius gina savo projektą. 6^{ais} balsais prieš vieną - sumanymas praeina. Informacijinio biuro vedėju išrinkta Tamošaitis.
Ar kas rupinasi koncerto įrengimu - pavesta pasiteirauti valdybai. Kun. Puryckis pažymi, kad susirinkimai nesitęstu daugiau dviejų valandų.

Pirmininkas:
Sekretorius: Tamošai[tis]

Protokolas № 2 (260) (Gruodžio 3 d. 1916 m)

Kun. Puryckis truputį pavėluoja. Šiaip - dalivauja visi nariai. Susirinkimo dienotvarkę sekant, reikėjo ~~[illegible]~~ pradėti protokolo skaitymu, bet pirmininkas paduoda 4 budus, kuriais butu galima rinkti pirmininkas visuotiniems susirinkimams vesti. Trims susilaikius nuo balso, 4^{ais} balsais nutarta ~~dalivauti~~ pirmininkauti alfabeto tvarkoje.

Tad susirinkimą veda Kun. Abromaitis. Perskaičius protokolą Kun. Dilimavičius išsireiškia, kad protokolai nebutu marginami dažnu pavardžių kartojimu; gi p. Dalkauskis reiškia nuomonę, kad protokolan butu traukiami tik nutarimai, pozityvus faktai ir tos nuomonės, kurias prašoma protokolan įtraukti. Kiek ilgiau užtrukus prie protokolo - pereita prie paskaitos, kurios įžangą ir pirmąją dalį perskaitė p. Dalkauskis (Įžanga: Organiškasis tautinio gaivalo plėtojimos. Tautos pašaukimas bei uždavinys. Iª dalis - Tezė. Rytų elementų įsigalėjimas Lietuvoje. Tautinis lietuvių pobudis. Vizantiškai-rusiškosios kulturos įtaka. Lietuvių valstybės integralizacija). Kritika, laiko stokos delei, nukelta sekančiam susirinkimui.

Pirmininkas:

Sekretorius: J. Tumosaitis

Protokolas № 3 (261) 17 gruodžio 1916 m.

Susirinkimą veda draugijos pirmininkas. Perskaičius protokolą ir nekilus ginčų, p. Dalkauskis pradeda skaityti antrą ir trečią paskaitos dalį. Jam pradėjus skaityti iš Susirinkimo išeina Kun. Steponavičius ir jau nebegryžta. Paskaitos antroji dalis - antitezė šiaip skamba: Vakarų elementų įsigalėjimas Lietuvoje. Lotyniškai-lenkiškosios kulturos įtaka. Lietuvių valstybės likvidacija. Gi trečioji - sintezė

įvardinta -: Tautiškasis atgimimas bei lauliškasis idealas. Sinteliškoji dviejų skirtingų pirmapradžių pilnuma tautinės lietuvių kulturos formoje.
Kritika pažymi, jog paskaitos nedega giliai pergalvota, gražiai susintelizuota, tik - kai kurie faktai per-daug apibendrinta. Rašymo budas sunkus; gi gausus abstrakcijų ir tarptautinių žodžių vartojimas temdo paskaitos turinį. Platesnis paskaitos nagrinėjimas, delei jos svarbos, nukeltas sekančiam kartui.
Susirinkimui besibaigiant draugijos pirmininkas pranešė, kokioj tvarkoj eis laikraščiai (Vilimavičius - paima ir duoda Tamošaičiui: šis Dzimidavičiui, paskui - Steponavičiui, Purickiui, p Šalkauskiui, Abramaičiui ir Žvingėlai). o Kun. Vilimavičius apie knygų negrąžinimą.

Pirmininkas:

Sekretorius: Tamošaitis

Protokolas № 4 (162) Sausio 14 d. 1917

Šiame susirinkime dalivavo visi nariai, išskyrus Kun. Steponavičių. Susirinkimą veda kun. Purickis. Perskaičius protokolą ir truputį pasiginčijus del kai-kurių protokole pavartotų žodžių, susirinkimas pradeda svarstyti pirmą klausymą, kurį sukėlė p Šalkauskio paskaita, butent apie

historijozofijos metodą. Tas klausymas duoda progos išreikšti įvairias nuomones. Visi sutinka su tuomi, kad dabartiniuose laikuose istorijos faktų vykinime dalivauja daug įvairiausių veiksmių, tarp kurių bene tik svarbiausią vietą užima kaip atskira vienata, taip ir visa visuomenė.

Kas link senovės - nuomonės dalinas: vieni sako, jog senovėje viską daręs asmuo, visai ar mažai visuomenei nedalivaujant; kiti gi mano, jog ir senovėj visuomenės kymiai dalivauta faktų vykinime.

Draugijos pirmininkui patarus, pereita prie 3° dienotvarkės punkto - sumanymų bei pranešimų. Kun. Vilimavičius praneša apie Rosijoj steigiamą moksleivių fondą, o k. Tamošaitis paduoda sumanymą išrašyti draugijos knyginan „Ateities Spindulius", o to laikraščio palaikymui paskirti auką. Sumanymai susirinkimo priimta, gi aukos sumą pavesta apspręsti Valdybai.

Pirmininkas:

Sekretorius: T. Tamošaitis

Protokolas № 5. (213) Sausio 28 d. 1917.

Draugijos pirmininkui susivėlinus, nariams sutikus, posėdį atidarė draugijos sekretorius. Susirinkimą veda Kun. Steponaitis. Draugijos sekretorius praneša

Susirinkimui Valdybos nutarimus: 1) jog „Aleksiės spiz-
duliams" nuspręsta aukoti 10 rub. iš Draugijos kasos.
Km. Purycko paduoda projektą, kad iš draugijos
kasos nieko neimti; aukas gi rinkti nuo draugi-
jos narių. Daugumai pritarus, nuspręsta prie 10 rub.
skirtų iš draugijos kasos, rinkti dar aukas.
2) jog norintieji pasiliuosuoti nuo nario mokesčio,
turi apie tai pranešti Valdybai.
3. Knygine naudojimosi klausymas sukelia daug
kalbų. Vieni išsireiškė už tai, kad imami nuo nau-
dojančiųsi knygine 5 fr. per daug. Kiti-gi-kad
nedaug.
Daugumai išreiškus nepasitenkinimą įstatų pun-
ktu, knygine palieciančiu, susirinkimas nutaria
rinkti komisiją tam įstatų punktui peržiurėti.
Komisijon išrinkta Km. Purycko, p. Šalkauskis ir
ex officio, kaipo knygininkas įėjo Km. Vilimavičius.
Susirinkimui besibaigiant, knygininkas praneša apie
p. Šalkauskio ir Km. Viskonto knyginei paaukotas
knygas. Delnų plojimu aukotojams išreiksta ačiu.

Pirmininkas
Sekretorius. [signature]

Protokolas № 6 (264) vasario 25 d. 1917 m.

Vasario 11 dienoj susirinkimo, kaip išpuolė, nebuvo, nes keturiems nariams susirgus, susirinkiman teatėjo vos 4 nariai. Susirinkimas prasideda vasario 25 d. 1½ val. po pietų, pirmininkaujant p. Šalkauskui.
Kun. Puryckini patarus ir daugumai pritarus dienos susirinkimą sutrumpinti, 4 balsai nutaria p. Šalkauskio paskaitoj pakeltus klausymus šiam susirinkimui patiektoje dienotvarkėje apleisti. Kun. Vilimavičius išsireiškia, kad protokole nevartoti titulų à la kunigas, ponas. Susirinkimas titulų vartojimą ar nevartojimą palieka sekretoriaus nuožiūrai. Knygininkas skaito tam tikros komisijos išdirbtą įstatų projektą apie naudojimosi Studentų draugijos „Lituanijos" knygynu. Išdirbti įstatų punktai sukelia ginčų, kurie užbaigta prašymu, kad komisija dar kartą peržiūrėtų išdirbtus įstatų punktus, atsižvelgdama į susirinkime padarytas pastabas ir draugijos pirmininko sumanytą projektą, kuris turėjo būti įteiktu komisijai trims dienoms prieš susirinkimą. 4 'iais balsais nutarta apriboti knygių laikymo laiką. Susirinkimui besibaigiant sekretorius praneša apie „Ateities Spinduliams" surinktas aukas, draug su dviejų exzemplorių minėto laikraščio prenumerata (35 rub.) ir paduoda sumanymą, kad „Lituania" įneštų protestą į Fribourg'o Studentų draugiją „Akademija," prieš kai-kurių

36

studentų nevykusius žygius, būtent - skųsti kitus studentus Universiteto Rektoriui. Susirinkimas sumanymui pritaria o išreikšti protestą paveda musų draugijos Atstovui Akademijoje.

Pirmininkas:

Sekretorius: J Tamošaitis

Protokolas № 7 (265) Kovo 11 d. 1917 m.

Susirinkimas prasideda pusėj antros, pirmininkaujant draugijos Sekretoriui. Sekretorius, perskaitęs praito susirinkimo protokolą, prašo gerb. Susirinkimo nebeskaityti jo „Lituanijos" Sekretoriumi. Iš eilės eina svarstymas tam tikros komisijos išdirbto įstatų punkto - apie naudojimosi „Lituanios" knygynu. Savo padirbtą projektą skaito kun Dzimidavičius, gi po jo, komisijos vardu p. Šalkauskis. Pradėjus kalbėti apie du perskaitytu projektu, kun Dzimidavičius savo projektą atsiima. Apsvarsčius pirmą punktą §42 - apie tai, kas gal naudotis „Lituanijos" knygynu, jis pastatyta balsuoti. 7-iai balsais pereina. Antras punktas to paties paragrafo - apie mokesčių - daugiau sukelia ginčų. Tas punktas pastatytas balsuoti, pasiskirstė balsus šitaip: jį priima 5 balsai (Viltmavičius, Tamošaitis, Dzerjeckis, Steponaitis, Šalkauskis). Žingžda susilaiko nuo balso o kun. Dzimidavičius ir Abromaitis balsuo-

ją prieš. Kadangi nesurinkta dviejų trečdalių balsų ir kadangi tai svarbiausis punktas, dėl kurio kilo sumanymas naikinti įstatų knygiuą paliečiantį paragrafą — neliko nieko kito, kaip visą išdirbtą įstatų projektą atidėti, kas balsų dauguma ir įvyko. (Projekto kopiją talpinam prie protokolo). Draugijos Sekretorius praneša, kad šv. Jono dienoje nupirkta pirštinės. Susirinkimas išlaidas (5 fr. 80c.) priima. Po to Vilimavičius skaito apie nepavyzdingą tvarką pačioj valdyboj: ir prašo susirinkimo apgalvoti susidariusį dalykų stovį. Kun. Daunidavičius laiko stokos dėlei atsisako nuo atstovavimo „Akademijoj" ir nuo draugijos pirmininko. Dviem atsisakiusiem draugijos nariam — pirmininkui ir Sekretoriui išrinkti, nutarta šaukti ekstraordinarį susirinkimas sekantį sekmadienį pirmoj valandoj po pietų. Tuomi susirinkimas ir užbaigta.

Pirmininkas:

Sekretorius: [signature]

Protokolas № 8 (266) Kovo 18 d. 1917 m.

„Nepaprastas „Lituanijos" susirinkimas įvyksta kovo 18 dienoje valdybos klausymui visiems. Dalyvaujant visiems draugijos nariams, susirinkimą veda Kun. Daunidavičius. Sekretorius skaito praito paprasto susirinkimo protokolą, kurs priimta. Toliau tas pats sekretorius, kaipo deleguotas „Lituanijos" atstovas „Akademijoj"

pranešė apie „Akademijos" susirinkimą, kuriame paaiškėjo, kad mūsų draugija nebuvo įtraukta „Akademijon" įeinančių draugijų skaičiun. Toliau „Lituanijos" atstovas nupasakoja apie „Lituanijos" protestą prieš skundus Universiteto Rektoriui, kas visą „Akademijos" susirinkimą nemaloniai pritrenkė, ir dėl ko Universiteto Rektorius traukė „Lituanijos" atstovą pasiaiškinti. Nutarta „Akademijai parašyti atsakymas.

Priėjus prie Valdybos klausymo kun Dzimidavičius atsisakė netik nuo draugijos pirmininko, bet ir nuo jos nario; ~~bet~~ kiek-tiek pasikalbėjus, palieka netik draugijos nariu, bet ir jos pirmininku.

Taip-pat ir sekretorius sutinka pasilikti senoj vietoj.

Pirmininkas:

Sekretorius: [signature]

Protokolas № 9 (26?) Gegužei 6 d. 1917 m.

Draugijos sekretorius atidaro susirinkimą, gi jam vesti kviečia Dr.-ą Zingždą. Dalyvauja visi nariai, išskyrus išvažiavusių kun Dzimidavičių ir kun. Steponavičių.

Perskaičius ir priėmus protokolą, Dr. Jgas Viltmavičius skaito apie „Kreditą". Kritiką, p. Jalkauskui patarus, atidėta sekančiam kartui.

Sekretorius pranešė, kad mūsų draugijai reikia naujų ženklelių, kurios parupinti pavesta valdybai.

D-gas Žiugžda paduoda sumanymą rinkti valdybą kas semestrą. Sumanymas pasipriešinimų neiššaukė, tik, kadangi praito semestro gale valdyba buvo kaip ir perrinkta, susirinkimas nukelia sumanymą semestro pabaigon.
Tas pats D-gas Žiugžda pataria trumpinti susirinkimų lęsimosį. Pasiulymas neprimta.
Sekretorius skaito draugijos pirmininko prisiųstą laišką, paliečiantį 4-ą dienotvarkės punktą, apie kurį referuoja D-gas Vilimavičius, o kuris šiaip skamba: „Lituania" ir 20-os gegužės dienos klausymas." Visi sutinka, kad „Lituania" neturi tyla praeiti taip svarbią Lietuvai dieną. Kad mineta diena butu naudingesne Lietuvai, iš „Lituanijos" narių sudarė Komitetas, kurin įėjo: Kmm. Puryckis, Vilimavičius, Abromaitis ir Žiugžda. Šis komitetas kvies kalbas žinančius žmones minetai dienai kuogeriausiai organizuoti. Susirinkimui besibaigiant D-gas Vilimavičius paduoda sumanymą, kad rinkliava besirupinantis Lausann'os komitetas pakviestu musų draugiją organizuoti geg. 20 dienai, bet kadangi „Lituania" niekeno nekviesta jau faktiškai nutarė prie jos prisidėti, Vilimavičiaus pasiųlytas sumanymas atmesta.

Pirmininkas:

Sekretorius: [signature]

Protokolas № 10 (268) Gegužės 25 d. 1917 m.

Susirinkime, kurį veda kun. Puryckis, nedalivauja kun. Steponavičius ir Dzimvidavičius. Perskaičius ir priėmus protokolą dr. Abromaitis skaito „Mano kelionės įspūdžius". Perskaičius pirmąją paskaitos dalį, sekretorius paduoda ją pertraukti, o p. Šalkauskis paduoda sumanymą ir pačią kritiką atidėti sekančiam kartui. Paduotu sumanymu priėmus, kun. Vilimavičius duoda iš „Lituanijos" susidariusio komitetėlio atskaitą. Atskaitoj pažymi, kiek buvo aplankyta parapijų (bažnyčių), kiek surinkta pinigų, kas daugiausiai pasidarbavo. Viskas tas buvo daryta nekuos ten „lietuvių kolonijos Fribourge" vardu. Pabaigus kun. Vilimavičius atskaitąs, sekretorius pažymi, kad atskaitos pranešėjas bereikalo paduoda „lietuvių kolonijos" veikimą Studentų draugijoj „Lituanijoj". ir prašo išbraukti jį iš 20ai gegužio dienai darbavusiųjų skaitliaus. To pat prašo ir p. Šalkauskis. Kuomet Vilimavičius pakartojo, kad Tamošaitis ir Šalkauskis prisidėjo prie darbo, kuomet Tamošaitis reikalauja, kad jo pavardė atskaitoj butu apleista, nes jis tulų aplinkybių dėlei negalėjo prie darbo prisidėti, o p. Šalkauskis pažymi jog rašęs gaidas, nes nežinojęs, kad viskas bus nukreipta kiton pusėn. Jei butu žinojęs, niekuomet nebutu rašęs ir dėl to griežtai reikalauja, kad jo pavardė iš apyskaitos butu išbraukta.

Toliau Kun Puryckis klausia: 1) del ko Kun Vilimavičius, „susi-darinsio Komitetėlio pirmininkas, nukreipė veikimą į kitą vagą, pakeisdamas Komitetėlio vardą kitu 2) kam veikiman traukė lenkus, kurių buvo kalbėta - netrauk-ti. Prie to pažymi, kam kovėli su paskaita Viskontos, buvo užimdamas priešingą pildomamjam komitetui poziciją. Šio visko delei, prieš tokį Kun Vilimavičiaus veikimą protestuoja.

Vilimavičius - atsako, kad kooptuojant kitus lietuvius - darė sulyg to, kas buvo kalbėta, kas protokolan įtraukta. Lenkus kovėlęs del to, kad jie išvien važiavo į tulas pa-rapijas. Del ko pakeitė Komitetėlio vardą į „lietuvių kolonija" - nieko neatsako.

Kila klausymas, kas daryti su Kun Vilimavičiaus paduota ap-skaita. Daugelis stovi už tai, kad jos priimti negalima, nes kruvon sublokšta Komitetėlio ir „kolonijos" veikimas.

D-ras Žingžda klausia, ar jų, kaipo „Lituanijos" narių darbas yra pripažinstamas ar ne. Visi patvirtino.

Išklausius Kun Vilimavičiaus pranešimą apie darbavimosi gegužės 20ai dienai, susirinkimas eina prie tolymesnių die-notvarkės punktų - prie „Akademijai" atstovo rinkimo. Atstovu išrinktas draugijos sekretorius. Susirinkimui besi-baigiant pažymimi „Lituanijos atstovai Dievo Kūno procesijai. Tuomi susirinkimas ir baigias.

Pirmininkas:

Sekretorius: [signature]

Protokolas № 11 (269) Birželio 8 d. 1917

Susirinkimas, kurs prasideda 1 v. 20 m. po pietų, atidaro draugi-
jos sekretorius, kviesdamas pirmininkauti dr. Steponaitį. Susirin-
kime nedalyvauja Dr. Purickis, Dzimidavičius ir iš draugijos iš-
stojęs dr. Žiugžda. Vietoj pradėti protokolo skaitymą, sekre-
torius, pasiprašęs pirmininkaujančio dr. Steponaičio ir susi-
rinkusiųjų, skaito dr. Žiugždos laišką, kuriame jis praneša, jog
išstojęs iš draugijos narių ir draugijos pirmininko telegramą,
kurioje prašo dienos susirinkimą nukelti sekantin sek-
madienin. Kas link dr Žiugždos išstojimo, sekretorius iš-
reiškia, kad išstojęs draugas teiktųs smulmeniškiau išdė-
ti išstojimo priežastis. Daugelis buvo tos nuomonės: Dro
Žiugždos pasišalinimas iš draugijos nemalonus dalykas ir
pageidaujama, kad jis gryžtu prie mūsų.
Bekalbant apie susirinkimo atidėjimą ar neatidėjimą
3 balsai stovi už tai, kad susirinkimas įvyktų. Susirin-
kimas ir įvyksta. Perskaičius protokolą ir kai-ką ištikus
jame pakeisti, dr. Steponaitis paduoda sumanymą jo šian-
dien nepriimti. Trimis balsais nutarta priimti. (Ko-
kios nuomonės buvo vienas narys, nežinia, nes klausy-
mas - kas už atidėjimą, nebuvo statomas).
Užbaigus su protokolu, dr. Abromaitis skaito „Mano ke-
lionės įspūdžiai", po kurio sekretorius, kaipo kritikas nu-
rodo, jog pavadinimas ne visai vykęs (geriau butu kelionės
aprašymas), jog per daug smulkmeniškai aprašo kai-kurias

matytas vietas ir daiktus, per dažnai vartoja sumažintas žodžių formas. Dr. Vilimavičius pažymi, jog paskaita parašyta gerai, tik kai-kur jaučiamas meditacijų-pamokslų tonas. Dr. Šalkauskis nurodo, jog reikėtų daugiau gyvumo tikybinių jausmų aprašyme. Dr. Steponaitis pastebi, jog tikybinius jausmus reikia reikšti naujesniu budu; be to - tokiu aprašymuos reikia dėti daugiau asmeniškų pergyvenimų, ir neaprašinėti visų bažnyčių. Kritikai pasibaigus, Sekretorius praneša: 1/ jog praitą sekmadienį musų draugijos Atstovai Dr. Vilimavičius, Šalkauskis, Tamošaitis dalivavo „Galijos" vėliavos-pašventimo iškilmėje. 2/ Jog „Alemmanijos" buvom kviesti jų iškilmėn, bet, laiškui vėliau pragulėjus „Lituanijos" Komitete, atsakėm minėtai draugijai laišku. 3/ jog esam kviesti dalivauti Akademinės draugijos „Lepontia" metinėse iškilmėse ir joje dalivausim. 4/ jog stačsyta nauji ženklelai „Lituanijai". Jie apsėjo 7fr. 20c. 5/ jog praitą pirmadienį Sekretorius dalivavo Akademijos Susirinkime. Praneša apie ką buvo tartasi.
6/ Jog įsibrovė netvarka laikraščių paėmime ir skaitymo eilėje. Toliau svarstyta ir nuspręsta: 1/ įvesti inventoriaus knygą; 2/ nupirkti draugijos popieriams dėti papką 3/ Knygas įkainuoti pavesti Dr. Vilimavičiui.

Pirmininkas:

Sekretorius: V. Tamošaitis

Protokolas № 12 (270) Birželio 24 d. 1917

Susirinkimas prasideda 9 v. 42 m. vak., dalivaujant visiems nariams, išskyrus kun. Dzimidavičius. Susirinkimą veda dr. Šalkauskis.

Perskaičius ir priėmus protokolą dr. Vilimavičius skaito apie bankus. Perskaičius, Tamošaitis nurodo, jog butu buvę geriau, jei ta pati tema butų arčiau surišta su Lietuva ir butu nurodyta, kokios bankų rųšys mus kraštui geriausiai tiktu. Prie to patrėžia kelias kalbos paklaidas. Dr. Steponaitis pažymi, kad aprinkta tema svarbi ir pataria prelegentui toliau joje darbuotis. Dr. Abromaitis pastebi, kad paskaitoj per dažnai vartojami tie patis žodžiai. Dr. Šalkauskis sako, jog del paskaitos kilo ginčai del to, kad padaryta metodologiška klaida: reikėtu paskaitose duoti čielybę; tuomet pilnai butu išreiksta prelegento mintis ir kritikams butu lengviau.

Trumpai rašant, kalba dr. Steponaitis, gal butu varžomi prelegentai, o Vilimavičius priduria, kad trumpa paskaita butu prisirengimu didesniam darbui. . . . . - - - - - - - - -

Pirmininkas:

Sekretorius: J. Tamošaitis

Protokolas № 13 (271). liepos 8 d. 1917 m.

Susirinkimas prasideda 1/2 v. pp. Albertinumo bute, dalyvaujant visiems Draugijos nariams. Susirinkimą vedą kun. A. Vilimavičius.

Paskaitęs paskutinio susirinkimo protokolą kun. J. Tamošaitis atsisako nuo pildymo sekretoriaus funkcijų, nors susirinkimas ir prašo jį pasilikti po senovės Valdyboje iki naujų rinkimų. Paskui dienos prelegentas kun. J. Puryckis skaito paskaitą, įvardytą: „Pirmykščios krikščionijos vaizdeliai". Pregentas aprašinėja didelį senovės žmonių pagedimą ir krikščionijos atneštą reformą. Delei laiko stokos platesnio nuomonių apsimainymas negalėjo įvykti. Paskutiniam mokslo metų susirinkimui baigiantis Draugijos pirmininkas taria nariams gerus linkėjimus del besiartinančių vasaros atostogų.

Pirmininkas J. Tamošaitis

Sekretorius St. Šalkauskis

Protokolas №1/272 – Spalio 28 d. 1917 m.

Susirinkimas prasideda 1½ v. pp. Albertinum'o bute. Dalyvauja jame visi Draugijos nariai, išskyrus kun. J. Pu-rycki. – Pirmininkas kun. V. Dzimidavičius sveikina susirinkusius naujems mokslo metams prasidėjus ir praneša, jog jis, dėlei asmeniškųjų priežasčių, negal dalyvauti netik Valdybos bet ir Draugijos darbuose ir todėl išstoja iš jos narių skaičiaus. Po to, paprašęs, kad vienas iš buvusios Valdybos narių padarytų pranešimą apie Draugijos veikimą praeitais metais, kun. V. Dzimidavičius išėjo iš susirinkimo. Pirmininkaujančiu pasilieka vienintėlis senosios Valdybos narys kun. A. Vilimavičius. Pirm visako kila naujos Valdybos sudarymo klausimas. Nutarta rašteliais nurodyti kandidatus. Ši kuomet daugumą nurodytųjų kandidatų atsisakė įeiti į Valdybą, patarta įvesti Valdybon tuozius, kurie sutiks joje pasidarbuoti. Kuomet ir toksai sumanymas nedavė jokių rezultatų, susirinkimas išsiskirstė, įgaliavęs kun. T. Abromaitį rupintis laikinai Draugijos reikalais.

Pirmininkas T. Abromaitis

Sekretorius M. Salčausky

Protokolas № 2/273 - Lapkričio 25 d. 1917 m.

Susirinkimas prasideda 1/4 v. pp. Albertinumo bute. Iš Draugijos narių nedalyvauja tiktai kun. J. Puryckis ir A. Vilimavičius. Susirinkimą veda įgaliuotas paskutiniu kartu rupintis Draugijos dalykais kun. J. Abromaitis.

I. Visų-pirma svarstomas Valdybos sudarymo klausimas. Kadangi rinkimai, buvusieji paskutiniame susirinkime nedavė jokių rezultatų, dabar vienbalsiai nutarta paskirti Valdybos narius iš skaičiaus asmenų, kurie sutiko laikinai sudaryti Valdybą ir pasirupįs Draugijos dalykų sutvarkymu. Pasutikus įeiti Valdybon, reikalui esant, tik trims nariams: kun. J. Gamošaičiui, kun. J. Abromaičiui ir St. Šalkauskiui, jie visi ir liko paskirti naujosios Valdybos nariais. Mažumą pasikalbiejus leista pačiai Valdybai pasidalyti pirmininko, knygyninko ir sekretoriaus funkcijomis. Beto nutarta įgaliuoti naujuosius Valdybos narius vesti Draugijos darbus, reikalui esant, net iki mokslo metų pabaigai.

II. Kilus klausimui apie laikraščių naudojimąsi, nustatyta šitoki tvarka: laikraščius priima gyvenantis Albertinume Valdybos narys kun. J. Gamošaitis ir pasinaudojęs jais įteikia gyvenantiems tę-pat Draugijos nariams alfabeto eile; paskui laikraščiai suteikiami St. Šalkauskiui, kuris savo keliu įteikia juos kun. Abromaičiui.

III. Čia-pat nustatyta ir paskaitės tvarka. Per pirmuodu susirinkimu apsiėmė paskaityti savo rašinį St. Šalkauskis; paskui

tenka skaityti kun. J. Tamošaičiui, kun. J. Abromaičiui ir galop sulig išgalių kun. A. Steponaičiui.

Susirinkimui baigiantis St. Šalkauskis įnešė sumanymą kviesti paskaitoms pasiklausyti lietuviškąją Friburgo jaunuomenę, kad sužadinus joje didesnį tautinį susipratimą. Klausimą išrišti galutinai leista pačiai Valdybai.

Pastaba. Paskirtieji Valdybos nariai, susirinkimui pasibaigus, tebeliko pasitarimui ir paskirstė tarp savęs funkcijas sekančiu budu: kun. J. Tamošaitis – pirmininkas, kun. J. Abromaitis – knygininkas, St. Šalkauskis – sekretorius.

Pirmininkas J. Tamošaitis

Sekretorius St. Šalkauskis

Protokolas № 3/274. Gruodžio 9 d. 1917 m.

Susirinkimas prasideda 1½ v. pp. Albertinumo bute. Iš Draugijos narių dalyvauja tik Valdyba visoj savo sąstatoj; trūksta kun. J. Purycko, kun. A. Steponaičio ir kun. A. Vilimavičiaus. Susirinkiman atsilankė pakviesti Friburgo lietuviai-kolegiastai: Košys, Sirvickas, A. Muraška, V. Erslavanas. Susirinkimą veda pirmininkas kun. J. Tamošaitis. Pasveikinęs susirinkusius jis duoda balsą eilenos prelegentui St. Šalkauskiui, kuris skaito apie Vidūną, kaipo tautinės lietuvių idėjos išreiškėją. Paskaitai pasibaigus įvyksta trumpas nuomonių

apsimainymas tarp. kun. J. Tamošaičio, kun. J. Abromaičio ir prelegento. Susirinkimui baigiantis kungas pirmininkas taria ačiū atsilankusiems svečiams ir prašo juos dalyvauti sekančiam susirinkime, kuris turi įvykti 16/XII. d. ir kuriame to pačio prelegento bus skaitoma tolimesnė paskaitos dalis apie Čiurlionį ir Dambrauską.

Pirmininkas J. Tamošaitis.

Sekretorius St. Šalkauskis

Protokolas Nr. 4/275. Gruodžio 16 d. 1917 m.

Susirinkimas prasideda 1½ v. pp. Albertinumo bute. Jame dalyvauja visi Draugijos nariai, išskyrus kun. Purycką, ir svečiai: kun. J. Česaitis su kolegiastais: J. Košys, V. Urbanavičius, A. Muraška, V. Ersdavanas. Atidaręs susirinkimą pirmininkas kun. J. Tamošaitis prašo pirmininkauti paskaitos ir busiančiųjų po jos pasikalbėjimų laike kun. J. Česaitį, kuris ir sutinka tai padaryti. Dienos prelegentas A. Šalkauskis skaito apie Čiurlionį ir Dambrauską, kaipo tautinės lietuvių idėjos išreiškėjus. Jo paskaita sužadina gyvą nuomonių apsimainymą, kuriame dalyvauja kun. J. Tamošaitis, kun. J. Česaitis, kun. A. Steponaitis ir pats prelegentas. Pasikalbėjimui pasibaigus, įvyksta trumpa pertrauka ir svečiai išeina iš susirinkimo.

Toliaus svarstomi dienotvarkės klausimai. Pirmiausiako liko priimti protokolai №№ 1, 2 ir 3 š. m. Paskui, trumpai pasikalbėjus, priimtas vienbalsiai kadaise jau išdirbtas dalies įstatų atmainymo projektas, kuris su viena maža pataisa skamba dabar sekančiu budu:

VI. Knygynas.

„№ 42, 1. «Lituanijos» knygynu gal naudotis ne tik Draugijos nariai bet ir pašaliečiai, kaip lietuviai taip lygiai ir svetimtaučiai. Tečiaus visuotinas «Lituanijos» susirinkimas gal paprasta balsų dauguma nustatyti neišduodamųjų pašaliečiams spaudinių sąrašą ir, reikalui esant, visai uždrausti pavieniems asmenims naudotis knygynu.

„№ 43, 2. a) Naudojimosi «Lituanijos» knygynu visiems yra dovanas, tik nuo pašaliečių reikalaujama arba užstatyti imamųjų knygų ir laikraščių vertę arba pristatyti vieno Draugijos nario užtvirtinimą raštu. b.) Skolinantieji paduoda knygininkui reikalaujamos knygos įvardymą ant kortelės su savo parašu, kurią atsiima knygos sugrąžinę. c) Knygos paprastai išduodamos vienam mėnesiui."

Galop Valdybos nariai pranešė apie atliktuosius darbus ir paskutinio laiko atsitikimus. Skirtumoj pažymėtinas yra kun. A. Vilimavičiaus išstojimas iš Draugijos narių

skaičiaus dėl amerikiškųjų priežasčių.

Pirmininkas J. Tamošaitis

Sekretorius St. Salkauskis

Protokolas №. 5/276. Vasario 10 d. 1918 m.

Susirinkimas prasideda Albertinume 1¾ v. pp. Jame dalyvauja nariai kun. J. Tamošaitis, kun. J. Abromaitis ir St. Salkauskis ir svečias kolegiastas J. Košys. Dienos prelegentas kun. J. Abromaitis skaito apie „Apsireiškimą šv. Panelės de la Salette". Paskaitai pasibaigus įvyksta trumpas pasikalbėjimas dėlei jos turinio bei formos. Skirtumoje išreikšta pageidavimas, kad kun. J. Abromaitis apsiimtų paruošti paskaitą apie Amerikos lietuvių jaunimo gyvenimą. Po trumpos pertraukos buvo perskaityti ir priimti protokolai №. 13/291 ir №. 4/275. Be to nutarta skaityti galutinai sutvarkytu Draugijos archivą, kurio sąstata valdybos protokoluojama ant atskiro lapo. Susirinkimas baigiasi narių pasikalbėjimu apie laukiamąjį iš Rusijos lietuvių atvažiavimą. Nutarta juos kviesti sekantin susirinkiman pasikalbėjimui apie Rusijos lietuvių gyvenimą.

Pirmininkas J. Tamošaitis

Sekretorius St. Salkauskis

Protokolas № 6/277 Vasario 24 d. 1918 m.

Susirinkimas prasideda 1¾ v. pp. Universiteto aud. № 5. Jame dalyvauja: nariai – kun. J. Tamošaitis, kun. J. Abromaitis ir A. Šalkauskis ir svečiai – kunigai V. Mykolaitis, J. Česaitis, A. Vilimavičius, D. Lukaševičius, panelės – U. Urnežyte, O. Petrauskaitė, M. Andziulytė, O. Kudirkaitė, Juravičaitė ir kolegiastai – J. Košys ir V. Urbanavičius.

Susirinkimui prasidėdant kunigas pirmininkas prašo susirinkusiųjų padainuoti „Lietuva tėvyne mūsų". Himnui pasibaigus kunigas pirmininkas sveikina „Lituanijos" vardu atvažiavusius iš Rusijos lietuvius-svečius ir aiškina naudodamos proga „Lituanijos" uždavinį Friburge. Atvažiavusiųjų vardu atsako kun. V. Mykolaitis, tardamas dėkingumą Friburgo lietuviams už prielankų priėmimą. Toliaus seka kun. Mykolaičio pranešimas apie Rusijos lietuvių gyvenimą. Kun. Mykolaitis bendruose ruožuose duoda platų paveikslą apie tremtinių gyvenimą, vesdamas paeiliui visas svarbesniasias šito gyvenimo puses. Kadangi pranešimas išeina pa platus, kun. Mykolaitis pasižada papasakoti kitą kartą apie Rusijos lietuvių jaunuomenės gyvenimą. Pan-lė Petrauskaitė papasakoja apie lietuvių mokyklų stovį Rusijoje ir skirtumoj pajudina kunigų rolę joioe. Dėlei pastarojo klausimo pasikalbėjime dalyvauja kun. Vilimavičius ir kun. Česaitis. Paskui kun. Česaitis gražiais žodžiais sveikina „pirmąsias lakštutes" Friburge, pridėdamas gyvai darb-

staus gyvenimo džiaugsmus bei sunkenybes. Vėliaus p-lė M. Andziulytė širdingais žodžiais išreiškia savo ir savo draugių dėkingumą už jų priėmimą Friburge, atvirai tvirtindama, jog jisai pasirodė daug geresnis negu tikėtasi. Be to p-lė Andziulytė išreiškia ypatingą dėkingumą kun. Vilimavičiui. Susirinkimui su svečiais baigiantis kun. pirmininkas taria dar dėkingumo žodį pranešėjams ir ragina svečius padidinti „Lituanijos" narių skaičių. Čia iš p-lės Andziulytės žodžių paaiškėjo, jog „Lituanijos" Įstatuose esama dalykų, su kuriais nevisi gal sutikti. Visi susirinkusieji pasilieka dar kiek laiko auditorijoje ir dainuoja lietuviškas dainas.

Antrojoje susirinkimo dalyje, kuri įvyko vėliaus 1. priimtas protokolas № 5/276, 2. išklausyta kun. J. Tamošaičio pranešimą apie Akademijos darbus, 3. sutarta kviesti kun. V. Mykolaitį prisidėti prie „Lituanijos" atstovybės šv. Tomo dienos iškilmėje ir 4. prirengiamai apsvarstyta mainytinus „Lituanijos" Įstatų punktus.

Pirmininkas J. Tamošaitis

Sekretorius St. Šalkauskij

Protokolas № 7/278 – 10 kovo d. 1918 m.

Susirinkimas prasideda 1¾ v. pp. Universiteto aud. № 10, pirmininkaujant kun. J. Tamošaičiui. Jame dalyvauja: nariai: kun. J. Tamošaitis, kun. A. Steponaitis, kun. J. Abromaitis ir St. Šal-

kauskis, ir svečiai - kun. V. Mykolaitis, kun. J. Česaitis, kun. J. Lukaševičius, panelės M. Andziulytė, O. Petrauskaitė, E. Romanauskaitė, U. Urnežytė ir kolegaštas Košys.

Posėdžiui prasidėjus kun. Mykolaitis skaito surašytus atsiminimus apie ateitininkų gyvenimą Rusijoje. Gyvais pavyzdžiais ir dailia kalba prelegentas išdėstė svarbiausius ateitininkų gyvenimo atsitikimus, kaip, pav., nuolatinį jų sprėtimąsi, „Ateities Spindulių" įkūrimą, konferenciją Voroneže ir tt. Paskaitai pasibaigus kun. pirmininkas tarė prelegentui kelis pasitenkinimo žodžius ir suteikė balsą atvažiavusiam iš Lozanos kun. A. Steponaičiui, kuris, naudodamos pirma proga, pasveikino visai atvykusius iš Rusijos tautiečius ir kalbėjo apie Lietuvos likimą atsižvelgiant į dabartį ir į ateitį. Kun. Steponaičiui atsakė draugijų vardu p-lė Andziulytė, išreikšdama viltį pasidarbuoti ateityje tėvynės labui.

Paskui sekė įvairūs panelių pranešimai apie lietuvių moksleivių gyvenimą Rusijoje. P-lė O. Petrauskaitė pranešė apie lietuvių jaunimo gyvenimą Voroneže; p-lė M. Andziulytė papasakoja apie Petrapilio studentų šelpimo draugiją ir kitus dalykus, palriečiančius lietuvių gyvenimą Petrapilyj; pagaliaus p-lė U. Urnežytė pasakoja apie Pureto kursus tę-pat ir šiaip jau apie Petrapilio jaunuomenę. Įvairūs įspūdžiai betarpiškai pranešėjų išreikšti, sužadina susirinkime upo įvairumą. Pranešimams pasibaigus, įvyksta trumpas pasikalbėjimas apie atskirus klausimus, gi paskui seka

gyvas kun. Česaičio paskaitymelis apie didelį ir augštą mokytojų pašaukimą. Po trumpos pertraukos buvo paskaitytas ir priimtas protokolas № 6/277, paskui liko priimtos į Lituanijos narių skaičių p-lė O. Petrauskaitė ir p-lė U. Urnežytė. Be to kun. pirmininkas pranešė apie tai, kad Valdyba, atsižvelgdama į išreikštus nekartą pageidavimus kurių-ne-kurių atmainų Lituanijos Įstatuose, pradėjo jau rūpintis šituo klausimu ir prirengiamai apsvarstė mainytinus punktus. Galop kun. pirmininkas padarė dar sekantį pranešimą: „Man teko sužinoti, jog Lituanija įtariama, būk ji esanti dalyvavusi siuntinėjime laiškų, kurių tikslu buvo kaž-kokios intrigos, kaip tai paaiškėjo paskutiniais laikais Stockholme. Kaipo draugijos pirmininkas skaitau savo priederme paaiškinti, jog Lituanija, kaipo tokia, panašiuose dalykuose nedalyvavo, nedalyvauja ir, tikiuos, nedalyvaus, gi prieš pasinaudojimą Lituanijos blankų protestoju ir prašau sekretoriaus mano paaiškinimą įtraukti protokolan".

Pirmininkas J. Tamošaitis

Sekretorius St. Šalkauskij

Protokolas № 8/279 – 24 Kovo d. 1918 m.

Susirinkimas prasideda 1¾ v. pp. Universiteto aud. № 10 pirmininkaujant kun. J. Tamošaičiui. Jame dalyvauja be minėtojo pirmininko nariai: kun. J. Abromaitis, d-ge O. Petrauskaitė, d-ge U. Urnežytė, St. Šalkauskis, ir svečiai: kun. V. Mykolaitis, kun. J. Lukaševičius, ir d-ge M. Andziulytė.

Posėdžiui pradėjus buvo paskaitytas ir priimtas protokolas № 7/278. Paskui buvo parinktas Draugijos nariu kun. V. Mykolaitis. Gi didžiausią posėdžio dalis liko pašvęsta taisytinų Lituanijos Įstatų svarstymui. Kai kurie Įstatų punktai prašalinta, kiti apmainyta ar papildyta redakcijos žvilgsniu; įvesta taipogi ir visai naujų dalykų. Nustatyti galutinai naują Įstatų redakciją ir surašyti ją atskirai parinkti kun. J. Tamošaitis ir kun. V. Mykolaitis. Posėdžiui baigiantis buvo parinktas nariu-pritarėju kun. V. Lukaševičius.

Pirmininkas J. Tamošaitis

Sekretorius St. Šalkauskis

Protokolas № 9/280 - 21 bal. d. 1918

Posėdis pradedama 1 v. 30 m. p. p. dešimtoj Universiteto auditorijoj. Pirmininkauja V. Mykolaitis. Posėdyj dalyvauja nariai: O. Petrauskaitė, Ur. Urnežytė, Iz. Tamošaitis, St. Šalkauskis, J. Abramaitis, V. Mykolaitis, narys-~~pat~~ pritarėjas Dan. Lukoševičius, kuris nuo 3 v. posėdį apleidžia, — ir svečiai: M. Andziulytė, E. Ramanauskaitė, Ign. Česaitis, Jurgis Košys ir Vl. Erslavanas.

Dienos tvarka priimta be permainų ir pataisų.

Pirmas punktas – protokolo skaitymas ginčų nesukėlė. Ėmus svarstyti antrą punktą, – Valdybos klausimą – pirmininkas pranešė, kad dr. sekretorius St. Šalkauskis toliau negalįs darbuotis „Lituanios" valdyboj ir kad jis pats taip pat norįs pasiliuosuoti nuo pildomųjų pirmininko pareigų. Dr-jui Šalkauskiui galutinai atsisakius, sekretoriumi išrinkta V. Mykolaitis. Pirmininkas pasiliko savo vietoje.

Be to, St. Šalkauskio sumanymu, valdybon įvesta kaikuriam laikui naujas, neoficijalis vice-pirmininko postovis, kurį užims viena draugių, kol neateis patogesni laikai, kuomet jos oficijaliai galės dalyvauti valdyboje. Vice-pirmininkę skiria pačios draugės. Balsuojant šis dr-go Šalkauskio projektas buvo priimtas 4 balsais, dviems susilaikant.

Seka naujas dienos tvarkos punktas: naujos Įstatų redakcijos skaitymas ir papildymas. Pataisytuosius Įstatus susirinkimas patvirtino, įvesdamas dar vieną pragrafą, kuriuo „Lituanija" pasižada rūpintis medeginiu Friburgo moksleivių šelpimu; priimta vienu balsu.

Pabaigus svarstyti Įstatų klausimą, dr-jas St. Šalkauskis skaito savo rašinį „Rūtų vainikėlis". Prelegentas panaudodamas charakteringiausias dainų ištraukas, gražiai ir aiškiai išrodė simbolinę „rūtų vainikėlio" reikšmę ir gilią jo prasmę mūsų liaudies poezijoj ir gyvenime. Dėl išreikštų paskaitėlėj minčių, nuomonių skirtumo nebuvo.

Paskutinis dienotvarkės punktas – Sumanymai ir pranešimai. Čia dr-jas Iz. Tamošaitis patiekė visą eilę sumanymų dėl knygyno, laikraščių išrašymo ir kitų, kurinos įvykdinti susirinkimas pavedė pačiai valdybai.

Dienotvarkė buvo pabaigta, tečiau pasirodžius, kad dr-jas J. Česaitis turi dar šį tą paskaityti, – padaryta 5 min. pertrauka, po kurios jis ir paskaitė pradžią savo rašinio liečiančio moraliai-dorinius jaunuomenės gyvenimo klausimus. Nuomonių apsimainymo nebuvo.

Pabaigus skaityti, pirmininkaujantis

padėkojo draugams prelegentams ir visiems atsilankiusiems ir uždarė posėdį 4 v. 30 min. p.p.

Pirmininkas: [illegible]

Sekretorius: [illegible]

Protokolas № 10/281. – 5 geg. d. 1918 m.

Susirinkimas prasidėjo 1 v. 35 m. p.p. 10-toj universiteto salėj. Dalyvavo visi draugijos nariai ir svečiai: p-lė J. Vilimavičiūtė, p. K. Šakevičius ir dr-gė Em. Ramanauskaitė, kuria, susirinkimui prasidėjus pirmininkas paskelbė įstojusia į draugijos narių skaičių.

Einant senesnių laikų nutarimais, pirmininkauti iš eilės teko dr-gui Abramavičiui.

Jeigu laikyti pirmuoju dienos tvarkos punktu naujų narių priėmimą, tai dabar sekė antras punktas – protokolo skaitymas. Sekretoriui ėmus skaityti savo tyčia juokams parašytą protokolą, nariai nežinojo kaip jiems reiktų pasielgti tokiame atsitikime. Tečiau sekretorius pats prašalino keblumą

paskaitęs antrą tikrą protokolą, kuris ir liko priimtas be pataisų.

Priėmus protokolą seka dr-go St. Šalkauskio paskaita „Moterų klausimas krikščionybės šviesoje. Prelegentas paskaitė tiktai pirmąją savo veikalo dalį, kame išdėstė filozofinį klausimo rišimo pagrindą Genezės pasakojimo šviesoje. Pabaigus skaityti prasidėjo gana ilga ir įdomi diskusija, kurioje dalyvavo beveik visi nariai. Čia pat dr-gė O. Petrauskaitė paskaitė dr-go kun. Igno Česaičio pastabas dėl dr-go Šalkauskio paskaitos. Kadangi pastabos daugiausia lietė dalykus, kuriuos prelegentas ketina dėsti antroj savo paskaitos dalyj ir kadangi pačio kun. Česaičio šios dienos susirinkime nebuvo, tad į jo pastabas prelegentas žadėjo atsakyti kitą kartą, paskaičius antrą savo paskaitos dalį.

Seka paskutinis dienos tvarkos punktas — pranešimai ir sumanymai. Čia „Lituanios" pirmininkas Iz. Tamošaitis, pranešė, kad jis kaipo „Lituanios" atstovas dalyvavo Akademijos susirinkime, kur tarp kit-ko mūsų atstovas buvo išrinktas į ligonių kasos narius. Pabaigus kalbėti pranešėjui buvo pakelta klausimas dėl

ateinančio susirinkimo, kuris turėtų įvykti kaip tik per Sekmines. Tad nutarta nukelti jį viena savaite vėliau. Dr-gė O. Petrauskaitė pasiūlė daryti susirinkimus kas savaitė, tečiau susirinkimas pasiūlymo nepriėmė. Posėdis uždaryta 4 v. 10 m. p. p.

Pirmininkas: J. Tamošaitis

Sekretorius: V. Mykolaitis

Protokolas №: 11/282; - 26 geg. d. 1918 m.

Susirinkimas pradedama 1 v. 35 m., kaip paprastai 10-toj universiteto auditorijoj. Dalyvavo visi tikrieji „Lituanios" nariai ir svečias kun. Česaitis. Pirmininkaujantis, dr-jas Iz. Tamošaitis, pasiūlo dienos tvarką, kuriojo tarp kit-ko pažymėta vienas punktas liečias kaikurios opius Friburgo studentų gyvenime atsitikimus ir su jais surištus klausimus. Pirmininkaujantis klausia, ar susirinkusieji draugai sutinka tuos dalykus svarstyti „Lituanios" posėdyj? Nutarta formaliame posėdyj aptarti

tiktai tiesioginius draugijos reikalus, o visa kita posėdį uždarius.

Paskaičius ir priėmus praėjusio susirinkimo protokolą, trumpai buvo išrišta ir antras dienos tvarkos punktas – Devintinių šventės klausimas. Nutarta „Lituanios" atstovams dalivauti procesijoj, kaip ir visuomet. Kadangi dr-gai St. Šalkauskis ir Abramaitis išreiškė pageidavimą paliuosuoti juos nuo atstovavimo, tai nutarta prašyti atražinojančio dr-go E. Žilevičiaus, kad jisai kartu su Tamošaičiu ir Mykolaičiu apsiimtų atstovauti „Lituaniai" procesijoje.

Jokių pranešimų, nei sumanymų šį kartą nebuvo. Posėdis uždaryta 2 val. d.

Pirmininkas J. Tamošaitis

Sekretorius V. Mykolaitis

Protokolas № 12/283; - 2 birželio 1918 m.

„Lituanios" pirmininkas dr-gas Iz. Tamošaitis atidaro posėdį 1 v. 50 m. d. dešimtoj Universiteto auditorijoj. Dalyvauja visi draugijos nariai, išskyrus esantį Lozanoj kun. A. Steponaitį ir pritarėją kun. dijak. D. Lukaševičių, — ir svečiai: p-lė J. Zilevičaitė, E. Zilevičius, kun. Ig. Česaitis ir kolegijastas J. Kašys.

Iz. Tamošaitis praneša, kad dr-gė M. Andziulytė įstoja į „Lituanios" narių būrelį. Susirinkimas priima tai delnų plojimu ir senu papročiu draugijos nariai naujai įstojusiai draugei spaudžia ranką. Paskui trumpa prakalba pirmininkas sveikina neseniai atvažiavusius dr-gus Zilevičius ir pažymi „Lituanios poziciją Šveicarijos lietuvių gyvenime. Po prakalbos prašo dr-go kun. J. Česaičio šiam susirinkimui pirmininkauti. Kun. Česaitis dėkoja už pakvietimą ir kreipiasi į susirinkusius trumpa prakalbėle. Jisai, kaip ir tęsdamas toliau dr-go Tamošaičio mintį, kaipo senas „rūtietis" pastebi, kad „Rūta" prieš karą vengė politikos, tečiau prasidėjus karui draugija draugija neišlaikė savo pakraipos, iškrypo iš studentų gyvenimo

vėžių: iš „Rūtos" pasidarė „Lituanica". Prasidėjo sunkūs laikai. Ir tik dabar, draugijai grįžus prie tiesioginių pirmųjų savo tikslų ir uždavinių, atsigavo jos gyvenimas. Dr-gas Česaitis pažymi, kad jis visa širdžia pritaria dabartiniai „Lituanios" pakraipai ir jos veikimui. Susirinkimas dėkoja dr-gui kalbėtojui karštu delnų plojimu. Paskui sekretorius skaito praėjusio susirinkimo protokolą, kurį priėmus seka dr-go St. Šalkauskio paskaita „Moterų klausimas krikščionybės šviesoje" – antra dalis. Trumpai pakartojęs pirmosios dalies mintis, prelegentas riša meilės problemą, pažymi meilės įtaką į dailę, nurodo naturalį moterų pašaukimą ir tam tikrą su juo surištą auklėjimą, kuris turi būti konkrečiai estetiškinis ir baigdamas paliečia koedukacijos klausimą. Pabaigus skaityti, dr-gas J. Česaitis taria keletas aplamas pastabas, o paskui kila gyva ir ilga diskusija. Dr-gas E. Zilevičius stato prelegentui visą eilę užmetimų dėl pirmosios jo paskaitos dalies. Daugiausia ginčų sukėlė bibliniai dalykai: pirmųjų žmonių sutvėrimas, pirmoji nuodėmė ir jos vaisiai

atsižvelgiant į vyro ir moteries santykius. Matant kad ginčai gali perilgai užsitęsti, kai kurie nariai ėmė rodyti aiškią nerimastį. Tada pirmininkaujantis pasiūlė palikti šį klausimą atvirą ir eiti toliau. Prelegentas įneša sumanymą, kad dėl vieno klausimo iš abiejų pusių kalbėti tik po du kartu. Sumanymas priimta. Dr-gė M. Andziulytė pastebi, kad teologinių dalykų išrišimas čia kaip tik svarbu, nes jais remiasi kuone visa paskaita. Dr-gas Žilevičius toliau tęsia diskusiją dėl fakto, kad šv. Petras ir Morta vienodais žodžiais ir vienodai išpažino Kristaus dievystę. Prelegentui baigus atsakinėti, dr-gė J. Žilevičaitė pastebi didelį moterų klausimo painumą ir išreiškia abejonę, ar tik ir galima jį išrišti. Dr-gė O. Petrauskaitė pasisako, kad tas klausimas dabar jai dar labiau neaiškus; prelegentas tikinęs, kad tik krikščionybės šviesoj galima esą jį išrišti, o pasirodo, kad ne krikščionybė neišriša, - gi jei riša, tai jį moterų nenaudai: Dievas padaręs moterį vyro valdine. Prelegentas nesutinka su dr-gės Petrauskaitės

nuomone. Jisai nematas tų sunkumų, kurinos stato jo oponentė ir yra giliai įsitikinęs, kad tik ~~tik~~ krikščionybės principais remiantis galima išaiškinti visus moterų klausimo painumus. J. Tamošaitis taip-pat nesutinka nei su dr-ges Žilevičaitės nei su Petrauskaitės mintimis ir išrodinėja, kad dr-go Šalkauskio eita kaip tik geru keliu ir tokiu tik būdu einant galima laukti teisingų išvadų. Tokios pat nuomonės yra ir dr-gas E. Žilevičius. Pasibaigus diskusijoms daugiau nebeliko ko svarstyti. Sumanymų nei pranešimų nebuvo. Pasikalbėjimą dėl bėgamųjų Friburgo studentų reikalų pašalpos dalykais, nutarta tęsti posėdį uždarius. Tokiu būdu „Lituanios" susirinkimas pabaigta 4 v. 25 p.p.

Pirmininkas: J. Tamošaitis

Sekretorius: V. Mykolaitis

Protokolas № 13/284,

16 birželio d. 1918 m., 10 univ. auditorija.

Posėdyj dalyvauja tikriejį „Lituanios" nariai: Jg. Abramaitis, M. Andziulytė, V. Mykolaitis, O. Petrauskaitė, E. Ramanauskaitė, Iz. Tamošaitis, U. Urnežytė, St. Šalkauskis ir E. Zilevičius, narys-pritarėjas B. Lukaševičius ir svečiai: Jg. Česaitis, J. Košys, J. Vilimavičiutė ir J. Zilevičaitė.

Pirmininkas atidaro posėdį 1v. 50 m. ir pranešа, kad dr-gas E. Zilevičius išreiškė norą įstoti į „Lituania". Susirinkimas sveikina naują narį. Vesti posėdžiui pirmininkas kviečia dr-gę M. Andziulytę, kuri sėda savo vieton ir skaito tokią dienos tvarką: 1) protokolo skaitymas 2) Jgn. Česaičio paskaita „Gyvenimo Tragizmas" 3) Putino eilės, 4) Iz. Tamošaičio paskaita „Tautinės lietuvių spalvos", 5) Narių sumanymai ir pranešimai. Po trumpų paklausimų ir pastabų susirinkimas priima šią dienos tvarką nemainant.

Sekretorius paskaičius praėjusio susirinkimo protokolą, prie kurio buvo prisegęs porą savybių

kila rimtų nuomonių, kad protokolus reikia objektyviau rašyti. Sekretorius žada pasitaisyti.
Seka Ig. Česaičio paskaita. Dr-gas prelegentas pirmiausia paduoda pluoštą literatūros, paskui trumpai pakartoja pirmosios paskaitos dalies mintis ir ima skaityti antrą dalį „Aukštesnėji moralė kultūra." Kad ją pasiekti reikia naudoti visas savo sielos pajėgas. Didžiausia pajėga yra pageidimai, tad prelegentas plačiai kalba apie pageidimų naudojimą. Duoda filozofinę jų sąvoką ir kilmę, nurodo jų veiksmingumą ir įtaką į šiokį ar kitokį idėjų susigrupavimą. Iš čia kila Idealo sąvoka. Idealas turi atsakyti įgimtiems sielos palinkimams. Visus pageidimus reikia kreipti idealo pusėn. Žmogaus silpnumo priežastys; tai valios svyravimas ir jėgų išsiblaškymas. Pabaigus prelegentui skaityti šią savo veikalo dalį (kuri dar nėra paskutinė) dr-gė pirmininkaujanti dėkoja už paskaitą, kuri kaip ir visos kitos jo paskaitos esanti giliai įtikinama ir svarbi ypač dėl to, kad padeda rišti ta ~~gyv~~ jau nevieno jaučiamą gyvenimo tragizmą. Tečiau jei kas radęs

paskaitoj į nepriimtinų minčių, dr.-gė pirmininkaujanti kviečia tai išreikšti. Ima kalbėti dr. St. Šalkauskis. Visai sutikdamas su prelegento mintimis ir nekritikuodamas paskaitos, jisai pastebi, kad yra dvejopas gyvenimo tragizmas: išvidinis ir išviršinis. Pirmasai apsireiškia pačio žmogaus sielos priešginybėmis ir kovomis, – antrasis nesutikimu tarp aukščiausio žmogaus pastatyto idealo ir išviršinio gyvenimo. Dr.-gi Šalkauskio nuomone gyvenimas visuomet griovė ir griaus kiekvieną tikrai aukštą idealą. O vienok mes turime jį statyti. Bet kad galutinė idealo katastrofa nesuardytų viso mūsų pačių gyvenimo, mes privalome būti sąmoningai prie to prisirengę. Tad kalbėtojas ragina dr.-gą Česaitį, kad jisai imtų rišti ir šį antrąjį gyvenimo tragizmą. Paskui dr. E. Zilevičius kelia visą eilę abejojimų del jausmų, valios ir proto rolės vidurinia[m]e žmogaus gyvenime. Apskritai, dr.-gas Zilevičius nesutinka, kad jausmai ir pageidimai turėtų tiek reikšmės, kiek jiems

duoda dr. Česaitis. Į tai atsakinėja Ir. Tamošaitis. Jojo nuomone žmogaus negalima darinėti į įvairias dalis; žmogus yra neskirstoma vienata ir tokiu jį laikydami tinkamai suprasime įvairių jo galių svabą ir tarpusavio veikimą. Paskui dar kalba dr-je Žilevičaitė, kuri laikosi maždaug tokių pat nuomonių, kaip ir Žilevičius. Ginčus baigia pats prelegentas, kaikuriuos dalykus žadėdamas pasiaiškinti su pačiu dr-ju Žilevičium, kuris dėl stokos laiko jau buvo apleidęs susirinkimą.

Čia padaryta trumpa pertrauka, po kurios Putinas skaito keletą savo eilių. Paskui seka Tamošaičio paskaita apie tautines lietuvių spalvas. Įvairiomis liaudies dainų ištraukomis prelegentas įrodė, kad lietuviai dažniausiai mini ir mėgsta žalią, baltą ir raudoną spalvą, iš kurių ir turėtų būti sudėta tautinė mūsų vėliava. Čia vėl apsireiškia nuomonių skirtumas. V. Mykolaitis nori pateisinti ir geltoną spalvą, kuri taippat dainose minima. Ypatingas Lietuvos gintaras - geltonos spalvos, o tautinė

gėlė rūta kaip tik geltonai žydi. Čia dr-gi E. Ramanauskaitė pastebi, kad nors rūta ir geltonai žydi, bet lietuvaitės nekęsdamos geltonumo išgnaibo pačius žiedus. Dr jas Česaitis sutinka su V. Mykolaičio nuomone. Paskui kila klausimas ar dera apskritai ginčytis dėl mūsų tautinių spalvų, kadangi Taryba jau nusprendusi kad tokiomis yra geltona žalia ir raudona. Ar mūsų spalvų klausimą gvildenti ir judinti toliau, palikta pačio pᵗ prelegento valiai. Narių sumanymų nei pranešimų nebuvo. Baigiant posėdį dr-gė Petrauskaitė sveikina dr-gę Andziulytę, kaipo pirmą moterį pirmininkavusią „Lituanios" („Rūtos") susirinkimuose.

Pirmininkas: [signature]

Sekretorius [signature: V. Mykolaitis]

Protokolas № 14/285.

30 birželio d. 1918 m. - 10 univers. salė.

Susirinkime dalyvauja visi tikrieji „Lituanios" nariai ir svetys - p-lė J. Vilimavičaitė.
1 v. 40 m. p.p. draugijos pirmininkas atidaro posėdį ir praneša, kad p-lė J. Žilevičaitė įstoja į „Lituanios" narių skaičių. Susirinkusieji sveikina naujai įstojusią draugę. Posėdį vesti iš eilės tenka O. Petrauskaitei.
Paskaičius ir priėmus pereito susirinkimo protokolą, Ign. Abramaitis skaito apie lietuvių moksleivių gyvenimą Amerikoj. Pirma keliais bruožais nupiešęs tautinį jaunuomenės apsnūdimą netolimoj praeityj, prelegentas supažindina su pirmųjų lietuvių moksleivių katalikų organizacijų įsikūrimu ir su dabartiniu jų stoviu. Dabar jau Amerikos jaunimas esąs visai atgijęs ir turįs daug reikšmės gyvenime keldamas dorą, blaivybę ir susipratimą liaudyje. Pabaigus skaityti, kilo dar įvairių paklausimų, pastabų ir nuomonių. Apskritai, pripažinta, kad ~~ji~~ paskaita nevisai atsako savo įvardinimui: žadėta skaityti apskritai apie Amerikos lietuvių moksleivių gyvenimą.

o paliesta vien katalikiškosios jaunuomenės organizacijos. Be to išreikšta noro išgirsti platesnių žinių apie Amerikos lietuvių jaunimą. Prelegentas žadėjo atlikti tai vėliau, surinkus daugiau medžiagos.

Seka St. Šalkauskio paskaita „Moterų klausimas krikščionybės šviesoje" – trečia paskutinė dalis – apie politikos teises ir ekonominį moterų triūsą. Pradžioje prelegentas pastebi, kad kadangi krikščionybė pripažįsta lygią moterų vertę, kas matyti iš pirmųjų jo paskaitos dalių, tai negali jų statyti į nelygias gyvenimo sąlygas. Tad šioj paskutinėj dalyj paliestuosius klausimus reikia rišti žiūrint vien visuomeninio gyvenimo aplinkybių. Pats prelegentas stato principą: lygios teisės, lygios pareigos, nors nevienodos. Po paskaitos kilusioj diskusijoj dalyvauja kuone visi „Lituanios" nariai. Tamošaitis primena moterų padėjimą senovės pasaulyj. Žilevičius daro prelegentui kaikurinos užmetimus. Žilevičaitė, Urnežytė ir Andziulytė kalba dėl moterų darbininkių stovio fabrikuose ir dėl materialio priklausymo nuo vyrų. Abramaitis mato

daug sunkumų vykdant lygias moterų teises pačiame gyvenime. Pasibaigus diskusijai eina paskutinis dienos tvarkos punktas: pranešimai ir sumanymai. Čia sekretorius skaito „Lituanios" nario kun. A. Steponaičio pirmininkui rašytą laišką, kuriame kun. Steponaitis praneša apie savo išstojimą iš „Lituanios", nes gyvendamas Lozanoj negali atlikti nario pareigų.
Dėl kun. A. Steponaičio išstojimo susirinkimas išreiškia pasigailėjimą. Toliau Tamošaitis įneša sumanymą raštu nusiųsti Lietuvių Tautos Tarybai Vilniun užuojautos ir pagarbos išreiškimą dėl jos pastangų Lietuvos nepriklausomybei iškovoti. Susirinkimas sumanymą priėmė. Kalbėta dar kur ir kaip „Lituania" švęs Lietuvos nepriklausomybės paminėjimą. Jau seniau buvo priimta sumanymas, kad kiekvienas narys parašys tam tikslui mažą 1-3 pusl. rašinėlį ir paskaitys jį iškilmės posėdyj. Paskui tie rašinėliai bus įteikti komisijai, kuri pasirūpins jų išspausdinimu. Tokį iškilmingą posėdį nutarta padaryti ateinantį sekmadienį - 7 liepos d. Vietą ir visas smulkmenas praneš Valdyba vėliau.

Susirinkimas pabaigta 4 val. po pietų.

Pirmininkas: J. Tamošaitis

Sekretorius: V. Mykolaitis

Protokolas № 15/286
14 liepos d. 1918 m. – 10 univ. salė.

Šiame paskutiniame 1917/18 mokslo metų susirinkime dalyvauja: tikrieji „Lituanios" nariai: Ign. Abramaitis, M. Andziulytė, V. Mykolaitis, O. Petrauskaitė, E. Ramanauskaitė, St. Šalkauskis, Iz. Tamošaitis, U. Urnežytė, E. Zilevičius, J. Zilevičiūtė – ir svečiai: p. M. Ašmys, kun. J. Česaitis, p. V. Erslavanas, p. J. Košys ir p. K. Sakevičius.

Pirmininkas Iz. Tamošaitis 2 val. po pietų atidaro susirinkimą ir sveikina p. M. Ašmį, kaipo malonų svečią ir Mažosios Lietuvos atstovą. Susirinkimui pirmininkauja taip pat Iz. Tamošaitis. Išklausius ir priėmus praėjusio susirinkimo protokolą, seka p. M. Ašmio pranešimas apie Prusų lietuvių gyvenimą. Pranešėjas, pirma davęs pluoštą istorijos žinių apie šį kraštą, paskui plačiai ir įdomiai

atvaizdino mūsų tautiečių stovį ekonominėj, tikybinėj, politinėj ir tautinėj srityj. Turtingas, paremtas statistika p. M. Ašmio pranešimas visų buvo priimtas dideliu pasitenkinimu ir padėka.

Pabaigus p. Ašmiui pranešimą ir atsakius į kelis pakeltus klausimus, seka trečias dienos tvarkos punktas dėl sumanyto nusiųsti Vilniun Lietuvos Tarybai rašto. Referavo ir projektą paskaitė Iz. Tamošaitis. Dėl kaikurių rašto vietų, atsižvelgiant į Tautos Tarybos sąstatą ir partijas, kilo karštų ginčų. Pagaliau trims nariams: M. Andziulytei, J. Žilevičaitei ir V. Mykolaičiui pavesta tas vietas taip suredaguoti, kad jos būtų visiems priimtinos.

Ypatingų pranešimų, nei sumanymų nebuvo. Metų veikimo atskaita dėl laiko stokos atidėta pirmam susirinkimui po atostogų.

Padainavę Tautos Himną dalyvavusieji išsiskirstė.

Pirmininkas: I. Tamošaitis

Sekretorius V. Mykolaitis

Nepaprasto „Lituanijos" susirinkimo protokolas №: 16/287.

22 rugsėjo, 1918 m., „Cercle Catolique" salėje

Susirinkimą atidengia kun. Dobužinskas 1 val. 10 m. po pietų. Jame dalivauja: Amerikos Lietuvių Tarybos atstovai: kun. Dobužinskas, p. Mastauskas ir p. Pakštas. „Lituanijos" nariai: kz. Tamošaitis, St. Šalkauskis, O. Petrauskaitė, Ramanauskaitė, Urnežytė, Žilevyčaitė, Ig. Abramaitis, Žiugžda ir M. Andziulytė. Svetys - Ig. Česaitis.

Kun. Dobužinskas pasiūlo rinkti susirinkimo pirmininką. Juomi vienbalsiai išrinktas kun. Tamošaitis. Užklausus kun. Dobužinskui, ką gali susirinkusiejo pasakyti dėliai kilusių Friburgo moksleivijos tarpe nesusipratimų, kun. Tamošaitis trumpais žodžiais nušviečia dalykų stovį, patrėždamas, jog pirmutiniu šio susirinkimo uždaviniu turi būti sutvarkymas piniginių reikalų kviestosios iš Rosijos jaunuomenės; prie šio tat klausymo ir pataria, laiko netrukdant, eiti. Visiems su tuomi sutikus, pirmutinius kalba kun. Dobužinskas. Jis pastebi, kad netikslu yra sudėti visą šelpimo reikalą į rankas vieno asmens, bet, iš kitos pusės, taip-pat nepageidaujama yra palikti jį pačiai šelpiamajai moksleivijai. Tas galėtų daryti blogą įspūdį į Amerikos visuomenę. Tikriausias klausymo išrišimas, jo nuomone, bene ar ne

78. bus pavedimas visų šelpimo reikalų vietiniai draugijai „Lituanijai", kuri suėjusi į kontaktą su „Lituanija" Lozanoje, geriaus negu kas kitas galėtų dalyką atlikti. Vietinė „Lituanija", stovėdama arčiau šelpiamųjų gyvenimo, geriau pažįsta jų reikalus, užtat ir pasiima pinigų skirstymo pareigas; ji gi susineša su Amerika. Anoji, lozaniškė, pagelbsti pinigais, nesuskubus jiems iš Amerikos ateiti. Šiam projektui užprotestuoja p. Mastauskas, sakydamas, kad jis „iš principo" yra prieš visokius draugijų savienijimus, ypač negalimas yra suvienymas draugijų, kurių uždaviniai yra visiškai skirtini. Iš savo pusės, p. Mastauskas duoda pasiūlymą, sulyg kurio šelpiamieji gauna pinigus tiesiog iš banko, kol tik su tam tikrais nuo savo perdėtinių paliūdijimais, jog pinigai yra jiems tikrai reikalingi. Čia kun. Dabužinskas pastebi, kad šitoks šelpimo būdas gal būt ir geras, jei tie perdėtiniai „būtų lietuviški perdėtiniai". Gi tam nesant, šitoks svetimtaučių kontroliavimas gali būti perdaug skaudžius mūsų jaunuomenei. P. Pakštas prideda dar, kad tarp šelpiamųjų yra ir moksleiviai vidurinių mokyklų, kurių perdėtiniais nėra tie pats asmens, ką studentų ir delto, priimant p. Mastausko projektą, tenka visus juos traukti į lietuvių jaunuomenės šelpimo reikalus, kas da-

lyką, labai supainiotų. Po viso šito p. Mastausko pasiūlymas atpuola. P. Šalkauskis pasiūlo tat šitokį išėjimą: Nuolatiniai pasilieką Friburge Amerikos Lietuvių Tarybos atstovas, p. Dovaitas, pasiima revizoriaus funkcijas: jis pertikrinėja sąskaitas ir veda šelpimo reikalais susinešimus su Amerika. „Lituanija" gi paima daugiau pildomąsias pareigas: riša įvairius šelpimo klausymus ir skirsto, sulyg savo nuožiūros, reikalaujantiems pinigus. Kun. Dobužinskas įneša pastabą, sulyg kurios, išvengimui ateityj visokiems nesusipratimams, reikalinga yra skirti ne vieną revizorių, bet du: šale A. L. T. atstovo, pageidaujamas yra dar vienas asmuo, kurį renkty „Lituanija" iš tarpo savo narių nesinaudojančių pašalpa. Susirinkimas priima pilnumoj p. Šalkauskio pasiūlymą su pridėtąja kun. Dobužinsko pastaba.

Sutvarkius tokiu būdu šelpimo aparatą, kun. Dobužinskas išreiškia pasigėrėjimą vietinių studentų užmanymu įsteigti Friburge moksleivių susišelpimo fondą, iš kurio galės semti lėšas vėlesnioji jaunuomenė. Dabar besimokinančių ir besinaudojančių pašalpa studentų bus moralė pareiga visą jų gyvenimą apie šį fondą rūpintis ir laiks nuo laiko įneštomis, sulyg savo išgalių, sumomis jį palaikyti. Tokiu būdu jie atsily-

gįs už dabar duodamąjį jiems pagalbą. Šiuo dalyku kalba p-lė Žilevyčaitė, pastebėdama, jog vargu galima dėti ant dabartinių studentų taip dideles priedermes, nes jų medžiaginis padėjimas gali neleisti jiems jais išpildyti. Tuom labiau, kad karo sunaikinimai gali ir čia turėti savo pasekmes. Tuomet kun. Dobužinskis pabrėžia, jog čia yra kiekvieno iš šelpiamųjų sąžinės dalykas ir grąžins kiekviens tiek, kiek jis galės.

Tuomi taigi jau dalis susirinkimo reikalams skirta ir prasideda mažos vaišės. Laike jų kun. Šamošaitis sveikina „Lituanijos" vardu malonius svečius ir kelia taurę už jų sveikatą; be to jis prašo pasveikinti „Lituanijos" vardu Amerikos Lietuvių Tautos Tarybą. Kun. Dobužinskas maloniai apsiima tai atlikti ir toliau kalba, nušviesdamas Amerikos gyvenimą. Po tam kalba p. Mastauskis, p. Darštas, kun. Česaitis ir kiti. Kalbų įsišėtai: rolė Amerikos dabartinėje karėje, meilė Amerikos lietuvių prie savo tautos ir tautiškumo, uždaviniai Friburgo jaunuomenės link tėvynės ir jų prie to rengimasis etc.

Apie pusę keturių susirinkusieji išleidžia svečius ir pats skirstos:

Pirmininkas: J. Šlevošaitis

Už sekretorių: M. Andziulytė.

Nepaprasto „Lituanijos" susirinkimo protokolas №17/288.

20 rugsėjo 1918. „Cercle Catolique" salėj

Susirinkimas prasideda prieš šeštą valandą vakaro. Jame dalivauja: Lietuvos Valstybės Tarybos Prezidentas, p. Smetona, jos nariai, d-ras Purickas ir p. Yčas; svečys iš Lozanos, kun. Dzimidavičius-Daumantas, vietinis svetys, kun. Česaitis; „Lituanijos" nariai: Abramaitis, Andziulytė, Petrauskaitė, Ramanauskaitė, Šalkauskis, Tamošaitis, Urnežytė, Žilevyčaitė, ir svetys Žiugžda.

Pasiūlius k-ui Tamošaičiui, susirinkimas pradedamas Lietuvos gimnu. Jį užbaigęs k-gas Tamošaitis sveikina „Lituanijos" vardu augštus svečius ir, aptaręs trumpais žodžiais momento svarbumą, kalba apie tą didelės vertės ir atsakomybės darbą, kurį paėmė ant savęs būrelis žmonių susispietusių Lietuvos Taryboje. Jie stojo pirmutinėj kovotojų eilėj už sumindžiotas tautos teises ir šiandien tvirta ir išmintinga ranka veda tautą į laisvę ir neprigulmybę. Jiems tat ištvermės ir ilgų metų linkint kelia k-gas Tamošaitis kupiną taurę. Be to, jis kviečia p. Smetoną, d-rą Purickį ir p. Yčą į „Lituanijos" garbės narių skaitlių.

Antrąją kalba M. Andziulytė. Ji apibudina uždavinius linkus tėvynės lietuviškosios Friburgo moksleivijos, tos moksleivijos, kuri, nežiūrint kritiškos valandos,

drysta paliekti šalę tėvynės ryšių. Kuom tat gali ji tai pateisinti, ką žada už tai tautai, ką žada jai ypač tie, ką daugiau už kitus imti nuo jos ryžtas? - Daugumo mintį tikis M. Audzinlytė atspėsiom ti, jei atsakysiamtės: gerą valią. Atiduoti tėvynei menkas savo pajiegas, nuotiksliausia jais vartojant - štai vyriausioji jų mintis. Vienok, ar kiekvienas galės, praėjęs gyvenimo taką, pasakyti: savo prie dermę išpildžiau - yra tai klausymas į kurį šian dien nepajiegiam atsakyti. Bet jei taip, jei męs savo spėkoms padėsim vieną rastą į atstatomąjį tėvynės rūmą - męs daug privalėsim tiems ką duoda mums progą tais spėkas išlavinti. Garbingųjų šian dieninių tautos vadų pavidys čia taip gi ne bus be intakos.

Gana ilga prakalba atsako p. Smetona. Jis dėkojo už pakvietimą į „Lituanijos" garbės narių skaitlių. Jis sako, kad jam bus malonu joje dalivauti, maloniau gal negu kokioj - nors kitoj draugijoj. Tauta daug tikisi iš jaunuomenės, ypač iš tos, ką semia sau ži nias iš Vakarų Europos. Čia įgytoji šviesa gerai pritiks aptamsėms Lietuvos padangėms giedrinti, nes lietuvys savo būdu ir psichologija kaip - tik dau giau yra linkęs į Vakarus, negu į kokią - nors kitą šalį.

Labai optimistiškai kalba p. Yčas. „Męs tikim į ateitį; męs turim į ją tikėti ir ji turi mųs būti, tvirtina jis; Laikinos nelaimės neturi mums kelią pastoti. Nežiū rint jų, juk taip noliai žengiama pirmyn.“ Čia jis paduoda keletą vaizdų iš dabartinio judėjimo Lietuvoje, pasisako kokią būtent jis norėtų matyti jos ateitį, ras per rolė priguli Lietuvai būsiančioj tautų šei-mynoj, vėl grįžta prie dabartinio jos padėjimo ir ypač apsistoja ant mokyklų klausymo. „Šėįmet, tai kitą-met męs turėsim savo universitatę, sako jis; pa jiegų mums netruks. Jais štai dar papildo kviečia-mas į filosofijos profesorius, p-nas St. Šalkauskis“. Šita žinia didžiai pradžiungina „Lituanijos“ narius. Visi triukšmingai kelia taurę už sveikatą gerojo drau go. Kiekvienas iš širdies linki jam pasisekimo tam dideliam darbe.

D-ras Purickas paduoda trumpą vaizdelį iš „Lituanijos“ gyvenimo. Pasirodo, nepersaldžių, kartais, būta va-landėlių. Iš užtat šiandien jis džiaugias, matyda mas draugijos stovį pagerėjus. Jam malonu yra pasiliksti jos narių sąstatė; jos reikalai bus visuo-met artymi jo širdžiai.

Nauji „Lituanijos“ Garbės nariai, p. Smetona, p. Yčas ir k-gas Purickis, aukoja mųsų draugijai tris šimtus frankų. Pirmininkas Iz. Tamošaitis dėkoja

už gausią auką. Be to, jis seka taurę už sveikatą pirmojo lietuvių ambasadoriaus Šveicarijoje. Dzimidavyčiaus-Daumanto. Tęsdamas toliau savo žodį, kun. Samošaitis paduoda trumpą „Lituanijos veikimo apžvalgą. Iš jos gerai matos, kad savo uždavinę „rengti narius į gerus darbininkus Lietuvoje" draugija uoliai vykdo. Ir delto, kun. Samošaičio nuomone, Friburgo jaunuomenė, pasišalinusi iš tėvynės sunkių sielvarčių metu, ištikrųjų prieš ją nenusideda: ji nori rimtai ir visapusiškai prisirengti prie darbo del jos ateityje.

Galop, kalba p. Žilevyčaitė. Ji išreiškia tą didelį džiaugsmą, kuris pripildo kiekvieno sielą, matant savo tarpe tuos žmones, ką neša ant savo pečių Lietuvos atstatymo darbą. Visos susirinkę gerai supranta, kaip sunki ir varginanti ši naštos. Jie norėtų padėti, bet negali: jie gali tiktai padėkoti, užjausti, pritarti. Ir jie pritaria, jie pilnai pasitiki jais, jie jų net nekritikuoja, nes žino, kad jie daro visa kas tik yra galima, kas tik yra gera ir naudinga Lietuvai.

Paskutinį atsisveikinimo žodį taria p. Smetonas. Jis dėkoja „Lituanijai", kad ji davė jiems progą praleisti jos narių tarpe kelias smagias valandas.

Šio darbymečio laikus jos retos tera. Jį džiugina taip-gi tas įsitikėjimas, kurį Taryba randa šiame jaunimo būrelyje. Tik kritika jam būtų pageidaujama. Žinoma, sveika ir išmintinga kritika. Yra taisyklė, kad viską ką žmogus daro, jis galėtų padaryti geriau. Taip ir Taryba. Nors gana stengias ir labai yra atsargi savo žingsniuos, tečiaus paklaidos yra neišvengiamos. Ir užtat su džiaugsmu priima nuoširdžią ir rimtą kritiką iš šalies.

„Lituanijos" pirmininkas įduoda p-niai Smetonai, d-rui Purickui ir p-nui Šeriui draugijos narių grupes ir podraug kviečia brangius svečius palikti parašu atmintį ant tos „Lituanijos" grupės, kuri čia-pat prie Lietuvos Vyties matosi. Svečiai išpildo kun. Tamošaičio prašymą ir aštuoniems kesibai. giant išsiskubina į stotį.

Apie pusiau devintą gęštą išlydėję svečius „Lituanijos" nariai, o su jais ir kun. Purickas. Likusį laiką jis pasakoja apie padėjimą Lietuvoje, suteikdamas plačių ir įdomių žinių iš visų žymesniųjų gyvenimo sryčių.

Devintą valandą vakaro visi išsiskirstė.

Pirmininkas: J. Tamošaitis

Už sekretorių: M. Andziulytė

Atnaujinamojo „Lituanios" susirinkimo 24 lapkr. 1918 m. pro-to-kolas – № 1/289.

Pirmas šių mokslo metų susir. įvyksta universiteto seminarijų salėj pirmininkaujant sewajam draugijos pirmininkui J. Tamošaičiui, dalyvaujant visiems „Lituanios" nariams ir Gerb. svečiams: kun. J. Česaičiui ir Amerikos Lietuvių Tarybos delegatui K. Pakštui, kuris čia pat išreiškia norą įstoti draugijon. Susirinkusieji sveikina sulig papročio naują draugą rankos spaudimu.

Draugijos pirmininkas 2 v. p. pietų atidarydamas susir. trumpa prakalba sveikina atsilankiusius draugus, -es ir linki vaisingai darbuotis ir šiais pradedamais mokslo metais.

Eina pirmas dienos tvarkos punktas – protokolų skaitymas. Pirmiausia sekretorius skaito paskutinio praėjusių metų susirinkimo protokolą, paskui M. Andziulytė du nepaprastų, įvykusių atostogų metu susirinkimų protokolus. Juos priėmus seka antras dienos tvarkos punktas: praėjusių mokslo metų „Lituanios" veikimo atskaita, kurią iš rašto skaito draugijos pirmininkas J. Tamošaitis. Svarbesnių pataisų atskaiton neinešta. Tik Abramaitis,

Andziulytė ir Zilevičaitė išreiškė norą, kad sušvelninus kai kurias vietas, kur kalbama dėl draugijos santykių su kun. A. Vilimavičium. Vienok, kadangi autorius nesutiko tai padaryti, kadangi su tiesa neprasižengė, o už savo išsireiškimus atsako pats, tad minėtų draugių noras palikta įrašyti vien į protokolą.

Po atskaitos seka Valdybos rinkimai. Slaptu balsavimu pastačius kandidatus, taip pat slaptu balsavimu išrinkta: pirmininkas – J. Tamošaitis (10 balsų), vice-pirmininkė – M. Andziulytė (9 balsai), sekretorius – V. Mykolaitis (9 bals.), knygininkas – E. Zilevičius (9 bals.)

Paskui nustatyta paskaitų eilė šiems metams. Visi „Lituanios" nariai, sekdami draugijos įstatus, noromis apsiėmė paskaityti per susirinkimus savo rašinius šia maž daug tvarka: Tamošaitis, Andziulytė, Mykolaitis, Šalkauskis, Petrauskaitė, Urnežytė, Ramanauskaitė, J. Zilevičaitė, Paltaras, E. Zilevičius, Abramaitis. – Narių sumanymų nebuvo.

Antroji susirinkimo dalis pavesta Kunigo J. Tumo-Vaižganto 25 metų kunigavimo ir visuomeninio darbo sukaktuvių (28 lapk.) paminėjimui.

Dėl stokos laiko pirmininkas tik trumpai primena kunigo Tumo darbus ir nuopelnus ir įneša sumanymą, kurį susirinkusieji čia pat ir išpildo, būtent pagerbti brangiam jubiliatui, pakelia jį į „Lituanios" garbės narius. ~~Ev~~ Be to V. Mykolaitis perskaito pasveikinimo laišką, kurį, visiems pasirašius, pavesta nusiųsti Jubiliatui.

Po trumpos pertraukos eina paskutinė dienos tvarkos dalis — Šelpimo reikalai. Jau senai ~~b~~ ~~ki~~ kilęs sumanymas įsteigti Friburge pastovų susišelpimo fondą, pasirodė esąs visai subrendęs. V. Mykolaitis perskaito svarbesniųjų įstatų §§ projektą. Pasvarsčius kaikuriuos punktus, susirinkimas skiria Žilevičaitę, Pakštą ir Mykolaitį, kad pasikvietus dar St. Šalkauskio pagalbos galutinai išdirbti Fondo įstatus.

Susirinkimas baigta 5 v. p. pietų.

Pirmininkas: J. Strazdaitis

Sekretorius: V. Mykolaitis

P. S. <u>Priedas</u>: „Lituanios" 1917/18 m. metų veikimo atskaita.

Kopija

Lietuvių Studentų Akademinės Draugijos Lituanijos

atskaita už 1917/18 mokslo metus.

Varge gimėm, skurde augom, abejonėje baigėm sunkius musų Draugijai 1917/18 mokslo metus.

Pačiame pirmame Lituanijos susirinkime matės skaldymusi gaivalas, nes jau jame aiškiai apsireiškė dviejų polių susikibimas, imtynės, žlugimas. Pirma diena, kurioj Lituanija turėjo pareikšti kuodaugiausiai gyvybės, šviesios vilties, metė tamsius beviltíes šešėlius. Daumantas-Džimidavičius visai ryžtas apleisti Draugiją, gi jo opozicija - Kun. Vilimavičius nustoja lankęs visiškai susilpnėjusios Lituanijos susirinkimus, kolei 4 gruodžio (4 susirinkime) visai neišstojo iš minėtosios Draugijos narių skaičiaus. Sakau "visiškai susilpnėjusios", nes Draugijos susirinkimų beveik niekad nelankė du kitu musų draugijos nariu, Kun. Puryckis ir Steponaitis, kuriuodu, daugiausiai, gyveno Lozanoj, kame visiškai apsigyveno prieš pat Kalėdas 1917 m. Likusiems Friburge trims aktyviems Lituanijos nariams: Kun. Abromaičiui, p. Salkauskui ir Tamošaičiui tenka sudaryti valdyba ir kloti Lituanijai kelią į geresnę ateitį.

Draugijos susirinkimams pajvaizdinti ir neėsančius Lituanijos narius supažindinti su musų siekiais buvo nutarta Lituanijos susirinkimuosna kviesti Dr. Ignas Cesaitis draug su

kolegijastais: Erslavanas, Koŝys, Muraŝka, Sivickis, Urbanaviĉius.

Susidarius panaŝiams stoviui, vien skaistesne viltimi mąsinamas tikrais ẑingsniais ėjo pirmin nedidelis, bet vienybe tvirtas, Lituaniečių burelis, nei valandėlės iŝ rankų neiŝleisdamas Draugijos Veliavos.

Ŝviesesnės valandos prasidėjo Lituanijai po Naujų Metų, nors ir ĉia netrūksta ẑabangų.

Ŝeŝtasis prabėgusių metų susirinkimas (24 vasario) teikė daug vilties kovoje besilpnėjusioms Lituaniečių jiegoms. Tame susirinkime įvykusiame ne neankŝtame Albertinum'o parloir, bet Universiteto salėje turėjom laimės susirinkusiųjų tarpe matyti seniai lauktų naujiai iŝ Rosijos atvykusių svečių: p-les Andẑiulytę, Petrauskaitę, Urneẑytę, kun. Mykolaitį, neskaitant nustojusio susirinkimuose lankytis ir iŝ Draugijos iŝstojusio Kun. Adomo Vilimaviĉiaus, Ziugzdos, ir kitų Friburgo lietuvių -aiĉių svečių p.-lių- Kudirkaitės, Juraviĉaitės, Koŝio, Urbanaviĉiaus ir kitų. Iŝ Rusijos atvaẑiavusių ir Draugijos susirinkiman atsilankiusių svečių burelis iŝ lengvo pradeda likti Lituanijos nariais. Kelią nurodo dr-gės- Petrauskaitė, Urneẑytė (7 sus. IO kovo). Jas paseka dr. Mykolaitis (8 sus. 24 kovo) d-gė Romanauskaitė (IO sus. 5 geg.), Andẑiulytė (I2 sus. 2 bir.). Lieka musų Draugijos nariais ilgiausiai leidimo per Vokietiją pervaẑiuoti laukę, vėliausiai iŝ studentų Friburgan atvykę dr-gas Enrikas Zileviĉius (liko nariu I3 sus. I6 bir.) ir jo sesuo dr-gė Julija Zileviĉaitė (I4 sus. 30 bir.). Nors Draugijai tenka nustoti vieno Lozanoj' gyvenanĉio nario Kun. Steponaiĉio, teĉiau, tiek sustiprėjus Lituanija drasiai einà pirmin, narsiai

ardo Kun. Vilimavičiaus, ir Kun. Viskanto padedamo, statomas pinkles.

Susidarius didesniai "Lituanijos" sąstatai, įėjus jon mišrio elemento rados reikals keisti jau ne vienas - kitas musų Draugijos įstatų punktas, kaip buvo manyta, bet visi įstatai. Šiame darbe aktyviai dalivavo visi Lituanijos nariai, gi kalbą suvienodinti buvo pavesta dviem valdybos nariam draugam V. Mykolaičiui ir I. Tamošaičiui. Pataisyti įstatai buvo perskaityti ir priimti visuotiname Lituanijos susirinkime balandžio 21 dienoj' 1918 m.

Atstovauti Lituanijos valdyboj draugių reikalams buvo priimtas dr-go Šalkausko sumanymas, įvedantis Draugijos valdybon vieną draugę narį, kuriai buvo pavesta naujai sudaryta vice - pirmininko vieta. Ją užima vienų draugių išrinktas asmuo draugės Petrauskaitės asmenyje.

Einant toliai musų Draugijos reformų gelmėsna negalima užtylėti apie vargingą o draug pakrikusį Lituanijos knygino stovį. Visiems negerumams pašalinti, tvarkai įvesti, šiukšlėms išmesti katalogams perrašyti nemažai tenka pasidarbuoti dr-gams Abromaičiui, Tamošaičiui, ypač Mykolaičiui.

Kur kas liudniasnis archivo likimas. Pati Lituanijos valdyba pradžioje savo veikimo nežinojo kame jis randas, kas jame yra. Bet po truputį ir jis pradėjo rastis, nors gerokai pakrikęs, nesukataloguotas, chronikų knyga anspaudomis nudraskytomis, virvelėmis papjaustytomis. Archivą sužiurėjo, į skyrius suskirstė, sukatalogavo draugas Šalkauskis padedamas dr-go Tamošaičio ir Abromaičio. Jie buvusio archivo stovio protokolą surašė ir Archyvan padėjo.

Trumpai apibudinęs teknikinę draugijos pusę priseina

žvilgterėti Lituanijos vidun, nurodyti kas praeitais mokslo metais Lituanijos nuveikta.

Kas musų Draugijai daugiau galėjo rupėti negu musų Tautos samonės žadintojai ir tyriausi jos reiškėjai. Tokiais buvo ir yra am. atm. Ciurlionis, Dambrauskis, Vydunas, kuriems buvo pašvęsti dvi paskaiti draugo Salkauskio, skaityti 9 ir I6 gruodžio 1918 m. Sielos butinai reiškiasi. Kitaip turiniui tur butinai atsakyti forma. Kokia musų Tautos sielos forma kokios musų tautinės veliavos spalvos - viena paskaita I. Tamošaičio skaityta I6 birželio dienoje (I3 Draugijos susirinkime). Tautos ženklo nešėjas - asmuo. Jam tyrinėti buvo skirti dvi dr-go Cesaičio paskaiti "Gyvenimo tragizmu" įveikti [2I balandžio (9 susirinkime) ir I6 birželio (I3 susirinkime)].

Šale individuo, vadinamo "vyras" stovi individuas, vadinamas moteris. Ir ji nebuvo aplenkta. Jai gvildenti buvo skirtos net tris draugo Šalkauskio paskaitos 5 gegužio ir 30 birželio skaitytos (I0, I2 ir I4 susirinkime). Tai "Moteris krikščionybės šviesoje".

Kam lietuvių svetima, kad nuo mergelės neatskiriamas "rutų darželis". Jam buvo skirta dr. Salkauskio paskaita; skaityta 2I balandžio (9 susirinkime).

Nebuvo užmirštas musų tautiečių gyvenimas Rusijoj', Amerikoj', Mažoj' Lietuvoj'.

Apie Rusijos lietuvių gyvenimą plačiai pranešė dr-gas Mykolaitis dr-gės Andžiulytė, Petrauskaitė, Urnažytė. Cia buvo apibudintas ateitininkų gyvenimas aplamai ir ypatingai Voroneže, Petrograde. (24 vasario ir I0 kovo - 6 ir 7 susirinkime). Apie Amerikos lietuvių moksleiviją skaito dr-gas Abromaitis (30 birželio - I4 susirinkime). Platų Mažosios Lietuvos vaizdą nupiešė p. M. Ašmys - liepos I3 dienoje (I5 susirinkime).

Beto Lituanijos susirinkimuose dr-gas Cesaitis buvo gražiai nupiešęs augštą mokytojo pašaukimą (IO kovo - 7 susir.), Putinas-Mykolaitis pabėrė savo poezijos krislų (I6 birželio - I3 susir.), gi dr-gas Abromaitis skaitė savo Kongregacijos Globėjos - Panelės Svenčiausios apsireiškimą de la Salette (IO vasario - 5 susirinkime).

Iš minėto matyti, kad iš I5 paprastųjų ir 2 nepaprastųjų Lituanijos susirinkimų IO-tyje buvo skaitomos įminėto turinio paskaitos. Reikia pažymėti, jog kai - kuriuose susirinkimuose buta 2 net 3 trumpesnių paskaitėlių. Aplamai prabėgusiuose mokslo metuose turėjom I6 paskaitų. Kituose Lituanijos susirinkimuose buvo svarstomi ar grynai teknikiniai Lituanijos reikalai ar svarbųs klausimai ankštai su Draugijos gyvenimu besiriša.

Dviem nepaprastiem Lituanijos susirinkimam davė progos iš Lietuvos atvykę svečiai ir Amerikos lietuvių delegatai. Pirmame minėtų dviejų nepaprastų susirinkimų, įvykusiame 20 rugsėjo Lituanijos garbės nariais liko pakviesti Lietuvos Valstybės Tarybos Pirmininkas A. Smetona, Apšvietos Sekcijos Pirmininkas p. M. Yčas ir Tarybos narys Kun. Dr. J. Puryckis. 22 rugsėjo dienoje t. y. antrame nepaprastame Lituanijos susirinkime dalivaujant Ger. Amerikos atstovams Kun. Dobužiui, pp. Mastauskui ir Pakštui buvo išriš/tas visiems Friburgo Universitetò studentąms įkirėjęs, bet nuo jų neatidalinamas ekonominis klausymas.

Sale darbo nebuvo užmiršti moksleiviai butinai reikalingi pasilinksminimai. Vienas jų - važiuoti Sekminių atoslogose gegužės I9 dienoje Lozanon, minėti Lietuvos nepriklausomybei, gi antras, pirmąjam neįvykus, turėjo tuo pačiu tikslu buti pas Ig. Cesaitį - Rosière. Nei šiam nebuvo lemta įvykti, nes nei vienas

nei antras neturėjo laimės patikti Kun. A. Vilimavičiui ir Kun. Viskontui, kuriuodu griebėsi net šmeižtų, kad Universiteto Rektoriaus Manser'io Albertinum'o regens'o Wildenberg'o ir Šventos Uršulės Seserų - Viršininkių akyse kuotamsiausiai nupiešti skaistų "Lituanijos" veidą.

Taikiam, solidariam Lituanijoj' sugyvenimui atminti nutarta, ir, dviem minėtiem "Globėjam" nežinant, nusitraukta fotografijos, kurios vis tik Kun. Vilimavičiui davė progos musų draugijos narius, ir jos širdingus pritarėjus užpulti, gi Lituanijos valdybą su kai - kuriais minėtam asmeniui nepatinkančiais asmenimis net Albertinum'o regensui skųsti, išmislytais "faktais" dumblais drabstyti. Sieliojos net draugiją išardyti. Jo pastangos baigėsi priešingomis, pačiam Vilimavičiui netikėtomis išdavomis. Juo daugiau mus užpulta, stengtasi išardyti, juo daugiaus mus suvienyta.

Prieš baigsiant Lituanijos apyskaitą lieka dar apibudinti piniginis draugijos stovis.

Praejusiais metais išlaidų buta nemaža. Apskrita jų suma: 2I4 fr. 5I centimas.

Vienoms markėms - laiškam išleista 8 fr. 65 c.; knyga katalogui, sąsiuvinis įstatams surašyti, kasos knyga, klasifikatorius su mašinėle skylėms durti - I9 fr. 60 c.

Vokai ir popieris blankoms, vokai archyvui sutvarkyti - 5 frankai 60 cent.

Blankų spausdinimas 6 fr. 75 cent.

Lietuvos ir Amerikos svečių priemimas - I4I fr. 55 c.

8 fotagrafijos - 29 fr. 36 c.

Salės pasamdymas 3 fr.

Ką tik minėtos išlaidos ir sudaro aukščiau minėtą sumą,

Nepaprasto „Lituanios" susirinkimo 14.XII.1918 protokolas №2/290.

Susirinkimas įvyko „Accle Catholique" salėje 3 v. p.p. dėl atsilankiusių svečių D-ro J. Šaulio, lietuvių ambasadoriaus Berlyne ir p. V. Daumanto, lietuvių ministro Šveicarijoj. Susirinkime dalyvavo „Lituanios" nariai: J. Abramaitis, M. Andziulytė, V. Mykolaitis, O. Petrauskaitė, J. Tamošaitis, M. Urnežytė, H. Zilevičius ir J. Zilevičaitė, — ir kolegijistai J. Košys ir A. Muraška.

Susirinkimą atidaro J. Tamošaitis. Trumpais žodžiais jis sveikina atsilankiusius svečius ir kelia toastą jų sveikatai. P. Šaulys plačiai ir aiškiai išdėsto Lietuvos reikalų eigą ir dabartinį jos padėjimą. Per pavakarius kalba dar M. Andziulytė, J. Abramaitis, J. Tamošaitis, p. V. Daumantas ir H. Zilevičius. Kelta toastų gerbiamųjų svečių ir ziap jau Lietuvos veikėjų garbei.

Susirinkimas baigės 7 val. vakare

Pirmininkas J. Tamošaitis

Sekretorius V. Mykolaitis

Protokolas № 3/291

5 sausio 1919 m. - 10 univ. salė.

Šiame susirinkime dalyvauja visi tikrieji „Lituanios" nariai ir gerb. svečiai: kun. J. Dobužis, Amerikos Lietuvių Tarybos delegatas, - p-lė J. Chadakauskaitė Lietuvių Biuro vedėja Berne, - kun. J. Česaitis ir koleg. J. Lošys.

2 v. 10 m. p.p. draugijos pirmininkas J. Tamošaitis atidaro susirinkimą ir trumpa prakalba sveikina atsilankiusius svečius. Paskaičius ir priėmus pereito susirinkimo protokolą, eina „Lituanios" susišelpimo Fondo įstatų svarstymas. Kadangi įstatų projektas jau pirmiau buvo perėjęs beveik per visus narius, tad susirinkime jokius svarbesnius permainų nei pataisų nepadaryta nesivyko. Ginčų kilo vien dėl idėjinio Fondo pagrindo, kurs yra bendras su idėjiniu „Lituanios" pagrindu. Po gan karšto nuomonių apsimainymo, 9 balsais prieš 1, 2 susilaikant, buvo nubalsuota pagrindą palikti tą patį. Kun. J. Dobužis dar paklausia, ar nekatalikai galės naudoti Fondo pašalpą? Atsakyta, kad sulig įstatų galės, vienok apskritai

kandidatų parinkimas priklausys organams, kurie tuo dalyku rūpinsis. Kun. Dobužis su tuo sutinka. Pabaigus svarstyti atskirus įstatų punktus įvyksta balsavimas. 11 balsų, 1 susilaikius, Fondo įstatai priimti.
Čia kun. J. Česaitis pasiūlo susirinkimui, kad kun J. Dobužį, kaipo daug jau pasidarbavusį ir dar žadantį pasidarbuoti Fondo gerui, pakelti į Fondo Garbės narius. Susirinkimas nuoširdžiu delnų plojimu pasiūlymą priima.
Kun. Dobužis dar aukoja Fondui 250 frankų.

Po trumpos pertraukos seka St. Šalkauskio paskaita „Mickevičius ir lietuvių tauta." Kadangi prelegentas davė tik platų planą ir paskaitos pradžią, tad nuomonių išreiškimo susirinkime neįvyko. Po paskaitos Putinas skaito keletą savo eilių. Jokių pranešimų nei narių sumanymų nebuvo. Baigiant posėdį p-lė Chadakauskaitė trumpa prakalba kreipiasi į susirinkusius, išreikšdama malonius savo jausmus patekus į gausų „Lituanios" narių būrelį. 5 v. p.p. susirinkimas skirstos.

Pirmininkas J. Šimoliūnas

Sekretorius: V. Mykolaitis

Proto-kolas №: 4/292

19 sausio 1919 m. – 10 univ. salė.

Susirinkime dalyvauja visi tikrieji „Lituanios" nariai ir svečias kun. J. Česaitis. Pirmininkaujanti M. Andziulytė atidaro susirinkimą 1 v. 40 m. Sekretorius skaito pereito susirinkimo protokolą, kuris priimta be pataisų.

Ti eilės eina St. Šalkauskio paskaita „Mickevičius ir lietuvių tauta". Prelegentas paskaitė pirmą savo studijos dalį, kurioje parodė stiprius kūno ir dvasios ryšius tarp poeto ir lietuvių tautos, aptarė abstraktinę jo ideologiją del santykių su lenkais ir nupiešė aplamą platų poeto genijaus vaizdą ir jo vystymosi laipsnius. Po paskaitos J. Tamošaitis davė vieną-kitą pastabą del kalbos dalykų, tečiau del pačio turinio nuomonių nereikšta. – Seka paskutinis dienos tvarkos punktas – pranešimai ir sumanymai. V. Mykolaitis praneša pavakarių išlaidas 14. XII. -18 svečiams iš Lietuvos priimti. Tuo tikslu išleista 118 fr. 60 c. Čia pat pasiūloma Valdybos sumanymas 50 fr. šiai sumai paimti iš „Lituanios" kasos, o likusius patiems nariams susidėti. Suma-

nymas priimta. - Toliau J. Tamošaitis pasiūlo įnešti pataisą į „Lituanios" sušelpimo Fondo įstatus - būtent, ~~kad~~ griežčiau aptarti, kas turės teisės naudoti Fondo pašalpą, kadangi į „Lituania" gali įstoti ir tokių žmonių, kuriems duoti Fondo lėšos gali būti netikslu. V. Mykolaitis sumanymą palaiko. Gi St. Šalkauskis nori, kad įstatai liktų be tokios pataisos. Be to jis pastebi, kad praėjusiame susirinkime, kuomet buvo svarstomi Fondo įstatai, kai kurie nariai - būtent jis pats, V. Mykolaitis, J. Tamošaitis ir M. Andziulytė, perdaug karščiuodamiesi pasielgė nekorektiškai atžvilgiu į kitus draugus ir tokiu būdu varžė juos tinkamai išreikšti savo nuomonę. Ypač esąs nukentėjęs dr-gas J. Abramaitis, kuriam, kaipo savo metu daug pasidarbavusiam Draugijos nariui, kalbėtojas reiškia užuojautą. Susirinkimas pritaria tam plojant delnais. Be to, dar paaiškėjus, kad ne visi nariai buvo gavę skaityti įstatų projektą prieš pereitą susirinkimą, Šalkauskis pasiūlo ateinantį susirinkimą duoti išsireikšti dėl įstatų visiems, kurie to norės ir tuomet įnešti reikalingas pataisas. Šis pasiūlymas priimtas. Šalkauskis įnešą dar vieną sumanymą, kad

draugės-ai rašytų pastebimas tarpusavyj ydas šiuos užrašus įteiktų vienam parinktam asmeniui, kuris iš jų sustatytų kiekvienam aplamą kaip ir charakteristiką. Tai duotų progos taisyt savo elgimąsi ir būdą. Visi šiam sumanymui pritaria, vienok del laiko stokos plačiau apie tai pakalbeti atideta kitam kartui. Susirinkimas baigės 3v. 20m. p.p.

Pirmininkas: [signature]

Sekretorius: V. Mykolaitis

Protokolas № 5/293.

26 sausio 1919 m. — 10 univ. auditor.

Posėdis prasideda 2v. p.p. Be J. Abramaičio ir U. Urnežytės, dalyvauja visi „Lituanios" nariai ir svetys kun. J. Česaitis.

Pirmininkauja V. Mykolaitis. Priimus dienos tvarką ir protokolą, seka susišelpimo Fondo įstatų pataisos. §27 papildyta šita pastaba: „Skirstant pašalpas, visuomet pirmenybę turi tie Fondo nariai, kurie yra atvykę kaipo parinkti Padedamo-

sios Fondo komisijos Lietuvoje, arba Fondo įgaliotinius Amerikoje." Kitokius pataisus į įstatus neįnešta, tik palikta įrašyti į protokolą, kad 7 studentai, atvykę pereitais metais iš Rusijos, šio susirinkimo vienu balsu yra laikomi kaipo parinktais, taigi turinčiais §27 pastaboj minėtą pirmenybės teisę.
Paskui Jr. Tamošaitis pasiūlo rinkti Fondui Valdybą. St. Šalkauskis pataria pavesti Fondo reikalus „Lituanios" Valdybai, priskyrus dar K. Pakštą, kaipo Fondo vedėją, gi „Lituanios" vice-pirmininkei M. Andziulytei duoti eiti Fondo kasininkės pareigas. Susirinkimas slaptu balsavimu, 8 balsais prieš 1 šį pasiūlymą priėmė. — Pabaigus svarstyti Fondo reikalus, St. Šalkauskis skaito savo studijos „Mickevičius ir lietuvių tauta" antrą ir trečią dalį. Del stokos laiko diskusija atidėta kitam susirinkimui, kuomet studija bus visai pabaigta.
Eina paskutinis dienos tvarkos punktas: pranešimai ir sumanymai. J. Tamošaitis praneša, kad Akademijos susirinkime nutarta leisti kiekvienai draugijai išrašyti Universiteto skaityklon vieną laikraštį Akademijos pinigais.

Susirinkimas nutarė išsirašyti laikraštį, palengvėjus susinėšimui su Lietuva. V. Mykolaitis praneša, kad nupirkta albumas-knygelė rinkti atsilankančių Friburgan svečių parašams; susirinkimas tai patvirtina.

Posėdis baigias 4 val. p.p.

Pirmininkas: J. Tamošaitis

Sekretorius: V. Mykolaitis

Protokolas № 6/294 — nepaprasto „Lituanios" susirinkimo 27 sausio d. 1919 m. — „Cercle Catholique" salėje.

Atsilankius Gerb. svečiams: Lietuvos Delegatams Paryžiaus Taikos Konferencijon: p. M. Yčui, finansų Ministeriui ir p. K. Klimui, — su kun. J. Dabužiu, Amerikos Lietuvių Tarybos Deleg. Šveicarijon, — „Cercle Catholique" salėje įvyko nepaprastas „Lituanios" susirinkimas, kuriame dalyvavo šie draugijos nariai: M. Andziulytė, V. Mykolaitis, K. Pakštas, O. Petrauskaitė, K. Šalkauskis, J. Tamošaitis, U. Urnežytė, E. Žilevičius, J. Žilevičaitė ir svečiai: kun. J. Če-

saitis w. J. Košys. — 4 v. p.p. J. Tamošaitisui atidarius susirinkimą ir pasveikinus Gerb. svečius, ima kalbėti p. P. Klimas. Jisai įdomiai ir gyvai nupiešia sunkų Lietuvos padėjimą užėmus ją vokiečiams, pirmosios konferencijos ir Tarybos darbus, bei nuolatinę politikinę kovą del nepriklausomybės išgavimo ir toliau ligi pirmo ministerių kabineto sudarymo. Kaip tas kabinetas susitvėrė ir ką jisai nuveikė taip pat įdomiai papasakojo p. M. Yčas. Per pavakarius kelta toastų ir kalbėta del bendro darbo ir taip šiomdien reikalingos visų lietuvių vienybės.

Prieš išsiskirstant Gerb. svečiai pasirašė „Lituanios" albumian ir susirinkimas pabaigta 7 val. vakare.

Pirmininkas: J. Tamošaitis

Sekretorius: V. Mykolaitis

Pro-to-kolas № 7/295 — 16 vasario 1919 m. iš-kilmių metinėms Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo sukaktuvėms p-aminėti.

Hotel „Suisse".

Sumanymas švęsti šią tautos šventę kilo tarp Berne esančių lietuvių ir buvo pasiūlytas „Lituaniai" p. P. Klimo laiške, rašytame 14 vasario d. „Lituanios" pirmininkui J. Tamošaičiui. „Lituaniai" sutikus šventę organizuoti, tuojau buvo išsiųsti skubūs pakvietimai visiems Šveicarijoj esantiems lietuviams, sukaktuvių dienoje, 16 vas. atsilankyti Friburgan. Atsilankė visi kviestieji, išskyrus p-nią J. Ščienę, kun. V. Bartušką ir V. Daumantą.

Iš-kilmės prasidėjo pamaldomis Seserų Uršuliečių koplyčioje 10 v. 45 m. Šv. Mišias skaitė kun. J. Žabužis, Amerikos Lietuvių Tarybos Delegatas. Pamaldų klausė: p. P. Klimas, Lietuvos Valstybės Delegatas Taikos konferencijon, — p-lė J. Chodakauskaitė, Spaudos Biuro Vedėja Berne, — kun. A. Steponaitis, Centralio „Lituanios" Komiteto Lozanoje pirmininkas, Dr. J. Ehretas, kun. J. Česaitis, p-lė J. Vilimavičaitė, kolegijantai J. Kodys

ir A. Muraška, agr. stud. Vl. Erslavanas ir „Lituanios" nariai: Ign. Abramaitis, M. Andziulytė, V. Mykolaitis, K. Pakštas Am. Liet. Tar. Deleg., - O. Petrauskaitė, E. Ramanauskaitė, St. Šalkauskis, Iz. Tamošaitis, U. Urnežytė, E. Žilevičius, ir J. Žilevičaitė. - Per pamaldas giedojo Seserų Uršuliečių choras.

1 val. „Suisse" viešbutyj prasidėjo iškilmingi pietūs, kur dalyvavo visi aukščiau išskaityti asmens, išskyrus dr-ės E. Ramanauskaitę, p-lę J. Vilimavičaitę ir p. A. Muraška.
Prasidėjus pietums „Lituanios" pirmininkas pasako įžengiamąją prakalbą, kurioje nurodo šios iškilmės prasmę, piešia sunkų Lietuvos padėjimą, vienok baigdamas žadina visų viltį ir kelia taurę už Lietuvos gynėjus ir čia atsilankiusius svečius. Prasideda visa eilė prakalbų ir toastų. Kalba: p. P. Klimas, kun. A. Steponaitis, p-lė J. Chadakauskaitė, dr-ė M. Andziulytė, Dr-as J. Ehretas, dr. Pakštas. Ypač pažymėtina Šveicariečio Dr. Ehret'o kalba. Jisai rodydamas skaudžių pavyzdžių eilę iš savo tėvynės istorijos, ragina lietuvius nesiduoti pesimizmui, reiškia Šveicarijos palankumą Lietuvai ir lemia jai šviesią

ateitį. D-ui Ehretui atsakinėja p-lė Chadakauskaitė ir p. P. Klimas.
Po pietų visi susirinkusieji pereina į salioną ir čia įvyksta posėdis pirmininkaujant p-lei J. Chadakauskaitei. Pirmiausia p. Klimas ilgame pranešime vaizdžiai ir įdomiai nupiešia, kaip daug turėjo kovoti Taryba su vokiečiais, ir tarpusavyj kol išsipainiojo iš visokių vokiečių pinklių, konvencijų ir priėjo iki paskelbimo 16 vasario d. 1918 m. savo formulos tuomi panaikindama 11 gruodžio sutartis.
P-lė Chadakauskaitė trumpai papildydama p. Klimo pranešimą, papasakoja, kaip Tarybos paskelbimas paskleido Berlyne. Be to pasiūlo, kad tie čia susirinkusių, kurie pernai paskelbimo metu buvo kitose šalyse, papasakotų kaip tas atsitikimas buvo ten priimtas. Tad toliau kun. A. Steponaitis savo kalboje mini apie Šveicariją, o V. Mykolaitis apie Stokholmą.
Posėdis virsta laisvu pasikalbėjimu, o 5 val. visi eina kavos gertų. Čia Putinas skaito savo eiles „Plaukėjai Verpetuose", paskui tariamasi dėl telegramos Lietuvos valdžiai. Tuom tarpu ateina p. Daumanto, Lietuvos misijos Šveic. šefo, sveikinanti

telegrama, kurią perskaitė p-lė J. Chodakauskaitė.
P. Daumantas telegrafuoja: „Etant empeché de venir assister à la fete de l'anniversaire de la déclaration d'independance de la Lituanie, j'assiste en esprit avec vous et suis heureux que c'est bien „Lituania" dont j'ai eu l'honneur d'être le président autrefois, qui a pris l'iniciative de celébrer notre fête nationale. Que Dieu garde notre chère patrie et l'amène à sa liberté et indépendence complete. En vous remerciant pour l'invitation me reste votre et avec vous tous – Daumantas."
Gi telegrama Lietuvos valdžiai, po kuria sutarta pasirašyti nuo visų šioj šventej dalyvaujančių organizacijų, taip skamba: „Minėdami pirmas metines nepriklausomos tėvynės sukaktuves, mes susibūrę Friburge Šveicarijos lietuviai suvienyta širdimi sveikiname savo valdžią sumkiame jos darbe ir linkėdami jai pasisekimo kovoj del Lietuvos nepriklausomybės, pareiškiame visišką savo pasiryžimą atiduoti šitam tikslui visas savo pajėgas. Valio tikrai nepriklausoma Lietuva! – Delegatas taikos konferencijon Klimas, Amerikos Lietuvių Tarybos Delegatas Dobužis,

Lietuvos Misijos Šveicarijoj šefas Daumantas, Lietuvių Spaudos Biuro „Lietuva“ šefas Chadakauskaitė, Centralio „Lituanios“ Komiteto pirmininkas Steponaitis, Akademinės „Lituanios“ draugijos pirmininkas Tamošaitis.“
Paskaičius telegramą visi sustoję dainuoja Lietuvos himną. ~~Em~~ 6½ v. Draugės gyvenančios Urdulicčių įstaigoje apleidžia susirinkimą, o likusieji grįžta į salioną baigti posėdžio.
P. Klimas gana plačiai kalba dėl būsimojo darbo nustatymo, dėl Paryžiaus Taikos konferencijos, dėl bendro užsienių lietuvių veikimo organizavimo ir centralizavimo apie oficijalines Lietuvos valstybės įstaigas. P. Klimas išreiškia vilties, kad Šveicarijos lietuviai tikrai padėsią jam dirbti Taikos konferencijoj. – Kun. A. Steponaitis atsakinėja p. Klimui dėl kaikurių užmetimų, padarytų ytin p. Gabrio veikimui. Paskui duoda kelias pastabas dėl Lietuvos ribų Tarybos sustatytame žemėlapyj. P. Klimas trumpai pasiaiškina kun. Steponaičiui. – Paskui kalba J. Tamošaitis pabrėždamas neutralią „Lituanios“ poziciją ir griežtą jos nesikišimą į politikos dalykus. Jam pabaigus, kun. J. Česaitis skaito trumpą par-

skaitėlę, po kurios pirmininkaujanti p-lė Chadakauskaitė dėkoja „Lituaniai" už iškilmių surengimą ir 7½ v. vakare uždaro posėdį.

Pirmininkas: J. Šaulys [?]

Sekretorius: V. Mykolaitis

Protokolas №: 8/296 –

23 vasario d. 1919 m. 10 univ. salė.

Susirinkimas pradėta 1 v. 45 m. p.p. – dalyvauja visi draugijos nariai, išskyrus St. Šalkauskį ir E. Ramanauskaitę, kurie del ligos negalėjo atvykti – ir svečias J. Kėžys. Pirmininkauja O. Petrauskaitė. Adarius posėdį sekretorius skaito 4 paprastų ir nepaprastų susirinkimų protokolus, kuriuos priėmus eina K. Pakšto pranešimas apie Amerikos lietuvių gyvenimą. Pranešėjas plačiai ir įdomiai nupiešia mūsų tautiečių darbavimąsi Amerikoj nuo pat jų ten įsikūrimo iki šių dienų. Narių paklausimai del stokos laiko atidėta kitam susirinkimui. – Narių pranešimuos

ir sumanymuos J. Abramaitis pasisako gavęs mo p. Sakevičiaus laišką, kuriame prašęs užtarti jį „Lituanijoj". Visus reikalus su p. Sakevičium pavesta Valdybai. Toliau J. Tamošaitis praneša, kad vienas studentas iš Lietuvos, būtent L. Turauskis noris atvažiuoti Friburgan eiti mokslo Fondo lėšomis. Ar susirinkimas sutinka priimti stud. Turauskį? Po trumpo nuomonių pareiškimo, susirinkimas vienu balsu nutarė kviesti naują kandidatą Friburgan ir tuo tikslu pasiųsti jam formalį Fondo Valdybos raštą.

Susirinkimas baigta 3 v. 30 m.

Pirmininkas: J. Tamošaitis

Sekretorius: V. Mykolaitis

Protokolas № 9/297 –

9 kovo 1919 m. – 5 univ. salėj.

Į šį susirinkimą atsilankė, išskyrus E. Ramanauskaitę, St. Šalkauskį ir Jz. Tamošaitį, visi „Lituanios" nariai ir svečias J. Košys.

1½ val. vice-pirmininkė M. Andziulytė atidaro

susirinkimą ir pranešа, kad kun. J. Česaitis pareiškė norą įstoti į „Lituaniją". Susirinkimas karštai sveikina naują draugą. Čia pat vice-pirmininkė kviečia jį pirmininkauti šios dienos susirinkimui. D-rgas Česaitis pasako dar trumpą prakalbėlę, paskui priėmus susirinkimo dienos tvarką, sekretorius skaito pereito susir. protokolą. Toliau seka klausimai ir paaiškinimai dėl pereitame susirinkime daryto pranešimo apie Amerikos lietuvių gyvenimą. Į įvairius paklausimus, kurių pasipylė gan apsčiai, atsakinėjo pats pranešėjas dr. K. Pakštas. Ketvirtas dienos tvarkos punktas – dr. Česaičio žodis. Dr. Česaitis gan plačiai kalbėjo apie draugišką perspėjimą, jo reikšmę, įvairius būdus ir kokiomis taisyklėmis reiktų jį vykdinti mūsų gyvenime. Dėl paliesto klausimo, kurį jau seniai buvo iškėlęs dr. Šalkauskis, kilo įvairių nuomonių. Sutinkant dėl draugiško perspėjimo naudingumo ir reikalo jį vykdinti, vienok nerasta bendros nuomonės kokiu būdu reiktų tai atlikti. Dėl laiko stokos visai nebuvo liestas

5 dienos tvarkos punktas – susišelpimo Fondo reikalai. Narių sumanymų ir pranešimų nebuvo.

Susirinkimas uždaryta 3½ v. p.p.

Pirmininkas: [signature]

Sekretorius: V. Mykolaitis

Protokolas № 10/298 – 23 kovo d. 1919 m.

Susirinkimas prasideda 1 v. 40 m. 6 univ. salėj. Dalyvauja visi „Lituanios" nariai, išskyrus J. Čėsaitį, ir J. Abramaitį, o E. Ramanauskaitė ateina tik svarstant paskutinį dienos tvarkos punktą. Pirmininkauja K. Pakštas.

Priėmus pereito susirinkimo protokolą, eina pašalpų atsilyginimo klausimas, t. y. kaip pasielgti su tomis sumomis, kurios buvo paimtos dar esant kun. Vilimavičiui, prieš Amerikos Delegatų atsilankymą ir kokias pareigas turi studentai tas sumas naudoję, – kadangi yra žinoma, kad nei Amerikos Fondas duodamas pinigus, nei kun. Vilimavičius juos dalin-

damas jokių sąlygų atsilyginimui nestatė. Klausimui išrišti J. Tamošaitis siūlo savo rezoliuciją, kad kiekvienas užinteresuotas išduotų raštą, kuriuo jis, išsimokėjęs tiesioginę Fondui paskolą, apsiima kiek galint atsilyginti ir aną anksčiau paimtą sumą. St. Šalkauskis siūlo rezoliuciją, kad susirinkimas nutartų, jog užinteresuotieji turi moralę pareigą atsiteisti ir anas sumas ir įrašyti jas į knygas lygiai su tikromis Fondo paskolomis, arba paliudyti tai savo garbės raštu. Kuomet po ilgokų ginčų Šalkauskio rezoliucija pastatyta balsavimui, V. Mykolaitis paklausia kokią reikšmę turės šis balsavimas ir nutarimas, kadangi nei Fondas, nei šis susirinkimas neturi kompetencijos spręsti apie anas sumas (su tuo visi sutiko), tad ar vienaip ar kitaip bus nubalsuota, jis pasielgsiąs taip, kaip norėsiąs. Andziulytė gi klausia, ką turėtų reikšti tas „garbės vekselis"? Kila vėl karšti ginčai, kuriuose dalyvauja beveik visi susirinkusieji. V. Mykolaitis paskarščiavęs pasako, kad jisai jaučiasi įžeistas tokiu garbės nagrinėjimu. Dėl to, savo eile,

įsižeidžia Jalkauskas, kuris daugiausia yra naudojęs tų ekstrafondinių sumų (iš Lozanos „Lituanios" Komiteto) Pagaliau vėl pastatyta balsavimui, ar susirinkimas pripažįsta, kad ėmę tų sumų studentai turi moralę pareigą stengtis jas grąžinti? Pripažinta 6 balsais, 3 susilaikant. Tada Tamošaitis pakelia klausimą, kaip pasielgti su tomis pašalpomis, kurios yra gautos iš Lozanos „Lituanios" Komiteto, – ir siūlo, kad susirinkimas nutartų grąžinti tą sumą, kaipo tikrą Fondo paskolą, kadangi tokia buvusi mintis ir pačių lozaniečių. V. Mykolaitis išreiškia abejojimą, ar susirinkimas gali teisėtai tokį nutarimą daryti. Pastačius balsavimui, Tamošaičio pasiūlymas priimta, 2 susilaikius.

Toliau, einant programu, turėjo būti V. Mykolaičio paskaita, bet kadangi laiko liko nedaug, tad ji atidėta kitiems susirinkimams ir imta svarstyti paskutinis dienos tvarkos posmas – narių sumanymai, pranešimai ir įvairūs klausimai. Tad J. Tamošaitis įneša susirinkimui pasiūlymą, pašalinti iš

„Lituanios" garbės narių p. Gabrį, kadangi jis savo elgimosi ir ypač santykiais su bolševikais (laiškas Kapsukui) yra viešai susikompromitavęs. St. Šalkauskis ir M. Audzijonytė ~~palaiko~~ remia sumanymą. V. Mykolaitis kalba prieš: p. Gabrio dalykai nėra dar patikrinti, reikia, kad jis būt susikompromitavęs visoj lietuvių visuomenėj. Tos pat nuomonės ir E. Žilevičius. Po trumpų ginčų, pastačius balsavimui, už pasiūlymą yra 3 balsai, prieš - 5. Tad pasiūlymas nepraėjo.
Paskui pranešama, kad gauta iš Lietuvos stud. E. Turausko laiškas, kame paduota 11os norinčių atvažiuoti Šveicarijon studentų sąrašas. Susirinkimas paveda Valdybai atsakyti, kad atsižvelgiant į sunkų įvažiavimą Šveicarijon, o ypač į „Lituanios" fondo stovį, tuom tarpu nieko padėti negalima, bet bus daroma visa, kad rudenio semestrui, jei ne visi, tai bent dalis užsirašiusiųjų galėtų Šveicarijon atvykti.
Pagaliau Tamošaitis praneša, kad gauta iš * Müncheno stud. A. Gylio laiškas, kuriuomi jis kreipiasi į „Lituania"

prašydamas pašalpos. Susirinkimas vienu balsu nutaria, duoti Fondo paskolos stud. A. Gyliui, kuomet jis nebegaus pašalpos iš Lausanne'os Komiteto.

Susirinkimas uždaryta 3 v. 30 m.

Pirmininkas: J. Kmitaitis

Sekretorius: V. Mykolaitis

Protokolas № 11/299 – nepaprasto „Lituanios" susirinkimo 31 kovo d. 1919 m.

Hotel „Suisse"

Šis nepaprastas „Lituanios" susirinkimas įvyko dėl atsilankymo Friburgan ponių M. L. Benton. Amerikos kolegijų ir Y. W. C. A. delegatės Lietuvon — ir L. de Gozdawa-Turczynowicz, Raudonojo Kryžiaus dalė ~~[illegible]~~ atstovė. Su jomis kartu iš Berno atvyko p-lė Chadakauskaitė ir kun. J. Dobužis.

Susirinkimas prasidėjo 3½ v. hotelyj „Suisse". Be aukščiau minėtų Gerbiamųjų svečių, dalyvavo dar p-lė M. Smetonaitė ir šie „Lituanios" na-

riai: J. Abramaitis, M. Andziulytė, V. Mykolaitis, K. Pakštas, O. Petrauskaitė, St. Šalkauskis, J. Tamošaitis, U. Urnežytė, J. Žilevičaitė ir E. Žilevičius.

Po trumpo laisvo pasikalbėjimo, padavus pavakarius, „Lituanios" pirmininkas sveikina atsilankiusius svečius ir kelia stiklą jos garbei. J. Abramaitis atpasakoja pirmininko prakalbą anglų kalba. Prancūziškai atsakinėja Miss M. Benton: ji esanti amerikietė, mylinti laisvę, gerbianti tuos, kurie dėl laisvės kovoja, dėl to dabar jos tikslas – padėti Lietuvai, kuri jau žengia į laisvę. Toliau kalbėjo dar J. Žilevičaitė prancūzų ir J. Abramaitis anglų kalba. Po pavakarius, prašant gerbiamųjų viešnių, padainuota tautinis lietuvių himnas.

7 val. buvo bendra vakarienė, po kurios svečiai išvažiavo į Berną ir susirinkimas pasibaigė.

Pirmininkas: J. Tamošaitis

Sekretorius: V. Mykolaitis

Protokolas № 12/300 – 4 gegužio 1919 m.

Susirinkimas įvyksta 5 univ. salėj 1½ v. p.p. Dalyvauja visi tikrieji „Lituanios" nariai, išskyrus J. Česaitį.

Draugijos pirmininkas, atidaręs posėdį, sveikina naujai atvykusį iš Lietuvos dr-gą E. Turausko ir praneša, kad jis pareiškė norą įstoti į „Lituanios" narių skaičių. Susirinkusieji karštai sveikina naują Draugijos narį.

Susirinkimui pirmininkauti ima St. Šalkauskis. Sekretorius skaito 23.III susirinkimo protokolą, kuris priimta su kaikuriomis pataisomis.

Paskui eina E. Turausko pranešimas apie Lietuvos gyvenimą. Del patogumo, susirinkusieji pirma pasisako kokiais klausimais jie ypač įdomauja, o paskui jau pranešėjas ima į juos atsakinėti. Tad kalbėta del tremtinių grąžinimo, del ateitininkų ir apskritai lietuvių moksleivių veikimo Rusijoj ir Lietuvoj, apie liaudies susipratimą, partijas, religinį stovį ir t.t.

Toliau svarstoma Fondo dalykai. Klausimas, ar kolegijastai, kadangi ~~jie~~ nedalyvavo Fondo organizavime ir įstatų priėmime, – ar jie lygiai

su studentais turės pareigą grąžinti ligšiol paimtas pašalpas? Kilusias diskusijas pertraukia E. Turauskis, įnešdamas sumanymą atidėti šį klausimą tolimesniam laikui, kol nebus sužinota pačių kolegijantų nuomonės. 7 balsais, dviem susilaikant, šis pasiūlymas priimta. Toliau, J. Tamošaitis, remdamasis tuo, kad „Lituanios" susirinkimuose dažnai esti svarstomi Tusišelpimo Fondo reikalai, įneša sumanymą vesti atskirus Fondą liečiančių klausimų protokolus. Išreiškus įvairių nuomonių, visi sutinka, kad vien paties Fondo susirinkimų protokolai bus rašomi skyrium Fondo Vedėjo, o šiaip jau bus daromos ištraukos - nuorašos iš tų „Lituanios" protokolų, kur bus liesti koki nors Fondo reikalai. Priimta 8 balsais, 1 susilaikius.

Pagaliau įnešta sumanymas pasiųsti sveikinimo telegramą „Lituanios" Garbės nariui, p. Smetonai, išrinktam Lietuvos Valstybės Prezidentui. Pasiūlymas vienu balsu visų priimta ir pavesta išpildyt Valdybai.

Susirinkimas baigias $3\frac{1}{2}$ v. pp.

Pirmininkas: J. Tamošaitis

Sekretorius. V. Mykolaitis

114.

Protokolas № 13/301; — 18 gegužės 1919 m.

Susirinkimas prasideda 14. 45 m. Universitet. salėj. Dalyvauja visi „Lituanios" nariai, išskyrus nesantį Friburge J. Česaitį, — iš svečiai: p. P. Jucaitis Lietuvos Valstybės Misijos (Berne) Sekretorius, Dr. J. Ehret ir koleg. J. Kašys.

Atidarydamas susirinkimą, J. Tamošaitis sveikina atvykusį iš Berno p. Jucaitį, o pirmininkauti kviečia E. Turauską.

Sekretoriui paskaičius 4 geg. susirinkimo protokolą, J. Tamošaitis pastebi, kad jame nėra įrašyta nutarimo vesti Pildomosios Fondo Komisijos posėdžių protokolus, kas būk buvę priimta pereitame susirinkime. Sekretorius atsako, kad balsavimo formulėj buvo ~~minėtos~~ minimos tik „Lituanios" protokolų ištraukos be Komisijos posėdžių protokolų. St. Šalkauskis palaiko Tamošaičio pastabą, bet kadangi niekas daugiau minėto nutarimo neatsimena, tai susirinkimas vėl ima svarstyti Komisijos posėdžių protokolų reikalą. Po kelių išreikštų nuomonių prieš ir už, pastačius balsavimui

rezoliucija rašyti Šelpiamosios Fondo Komisijos posėdžių protokolus priimta 5 balsais prieš 4, 1 susilaikius. — Toliau eina Putino paskaita drama „Valdovo Sūnus". Autorius paskaito du pirmuoju vaizdu. Po kelių trumpų pastabų, platesnė kritika atidėta vėliau, kuomet bus pabaigta skaityti visas veikalas. Tuo tikslu J. Tamošaitis siūlo išrinkti du tam tikru kritiku, kuriudu patys paskaitę dramą duotų susirinkimui savo pastabas. Prelegentas nori, kad tarp kritikų būtų viena draugė, tad sutarta skirti 3 kritikus. Ėmus statyti kandidatus ir jiems atsisakinėjant, V. Mykolaitis pataria sumanymą įvykinti ne rinkimų keliu, bet bendrai susitariant Valdybai, autoriui ir kritikams. Pasiūlymas priimta.
Eina pranešimai ir sumanymai. J. Tamošaitis praneša, kad gauta kolegijastų J. Košio ir Vl. Erslavano atsakai dėl paimtų ligišiol pašalpų ir paskaito jųdviejų laiškus, kame abu pasižada grąžinti Fondui ligišiol paimtą ir toliau gautiną pašalpą, sulig Fondo įstatų. Toliau J. Tamošaitis praneša, kad yra pasiūlymas

daryti „Lituanios" susirinkimus 4½ val. p.p.
Vėliau paaiškėjus, kad vienas narys tuomet
visai negalėtų susirinkimų lankyti, pasiū-
lymas atpuolė. Pagaliau Tamošaitis duo-
da sumanymą siųsti pasveikinimo tele-
gramą „Lituanios" Garbės nariui kun. Pu-
ryckiui, paskyrus jį pasiuntiniu Berlynan.
Priimta 8 balsais, prieš 1, vienam susilaikius.
Uždarydamas posėdį E. Turauskas sveiki-
na vėliau atvykusį Drą Ehret'ą. Susirinki-
mas baigtas 3 v. 40 min.

Pirmininkas: J. Tamošaitis

Sekretorius: V. Mykolaitis

Protokolas № 14/302; - 1 birželio 1919 m.

Susirinkimas atidaroma 2 v. p.p. 5 min. salėj.
Susirinkiman neatvyko J. Česaitis, E. Ramana-
nauskaitė ir St. Šalkauskis. Pirmininkauja
M. Urnežytė.
Sekretorius skaito 31 kovo ir 18 geg. susirinkimų
protokolus, kuriuodu priimus, E. Turauskas iš-
reiškia pageidavimą, kad protokoluose būtų

bent trumpai paduotas susirinkime sakytų prakalbų turinys ir apskritai išreikštas susirinkimų ūpas.

Toliau V. Mykolaitis skaito trečią ir ketvirtą Putino dramos „Valdovo Sūnus" vaizdą. Kritiškos pastabos atidėta sekančiam susirinkimui.

Pakėlus paskutinį dienos tvarkos punktą „įvairūs klausimai, narių sumanymai ir pranešimai", J. Tamošaitis skaito Akademinio Missionsbund'o laišką, kuriuo „Lituania" kviečiama dėtis į šią organizaciją. Galutino nutarimo susirinkimas neišnešė, tik išrinko E. Žilevičių atsilankyti į kviečiamą „Missionsbund'o" susirinkimą ir gauti smulkesnių informacijų. Toliau skaitoma kun. A. Vilimavičiaus „Lituaniai" rašytas laiškas. Kun. Vilimavičius praneša, kad Francijos moksleiviai-katalikai nori užmegsti ryšius su Lietuvos moksleiviais katal., kad jiems atvežęs atatinkamą ateitininkų atsišaukimą — ir kviečia, kad ir „Lituania" parašytų panašų atsišaukimą, kurį jis įduosiąs Francijos Moksleivių Katalikų Centrui. Svarstoma

principipijalė klausimo pusė: ar verta „Lituani-
ai" eiti į santykius su Prancijos moksleiviais.
Turauskas kalba už, atsižvelgiant į tai, kaip
svarbu esą platinti svetimtaučiuose savo
vardą ir Lietuvos reikalų supratimą. Myko-
laitis kalba prieš, atsižvelgiant į kasdieninio
mūsų gyvenimo aplinkybes ir reikalus, kurios
jau ir taip sunku esą aprūpinti. Davus balsuo-
ti, pasiūlymas įeiti į santykius su Prancijos
moksleiviais katalikais priimta 5 balsais prieš
2, 2 susilaikius. – Pagaliau I. Tamošaitis vėl
pakelia klausimą apie p. Gabrio prašalini-
mą iš „Lituanios" garbės narių. Šiuo kartu
klausimas pasirodo visai esąs pribrendęs ir
susirinkusieji, be ginčų, atmindami p. Gabrio
paskutiniųjų laikų darbus ir skirtingą jo padė-
jimą mūsų visuomenėje, vienu balsu nutarė
jo „Lituanios" garbės nariu daugiau nebe-
laikyti.
Susirinkimas baigias 3 v. 45 min.

Pirmininkas: I. Tamošaitis

Sekretorius: V. Mykolaitis

Protokolas № 15/303; - 15 birželio d. 1919 m.

Susirinkimas prasideda 1/2 v. 5 univ. salėj. Dalyvauja, išskyrus J. Česaitį, E. Ramanauskaitę ir St. Šalkauską, visi kiti „Lituanios" nariai ir svečiai: p. Pr. Jucaitis. Dr. J. Ehret'as ir kolegijastas J. Košys. Susirinkimui pirmininkauja E. Zilevičius.

Dienos tvarka ir pereito susirinkimo protokolas priimta be pataisų.

Putinas skaito 5 ir 6 savo dramos vaizdą ir tuomi baigia visą veikalą.

Po įvykusios 5 min. pertraukos eina nuomonių išreiškimas ir kritiškos pastabos dėl perskaitytos dramos. Kuone visi susirinkusieji išreiškė gan apsėtai, tečiau vieni kitiems priešingų nuomonių. Platesnę kritišką apžvalgą davė E. Turauskas, iškeldamas kaikurias svarbesniąsias dramos mintis. Baigdamas jis paskaitė gražią kaikurių vaidinamųjų asmenų charakteristiką ir suėmė svarbiausią jo nuomone dramos idėją, visa tai papuošdamas savo paties vaidintuvės žiedais.

Toliau seka narių sumanymai ir pranešimai. E. Zilevičius praneša apie „Missionsbund'o" susirin-

kitūną, kame jis dalyvavo kaipo „Lituanios" delegatas informacijų ir susipažinimo tikslu.
Minėtame susirinkime buvo iškelta pageidavimo turėti „Lituania" Missionsbund'o organizacijos nariu. Pranešėjo nuomone „Lituaniai" būtų pravartu dėtis į Missionsbundą, kadangi tai ypatingų pareigų neužkrauna, o tuom tarpu padarytų mūsų draugiją labiau žinomą svetimųjų tarpe. Vienok dėtis į Missionsbund'ą dar galutinai nenutarta.
Susirinkimas baigtas 3 v. 45 min.

Pirmininkas: J. Ambrazaitis

Sekretorius: V. Mykolaitis

Protokolas № 16/304. – 29 birželio d. 1919 m.

Susirinkimas įvyko 5 univ. salėj 1½ v. po pietų dalyvaujant visiems „Lituanios" nariams J. Abramaitį ir nesantiems Friburge J. Česaitį ir St. Šalkauskį. Be to atsilankė svečias p. P. Jucaitis ir J. Kašys. Atidaręs susirinkimą pirmininkas pranešė, kad neseniai sužinota apie mirtį dr. E. Turausko dėdės, a.a. kunigo Pr. Turausko. Draugui Edvardui

pirmininkas reiškia užuojautą ir kviečia susirinkimą, atsistojant pagerbti nabašninko atmintį.

Toliau susirinkimui pirmininkauja dr. J. Žilevičaitė. Pereito susirinkimo protokolas priimta su maža pataisa. – Eina dr. E. Žilevičiaus paskaita: Trumpas nuosavybės klausimo išrišimas, šv. Tomo Akviniečio mokslo dėsniais paremtas. Prelegentui pabaigus, įvyko nuomonių ir pastabų pareiškimas. Pripažinta, kad draugo prelegento pajudinta labai įdomus ir aktualus klausimas, kurį jis vienok nepakankamai aiškiai išdėstė. Klausytojai iš paskaitos nesuėmė, koks yra šv. Tomo mokslas apie nuosavybę. Tad išreikšta noro, kad ar pats prelegentas, ar kas kitas tą patį klausimą nušviestų plačiau ir aiškiau. – Toliau imta svarstyti E. Žilevičiaus paduotą Pildomajai Fondo Komisijai sąmatą, kurią, kaipo išeinančią iš reguliariai paduodamų sąmatų eilės, Pildomoji Komisija įnešė į susirinkimą. Sąmatoj prašoma išduoti 63 fr. Aristotelio veikalams su Mauro komentarais nusipirkti ir 40 fr. sūrėjui užsimokėti. Po ilgų ir nemalonių ginčų susirinkimas

slapta balsavimu nutarė: 5 balsais prieš 2, 2 susilaikius knygai pinigų neduoti; — 5 balsais prieš 3, 1 susilaikius, siuvėjui duoti. — Tokiu pat būdu svarstyta ir O. Petrauskaitės sąmata: 18 fr., kurie nebuvo buvę išanksto pramatyti pamokoms ir 40 fr. siuvėjui užsimokėti. Taip pat slapta balsavimu nutarta: 8 balsais, 1 susil. duoti 18 fr. pamokoms ir 5 balsais prieš 2, 1 susil. (ir vienam balsuojant už 30 frankų) duoti 40 fr. siuvėjui užsimokėti.

Eina pranešimai ir sumanymai. V. Mykolaitis pranešė, kad pildant 1 birželio d. š. m. susirinkimo nutarimą pašalinti p. Gabrį iš „Lituanios" garbės narių, 20 birželio d. jam išsiųsta toks apdraustas laiškas:

„Gerbiamasai. Šiuomi pranešame Tamstai,
„kad Visuotinas mūsų Draugijos Susirinki-
„mas, įvykęs 1 birželio d. š. m., atsižvelgiant
„į Tamstos paskutiniųjų laikų darbus Lietu-
„vių visuomenėje ir į skirtiną joje padėjimą,
„vienu balsu nutarė Tamstos „Lituanios" Gar-
„bės nariu daugiau nebelaikyti.
„ Su tinkama pagarba
(pasirašė pirmininkas ir sekretorius)

Toliau V. Mykolaitis pranešė, kad jis gavo iš Amerikos J. Navicko laišką, kuriuo jis žada rūpintis moksleivių šelpimo reikalais. Susirinkimas rado galimu duoti J. Navickui tam tikrą įgaliojimą rinkti aukas ir atstovauti „Lituanios" Susišelpimo Fondo reikalus Amerikoj. – Kasininkas pranešė, kad dar daugumа narių neužsimokėjo nario mokesčio ir prašo greičiau tai atlikti. – J. Tamošaitis įnešė sumanymą išrinkti Revizijos Komisiją, besibaigiant metams perkontroliuoti „Lituanios" ir Fondo veikimui. Susirinkimas dėl „Lituanios" reikalų sutvarkymo pavedė pačiai Valdybai, o kandidatų į Fondo Revizorius surasti palieka Pildomajai Komisijai.

Šiuomi susirinkimas ir baigias 3 v. 40 m.

Pirmininkas: J. Tamošaitis

Sekretorius: V. Mykolaitis

Protokolas № 17/305, - 13 liepos 1919 m.

Susirinkimas prasidėjo 1½ val. 5 universiteto salėj. Dalyvauja nariai: J. Abramaitis, M. Andziulytė, V. Mykolaitis, O. Petrauskaitė, E. Ramanauskaitė, J. Tamošaitis, E. Turauskas, U. Urnežytė, E. Žilevičius ir J. Žilevičaitė. Pirmininkauja J. Česaitis.

Priėmus pasiūlytą dienos tvarką ir pereito susirinkimo protokolą, eina E. Ramanauskaitės paskaita „Linksmybė", sudėta iš 8 dalių: 1) bendras supratimas, 2) linksmybė ir mūsų laikai, 3) linksmybė ir dailė, 4) linksmybė ir liaudies dainos, 5) links. ir krikščionybė, 6) links. ir Šv. Raštas, 7) linksmybė ir jaunuomenė, 8) linksmybė ir jaunuomenės auklėjimas. Prelegentė šiuo kartu paskaitė tik 5 pirmąsias savo rašinio dalis. Pabaigus skaityti įvyko gan gyva diskusija. Pripažinta, kad paskaita yra įdomi, originali ir aktuali, vienok nurodyta ir trūkumų: griežtai neaptarta paskaitos objekto, vartojama linksmybės sąvoka vietoj geriau tinkančios džiaugsmo sąvokos, esama priešginybių išreikštose mintyse, netiksliai pavartota kaikurie pavyzdžiai, pertankiai durta citatų. Dėl nurodytų

srūkumų neoži vienok sutinka.

Apsidirbus su paskaita imta svarstyti vakacijų sąmatų klausimas. 10 balsų, 1 susilaikius nutarta maximum 215 fr. vienam atostogų mėnesiui.

Narių sumanymuos ir pranešimuos

Pirmininkas praneša, kad Akademijos susirinkime priimta sumanymas įsteigti vieną naują stipendiją Pythono vardu ~~svetimtaučiams~~, į kurią kiekvienas studentas turės mokėti po 2 fr. metams. „Lituanios" susirinkimas šį nutarimą priima. Posėdis baigias 3 v. 50 min.

— — —

Neįvykus susirinkimui 20 liepos d., susirinkimas 13 liepos yra paskutinis 1918/19 m. m. Valdybos atskaita bus duota pradedant ateinančius mokslo metus.

Pirmininkas: J. Šalkauskis

Sekretorius: V. Mykolaitis

<u>Pastaba</u>: Šis protokolas buvo skaitytas „Lituanios" susirinkime 30 lapkr. d. 1919 m. Kilo balsų, kad diskusija dėl E. Romanauskaitės paskaitos tik vienpusiai paduota: gana smulkiai išskaityta vienos paskai-

tos ydos, o visai užtylėta geri jos privalumai, kurie būt buvę diskusijoj nurodyti. Tečiau nei dabar konkrečiai nepadavus, kas ytin reiktų protokolan įnešti, nutarta vien aplamą pastaba ano protokolo trūkumą papildyti.

V. Mykolaitis

127.

Šioje Protokolų knygoje yra pažymėta paeiliu 127 (šimtas dvidešimt septyni) puslapiai.

Joje yra surašyta „Lituanios" susirinkimų protokolų nuo № 1 (252) 28. XI. 1915 ligi № 17 (305) 13 liepos 1919 m. ĩimtinai.

Be to į ją yra įdėta: 1) „Lituanios" Komiteto Apyskaita iki 16. I-16. — tarp 14-15 puslapio. 2) „Lituanios" Komiteto lietuviams belaisviams šelpti apyskaita, išduota per susirinkimą 1 lapkričio 1916 m. — tarp 22-23 pusl. 3) Lietuvių Stud. Ak. Dr. „Lituanios" atskaita už 1917/18 m. m. - tarp 88-89 pusl. 4) „Lituanios apyskaita 1918/19 m. m. tarp 126-127 p.

Patikrinta 2 liepos d. 1920 m.

V. Mykolaitis
„Lituanios" Pirmininkas.

Lituanijos apyskaita 1918-19 mokslo metams.

Jei sunkiais laikais pradéjo savo gyvenimą Lituanija praėitais mokslo metais, tai ne daug ko lengvesnés buvo pirmosios musų draugijos valandos ir ŝiais mokslo metais. Sirtumas tik tame, kad, pradedant 1917/18 mokslo metus musų Lituanijai gręsé daugiau materialis pavojus, gi pradžioj ŝių metų daugiau formalis. Pernai musų Draugija nerimavo nuolat mažéjant narių skaiçiui, gi ŝimet buta rimtų gandų, kad musų puikiai sutapusiai draugijai teks skirtis, nes jei ne Universiteto Valdžia, tai Albertinum'o regensas gal užginti Albertinume gyvenantiems Lituanijos nariams į Draugiję priguléti. Bet, kaip pernai draugija nuolat augo, plétojos, taip ir ŝiais metais - Universitetui nieko neturint ir Albertinumo regensui tylint - musų draugija jau tuo paçiu liko sankcionuota ir ramiai galéjo darbuotis. Pažvelkim arçiau koks tasai darbas.

Ŝiais mokslo metais musų draugija turéjo 17 susirinkimų. Reiŝkia tiek pat, kiek ir praeitais mokslo metais. Keturi minétų susirinkimų buvo nepaprasti gi likusieji 13 - paprasti.

Pirmas nepaprastųjų susirinkimų (I. gruodžio 14 d. 1918) sutikti musų Valstybés atstovui Berlyne - p. J. Ŝauliui, p Daumanto - Lietuvos ministerio Berne lydimam. Antrame nepaprastame susirinkime (II 27 sausio 1919) p. P. Klimas, Lietuvos Tarybos narys mums pieŝé sunkius Lietuvai laikus, kuomet ką tik susidariusi Taryba turéjo tiesti pirmus pamatus Lietuvos neprigulmybei. Gi ponas M. Yĉas nupasakojo kaip susidaré pirmas kabinétas ir ką jis nudirbo.

Treçiame nepaprastame susirinkime (III. 16 vasario 1919) apvaikŝçiojom metinę ŝventę vargais įgautai Lietuvos nepriklausomybés minéti.

Gi ketvirtame nepaprastame Lituanijos susirinkime (XI. 31 kovo) musų draugijai teko priimti Amerikietés atstovés - p-nes M. L. Benton ir Turçinoviç, lydimas P-lés Chad. ir kun. Dobužio. Minéti poni važiuodamos Lietuvon panoréjo susipažinti su Friburge besimokinançia Lietuvos jaunuomene.

Paprastųjų susirinkimų, kaip jau esmi minėjęs, turėjom 13. Juose buvo perskaitytos 8 paskaitos. Kai-kurios minėtų paskaitų buvo gana ilgos. Duokim Draugo St. Šalkauskio - Mickevičius ir Lietuvių Tauta buvo skaityta net trijuose susirinkimuose (III-me, sausio 5 d.; IV, sausio 19 d. ir V s. sausio 26 d.); Draugo Mykolaičio Putino - "Valdovo Sunus" - (drama) irgi tęsėsi per tris susirinkimus (XIII s. 18 g-i, XIV s. birž. 1. ir X s. birž. 15 d.). Be minėtų - Draugo Šalkauskio ir Draugo Mykolaičio paskaitų Draugas Pakštas plačiai nupiešė "Lietuvių gyvenimą Amerikoje" (VIII, 23 kovo), draugas Turauskas - "musų Tautiečių gyvenimas Lietuvoje", pabrieždamas moksleivijos ir aplamai tremtinių grįžimą iš Rusų. Be to draugas Žilevičius remianties Tomo Akv. principais mėgino nušviesti nuosavybės klausymą (XVI, 29 birželio) o draugė E. Romanauskaitė (XVII s. liepos 13 d.) pakėlė aktuolų gyvenimo klausymą, - "Linksmybė". Negalima nepaminėti d-ro Ig. Česaičio "Draugiško perspėjimo" mintis ir Putino poezijos žiedus.

Jei palyginsim musų Lituanijos darbą paskaitų žvilgsniu su praeitais Lituanijos gyvenimo metais, pasirodys, kad šiais mokslo metais paskaitų buta mažiau. Vienok reikia pažymėti, kad prie paskaitų neskyrėm indomų p. Klimo ir p. Yčo pranešimą, kuris drąsiai gali konkuruoti su puikiausia paskaita, tai viena; o antra - šių metų Lituanijos susirinkimuose nemaža laiko buvo skirta Lituanijos Fondo reikalams. Gal kai-kam pasirodys net nuostabu, kad Fondo įstatai, pašalpų teikimas ir grąžinimas buvo svarstoma net 5 musų Draugijos susirinkimuose (I, 24 lap. 1918; III, 5 sausio 1919; IV, 19 sausio; V, 26 sausio ir X, 23 kovo). Fondo reikalas buvo aktuolus, o draug sunkus, tat jam ne mažai ir laiko pašvęsta. Jei šiandien Lituanijos Fondas atsistojo ant tvirtų pamatų, jei jam, Amerikos Tautos Fondas yra nutaręs kas metą skirti net po 10.000.- dolerių; jei Fondo reikalai taip gyvai atkreipė Amerikos Lietuvių jaunuomenės domę ir jei mes pakvietėm 3 naujus iš Lietuvos ie dar galėsim kviesti daugiau negu kitą tiek kandidatų, tai matyt netenka gailėtis, kad Fondui skirta tiek daug brangaus laiko. Dar nėra pilnų metų kaip ant kojų atsistojo Fondas, o jis jau turi vieną garbės narį kun. Juozo Dobužio asmenyj (įnešė

Frs. 250.-) ir gavo auką nuo kun. Juŝkaiĉio, pasiketinusio Fondui aukoti iki Frs. 500.-. Palikdamas smulkią Fondo apyskaitą Fondo vedėjams, aŝ gryŝtu prie Lituanijos.

Ŝių mokslo metų bėgyje Lituanija padidėjo net narių skaiĉiumi, nes musų Draugijon grįžo pavasaryj baigęs Friburgo universitetą draugas kun. Ig. Ĉesaitis ir įstojo iŝ Lietuvos atvykęs draugas Turauskas.

Be to, gerbdami žymų musų publicistą - beletristą visuomenės veikėją kun. Tumą vienbalsiai pakėlėm jį Lituanijos garbės nariu, kad bent tuo budu pagerbti Gerbiamąjį Jubiletą, pernai ŝventusį 25 metus kunigavimo ir visuomeninio darbo.

Apibudinus Lituanijos augimą, su džiaugsmu konstatuojam, ko ŝiais mokslo metais nustojom. Gi nustojom musų Draugijos garbės nario p. Gabrio, kurio, kaipo toli nuslydusio nuo Lietuvos reikalų ir visuomenės etikos jokiu budu negalėjom laikyti Lituanijos garbės nariu.

Kolei pareisim prie vieŝo (orutinio) Lituanijos gyvenimo lai bus man leista atkreipti Gerbiamujų Draugių ir Draugų domę į musų knygyną, piniginį stovį į kai-kuriuos svarbesnius nutarimus.

Lituanijos knygyne žymesnių reformų neįvesta, jei neskaityti to, kad jis ugtelėjo; ĉia Draugijos vardu tariu karŝtą acių Draugui St. Ŝalkauskui už jo knygą "Sur le confin de deux mondes", Dr. Ehretui - už "Litauen" ir ypaĉ p-lei Chodakauskaitei buvusiai Berno biuro "Lietuva" vedėjai už prisiųstus minėto biuro leidinius: knygas, žemlapius, Lietuvos vyĉius ir tt.

Piniginis stovis neblogiausias, nors žymesnių įplaukų ŝiais mokslo metais ir nebuvo. Gi iŝlaidos gana žymios.

Prie svarbesnių nutarimų priklauso: sveikinti musų Draugijos narį p. Smetoną, kaipo pirmąjį musų Valstybės prezidentą, Daktarą Purycki antrą musų Draugijos Garbės narį jam likus Lietuvos Valstybės ambasadorium Berlyne. Be to nutarėm nupirkti knygą - albomą, kuriame jau pradėta ir toliau bus renkami paraŝai visų Friburge Lituanijon atsilankanĉių sveĉių. Draugas Navickas, kurs ŝiandien jau musų tarpe buvo nutarta įgalioti, kad supažindintų musų Lituanie-

ĉius su Amerikos moksleivija ir vyĉiais ir parinktų aukų. Įgaliojimą minė-tas Draugas Novickas puikiai panaudojo, atveždamas mums 400.- dolerių arba apie Frs. 2.200.- frankų, už ką jam reiŝkiam karŝtą aĉiu.

Baigdamas pažymėsiu, kad musų Lituanija pradeda įeiti į artymesnius santikius su Amerikos moksleiviais, su Lietuvos Ateitininkų Centru ir su katalikiŝkąja Francijos moksleivija.

Žvilgterėjus atgal nesunku pastebėti, jog ir ŝiais mokslo metais nudirbtas gana geras baras. Už darbą pirmoj vietoj padėka priklauso artymiausiems bendradarbiams - Valdybas nariams: Draugei Andziulytei, draugui Mykolaiĉiui, Žileviĉiui, Pakŝtui ir visiems kitiems - draugėms ir draugams nemaža Lituanijai pasidarbavusiems jau paskaitomis, jau sumanymais, jau patarimais.

Jei ir toliau taip peĉius suglaudę skinsim sau kelią į dar ŝviesesnę ateitį - esu tikras, jog musų Lituanija jokių ŝalnų nepakandama, negalės nežydėti. Tat vivat, crescat, floreat; vienybė o tuo paĉiu - Lituanijos galybė!

Lithuanios pirmininkas [signature]